

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Kielce, 2011r.

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	4
2.	INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH ORAZ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI PROJEKTU „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO”	7
2.1.	Zawartość Programu ochrony środowiska	7
2.2.	Uwarunkowania zewnętrzne realizacji Programu	8
2.2.1.	Polityka ekologiczna państwa	8
2.2.2.	Strategia Rozwoju Kraju	9
2.2.3.	Programy operacyjne w ramach „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013”	9
2.2.4.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie.....	11
2.2.5.	Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” perspektywa 2020r.	12
2.3.	Uwarunkowania wewnętrzne	13
2.3.1.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego.....	13
2.3.2.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego.....	15
2.3.3.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego	15
3.	ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO	17
3.1.	Zasoby przyrodnicze	17
3.1.1.	System obszarów i obiektów prawnie chronionych	17
3.1.2.	Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 w województwie świętokrzyskim	19
3.1.3.	Ochrona gatunkowa.....	20
3.1.4.	Węzły i korytarze ekologiczne	21
3.2.	Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	22
3.2.1.	Wody powierzchniowe.....	22
3.2.2.	Wody podziemne.....	23
3.2.3.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	23
3.2.4.	Powódzie	24
3.3.	Powietrze atmosferyczne.....	26
3.4.	Odnawialne źródła energii	34
3.5.	Hałas.....	35
3.6.	Pola elektromagnetyczne.....	37
3.7.	Gospodarka odpadami.....	38
3.8.	Kopaliny.....	43
3.9.	Poważne awarie przemysłowe.....	45
3.10.	Lasy	48
3.11.	Gleby.....	52
4.	POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO”	54
5.	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBŁU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE DLA PROJEKTU PROGRAMU ORAZ SPOSOBY ICH UWZGLĘDNIENIA W PROGRAMIE	58
6.	PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA WRAZ Z PROPOZYCJĄ DZIAŁAŃ MINIMALIZUJĄCYCH LUB KOMPENSUJĄCYCH NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, W TYM NA CELE, PRZEDMIOT OCHRONY I INTEGRALNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000	60
6.1.	Identyfikacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i obszary Natura 2000	60
6.2.	Oddziaływanie na środowisko, ludzi, dobra materialne i zabytki.	63
6.3.	Oddziaływanie na wartości przyrodnicze form ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody w kontekście występujących na ich terenie zakazów i działań w zakresie czynnej ochrony ekosystemów.....	70
6.4.	Oddziaływanie na obszary Natura 2000 (cele, przedmioty ochrony i integralność).	74
6.5.	Oddziaływanie na korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym i lokalnym.....	88
6.6.	Podsumowanie	88
7.	OCENA PLANOWANYCH ZADAŃ W PROJEKCIE PROGRAMU (WG PISMA RDOS W KIELCACH Nr WPN-II.411.6.2011.MK).....	89
8.	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PROGRAMU	101
9.	NIEDOSTATKI I BRAKI MATERIAŁÓW UTRUDNIAJĄCE OCENĘ SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	102

10.	METODY WYKORZYSTANE PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY I ANALIZIE REALIZACJI PROGRAMU	102
11.	POTENCJALNE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	102
12.	PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU	103
	STRESZCZENIE	104

1. WPROWADZENIE

Opracowując projekt „Programu ochrony środowiska województwa świętokrzyskiego”, Zarząd Województwa zobowiązany jest do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko tego dokumentu programowego. Powyższy obowiązek nałożony został w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹.

Zakres niniejszej prognozy został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Świętokrzyskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Zgodnie z art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku prognoza oddziaływania na środowisko:

1) zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,

2) określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

¹ zwana dalej ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, Dz. U. z 2008r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.

3) przedstawia:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Ponadto Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach w piśmie WPN-II.411.6.2011.MK z dnia 14.03.2011r. w sprawie uzgodnienia zakresu niniejszej prognozy wskazał dodatkowo następujące zalecenia:

1. Zapisy prognozy powinny opisywać i oceniać skutki planowanych przedsięwzięć na środowisko, wskazać w jaki sposób i w jakiej skali przyjęte rozwiązania przekształcą środowisko oraz czy i w jakim stopniu mogą spowodować negatywne oddziaływanie na środowisko i przyrodę, należy uwzględnić oddziaływanie skumulowane.

2. Przeanalizować, czy i w jakim stopniu realizacja dokumentów będzie oddziaływać na wartości przyrodnicze form ochrony przyrody (parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów) znajdujących się w granicach opracowania projektów powyższych dokumentów w kontekście obowiązujących na ich terenie zakazów i działań w zakresie czynnej ochrony ekosystemów.

3. Prognoza powinna zawierać:

- dla obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – analizę wpływu realizacji ustaleń Programu na gatunki ptaków i ich siedliska wymienione w załączniku nr 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków², w szczególności należy określić wpływ realizacji ustaleń Programu na właściwy stan zachowania tych gatunków i ich siedlisk, uwzględnić należy oddziaływanie skumulowane,

- dla obszarów ochrony siedlisk mających znaczenie dla Wspólnoty – analizę wpływu realizacji ustaleń Programu na siedliska przyrodnicze wymienione w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000,³ w szczególności opis siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt i roślin oraz ich siedlisk, uwzględnić należy oddziaływanie skumulowane.

4. W prognozie należy przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 i pozostałe formy ochrony przyrody, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, które muszą być poprzedzone szczegółową analizą oraz poparte wnioskami z tych analiz. Stosownie do wyników oceny zawartych w prognozie, w projekcie dokumentu należy zawrzeć odpowiednie ustalenia określające warunki realizacji założeń tego dokumentu, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska.

5. Należy określić oddziaływanie na podlegające ochronie gatunki roślin, grzybów i zwierząt, zwłaszcza powodujące naruszenia zakazów, o których mowa w art. 51 i 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody⁴.

² Dz. U. z 2011r. Nr 25, poz. 133

³ Dz. U. z 2010r. Nr 77, poz. 510

⁴ Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.

6. Należy określić oddziaływanie na korytarze ekologiczne zwierząt o znaczeniu krajowym oraz lokalnym, których drożność ulegnie ewentualnemu pogorszeniu wskutek realizacji ustaleń projektu dokumentu.

7. W prognozie należy przeanalizować i ocenić planowane działania określone w Programie ochrony środowiska dot. potencjalnych lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności, o których mowa w art. 46 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 maja 2010r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych,⁵ z przepisami odrębnymi - w zakresie zapewnienia ochrony przed polami elektromagnetycznymi na terenach zabudowy mieszkaniowej i w miejscach dostępnych dla ludzi, a także ochrony przyrody, w tym walorów krajobrazowych i ładu przestrzennego.

8. W prognozie należy w szczególności przeanalizować realizację dokumentu w zakresie:

- racjonalnego korzystania z zasobów surowców mineralnych oraz zminimalizowanie niekorzystnych skutków eksploatacji kopalin,
- utrzymania dobrej jakości gleb,
- poprawy bezpieczeństwa ekologicznego poprzez ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiskowych spowodowanych funkcjonowaniem zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz zmniejszenie ryzyka wynikającego z transportu materiałów niebezpiecznych,
- poprawy w zakresie środowiska akustycznego poprzez zapobieganie wystąpienia ponadnormatywnych wartości hałasu na obszarach zabudowanych oraz ograniczenie hałasu ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych,
- wpływu strefy potencjalnego szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych od linii wysokiego napięcia, stacji bazowych telefonii komórkowej oraz stacji transformatorowych na środowisko i zdrowie ludzi zamieszkujących w ich sąsiedztwie,
- rozwiązań dot. odprowadzenia wód opadowych i roztopowych z terenów publicznych wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego⁶,
- wpływu na wody podziemne, uwzględniając zakazy, nakazy i zalecenia obowiązujące dla tych obszarów oraz ewentualnie występujące w pobliżu ujęcia wody i ich strefy ochronne,
- wpływu na wody powierzchniowe, małą retencję uwzględniając rowy melioracyjne w zakresie ochrony podniesienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego,
- problemu zagospodarowania odpadów, szczególnie w zakresie segregacji wg ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach⁷,
- wpływu na powietrze atmosferyczne uwzględniając rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008r., w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu⁸,
- wpływu odnawialnych źródeł energii, w tym elektrowni wiatrowych na prawidłowe funkcjonowanie migracji gatunków ptaków i innych gatunków w korytarzach ekologicznych,
- wpływu planowanych zalesień na przyrodę (w szczególności siedliska przyrodnicze na teren obszarów Natura 2000 oraz siedliska nieleśne).

9. W prognozie oddziaływania na środowisko powinna znaleźć się ocena propozycji monitorowania skutków wdrażania ustaleń Programu ochrony środowiska na środowisko i przyrodę, zgodnie z częstotliwością i metodami przeprowadzenia monitoringu.

⁵ Dz. U. z 2010r. Nr 106, poz. 675

⁶ Dz. U. Nr 137, poz. 984

⁷ Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251 ze zm.

⁸ Dz. U. Nr 47, poz. 281

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH ORAZ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI PROJEKTU „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO”

2.1. Zawartość Programu ochrony środowiska

Projekt aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”, składa się z następujących rozdziałów:

Rozdział 1 WSTĘP

W rozdziale tym przedstawiono podstawę prawną opracowania, ogólną charakterystykę województwa, strukturę dokumentu Programu, metodykę jego sporządzenia i zawartość.

Rozdział 2 ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

Rozdział ten ujemuje uwarunkowania zewnętrzne Programu, tj. wynikające przede wszystkim z Polityki ekologicznej państwa i Strategii Rozwoju Kraju oraz uwarunkowania wewnętrzne wynikające z wojewódzkich dokumentów programowych i planistycznych.

Rozdział 3 AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA I JEGO ZAGROŻENIA

W rozdziale przedstawiono aktualny stan w zakresie poszczególnych elementów środowiska i uciążliwości, zagrożenia i najważniejsze problemy. Stan środowiska stanowi bazę dla formułowania priorytetów ekologicznych oraz celów i kierunków działań zmierzających do jego poprawy.

Rozdział 4 PRIORYTETY POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Wojewódzkie priorytety ekologiczne zostały sformułowane na podstawie aktualnego stanu środowiska, rozpatrywanego w kontekście aktualnych i przyszłościowych wymagań prawnych w tym zakresie.

Rozdział 5 STRATEGIA DZIAŁAŃ W PERSPEKTYWIE ROKU 2019

W rozdziale przedstawiono cele średniookresowe do 2019 roku, kierunki działań na lata 2011-2015 oraz scharakteryzowano najważniejsze działania w zakresie ochrony zasobów naturalnych oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. W rozdziale odniesiono się również do strategii działań w zakresie działań systemowych oraz określono strategię działań w ujęciu obszarowym.

Rozdział 6 LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRIORYTETOWYCH

W rozdziale przedstawiono listę przedsięwzięć priorytetowych, planowanych do realizacji w okresie 2011-2015 wraz z prognozowanymi zewnętrznymi źródłami finansowania.

Rozdział 7 ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

W rozdziale przedstawiono strukturę zarządzania Programem, monitoring i harmonogram procesu jego wdrażania.

Rozdział 8 ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

W rozdziale przedstawiono koszty realizacji Programu, wg poszczególnych dziedzin ochrony środowiska. Koszty wraz z potencjalnymi źródłami finansowania podano dla dwóch okresów, tj.: 2011-2015 i 2016-2019.

2.2. Uwarunkowania zewnętrzne realizacji Programu

Program ochrony środowiska województwa świętokrzyskiego winien być zgodny przede wszystkim:

- z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z „Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”⁹,
- ze „Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015”¹⁰,
- z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,¹¹
- z „Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007-2013”¹²,
- ze Strategią „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” perspektywa 2020r.¹³

Powyższe dokumenty uwzględniają zobowiązania międzynarodowe związane z wdrażaniem Dyrektyw Unii Europejskiej i są spójne ze wspólnotowymi dokumentami programowymi.

2.2.1. Polityka ekologiczna państwa

Cele Polityki ekologicznej państwa, w powiązaniu ze specyfiką województwa pozwalają na określenie konkretnych wyzwań dla „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”.

Są to przede wszystkim:

1. W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
 - ochrona wód przed zanieczyszczeniem,
 - ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem,
 - ochrona środowiska przed hałasem i przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
 - radykalna poprawa gospodarowania odpadami,
 - skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.
2. W zakresie ochrony zasobów naturalnych:
 - zachowanie bogatej różnorodności biologicznej,
 - racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
 - racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych,
 - ochrona przed erozją oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo.
3. W zakresie działań systemowych:
 - zapewnienie, aby projekty wojewódzkich dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki poddawane były procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny były uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
 - szersze przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemu EMAS,¹⁴
 - doskonalenie struktur zarządzania środowiskiem w skali województwa,
 - podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym kształtowanie proekologicznych zachowań konsumenckich, prośrodowiskowych nawyków i pobudzania odpowiedzialności za stan środowiska, uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska oraz organizowanie akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
 - zwiększenie roli wojewódzkich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska,

⁹ Uchwała Sejmu RP z dnia 22 maja 2009r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” (M.P.2009 nr 34 poz.501)

¹⁰ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r.

¹¹ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010r.

¹² Dokument zaakceptowany przez Komisję Europejską 9 maja 2007r.

¹³ Projekt z dnia 18 maja 2011r.

¹⁴ Ang. Eco Management and Audit Scheme, pol. System Ekozarządzania i Audytu

- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego województwa, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

2.2.2. Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015¹⁵ (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju realizuje cele i wyzwania ujęte w podstawowym dokumencie strategicznym UE, tj. Strategii Lizbońskiej i jej odnowionych założeniach. Kładzie duży nacisk na wzrost gospodarczy i zatrudnienie oraz aspekty zrównoważonego rozwoju.

Głównym celem Strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski poprzez:

- wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
- poprawę stanu infrastruktury technicznej i społecznej, wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
- budowę zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
- rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

SRK jest dokumentem stanowiącym odniesienie dla innych strategii i programów, zarówno rządowych jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Stanowi ona podstawę dla efektywnego wykorzystania przez Polskę środków rozwojowych, zarówno krajowych, jak i z Unii Europejskiej, na realizację celów społeczno-gospodarczych.

Cele i priorytety Strategii Rozwoju Kraju realizowane będą m.in. poprzez działania wynikające z programów operacyjnych w ramach „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013”.¹⁶

2.2.3. Programy operacyjne w ramach „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013”

„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013” są wdrażane poprzez sześć Programów Operacyjnych (PO) zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz poprzez szesnaście Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Samorządy poszczególnych województw.

Głównym celem **Regionalnych Programów Operacyjnych** jest podnoszenie konkurencyjności poszczególnych regionów i promowanie zrównoważonego rozwoju. Wśród zadań z zakresu ochrony środowiska, objętych wsparciem w ramach RPO, należy wymienić:

- badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość,
- środowisko,
- zapobieganie i zwalczanie zagrożeń przyrodniczych i technologicznych,
- inwestycje w transport,
- inwestycje energetyczne.

Z sześciu Programów Operacyjnych – cztery mają istotne znaczenie dla programu ochrony środowiska. Są to:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej,
- Program Operacyjny Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013.

¹⁵ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r.

¹⁶ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r.

Głównym celem **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)**¹⁷ jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. PO Infrastruktura i Środowisko realizuje zasadę zrównoważonego rozwoju poprzez wspieranie inwestycji związanych bezpośrednio oraz pośrednio z ochroną środowiska:

- Działania związane bezpośrednio z ochroną środowiska: projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami i rekultywacji, działania związane ze zwiększeniem bezpieczeństwa ekologicznego, działania mające na celu dostosowanie polskich przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska, działania związane z ochroną różnorodności biologicznej, obszarami chronionymi, kształtowaniem postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, itd.,
- Działania związane pośrednio z ochroną środowiska: wspieranie działań oraz projektów związanych z tzw. transportem przyjaznym środowisku, finansowanie projektów w sektorze energetyki z zakresu zwiększenia wykorzystania energii i obniżenia energochłonności, wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych.

Główny cel PO Infrastruktura i Środowisko będzie osiągnięty dzięki inwestycjom w sześciu obszarach (transport, środowisko, energetyka, kultura, ochrona zdrowia, szkolnictwo wyższe) poprzez realizację celów szczegółowych. Wśród celów szczegółowych istotne dla Programu ochrony środowiska są:

- budowa infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego,
- zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu,
- zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii,
- rozwój nowoczesnych ośrodków akademickich, w tym kształcących specjalistów w zakresie nowoczesnych technologii.

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację „Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013” wyniesie 36 392 320 777 euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 855 273 161 euro (w tym z Funduszu Spójności - 21 518 063 161 euro, a z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - 6 337 210 000 euro), z publicznych środków krajowych - 6 616 224 675 euro, a ze środków prywatnych 1 920 822 941 euro.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)¹⁸ ujmuje cztery osie w ramach priorytetowych kierunków wsparcia obszarów wiejskich UE. Dla potrzeb Programu ochrony środowiska najważniejsze znaczenie ma Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.

Z instrumentów wsparcia będą korzystały zarówno silne i dobrze zorganizowane gospodarstwa, jak również mniejsze, funkcjonujące w sposób tradycyjny, tj. przy dużych nakładach pracy własnej i niewielkiej presji na środowisko. W ramach realizacji tego programu w latach 2007-2013 przykładowo realizowane będą następujące działania:

- Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW).
- Płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej.
- Programy rolnośrodowiskowe (poprawa środowiska przyrodniczego i obszarów wiejskich).
- Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne.
- Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych.

¹⁷ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r. PO Infrastruktura i Środowisko

¹⁸ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 czerwca 2011r. w sprawie zmiany Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (M. P. Nr 65, poz. 654).

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW)¹⁹ obejmie m.in. województwo świętokrzyskie. Obecnie regiony Polski Wschodniej charakteryzują się: słabo rozwiniętą i niewłaściwie ukierunkowaną infrastrukturą komunikacyjną, nieprzystosowaniem terenów pod inwestycje, niskim poziomem innowacyjności firm oraz słabo rozwiniętym sektorem wysokich technologii. Dlatego opracowanie i wdrożenie tego Programu jest ważne z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju kraju.

Celem głównym programu jest: Przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju”.

W ramach PORPW, w latach 2007 – 2013 działania prowadzone będą w ramach 6 osi priorytetowych, spośród których znaczenie z punktu widzenia programu ochrony środowiska mają następujące osie:

- Oś I: Nowoczesna gospodarka, w tym rozwój innowacyjnych projektów, również takich, które mają wpływ na jakość środowiska naturalnego,
- Oś III: Wojewódzkie ośrodki wzrostu, w tym rozwój zintegrowanego ekologicznego transportu miejskiego, zwiększenie ilości osób korzystających z transportu miejskiego,
- Oś IV: Infrastruktura transportowa, w tym budowa nowych dróg, obwodnic miast, przebudowa dróg istniejących,
- Oś V: Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki lokalne, w tym budowa nowych ścieżek rowerowych,
- Oś VI: Pomoc techniczna, w tym w zakresie wykonywania ekspertyz, analiz, badań, studiów i ocen, a także publikacja materiałów promocyjnych.

Działania tego Programu będą komplementarne do działań realizowanych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych oraz do działań innych Programów Operacyjnych.

Program Operacyjny „Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013” (PO Ryby)²⁰ został stworzony aby realizować cele polskiej polityki rybackiej, którymi są:

- racjonalna gospodarka żywymi zasobami wód i poprawa efektywności sektora rybackiego,
- podniesienie konkurencyjności polskiego rybołówstwa morskiego, rybactwa śródlądowego i przetwórstwa ryb,
- poprawa jakości życia na obszarach zależnych od rybactwa.

W ramach PO Ryby działania prowadzone będą w ramach pięciu osi priorytetowych, spośród których znaczenie z punktu widzenia programu ochrony środowiska ma Oś nr 4: Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa.

Realizacja tej osi przyczynić się ma do aktywizacji społeczności na obszarach zależnych od rybactwa, poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych z określonego obszaru do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw, które pozwolą na rozwój tych terenów oraz poprawę jakości życia lokalnych społeczności związanych z rybactwem.

W ramach przygotowanych lokalnych strategii możliwe będzie realizowanie szeregu inwestycji i inicjatyw, m.in. w zakresie dywersyfikacji działalności gospodarczej oraz inwestycje na rzecz drobnej infrastruktury rybackiej.

2.2.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie²¹

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Dokument ten określa także sposób działania podmiotów

¹⁹ Dokument zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej z dnia 17 lipca 2009 r. nr K (2009) 5712 zmieniająca decyzję Komisji z dnia 1 października 2007 r. nr K (2007) 4568 w sprawie przyjęcia Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 w ramach pomocy wspólnotowej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego objętego celem „konwergencja” w Polsce

²⁰ Dokument zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej z dnia 16 października 2008 r. nr K (2008) 6007

²¹ Dokument Strategii przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r.

publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

Strategiczne wyzwania, zawarte w KSRR a odnoszące się do dokumentu Programu to:

- odpowiedź na zmiany klimatyczne i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego,
- ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.

W KSRR została przedstawiona następująca wizja rozwoju regionalnego:

W 2020 roku polskie regiony mają stanowić lepsze miejsce do życia dzięki zwiększeniu poziomu i jakości życia oraz przez stworzenie takich ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych, które zwiększają szanse rozwojowe we wszystkich regionach oraz realizacji aspiracji i możliwości zamieszkujących je jednostek i wspólnot lokalnych.

Celem strategicznym polityki regionalnej - będącym jednym z kluczowych elementów osiągania celów rozwoju kraju - jest wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym. Jego realizacja wymaga efektywnego wykorzystywania właściwych dla poszczególnych regionów lub terytoriów potencjałów rozwojowych oraz wzmocnienia przewag konkurencyjnych przy jednoczesnym usuwaniu barier rozwojowych.

KSRR przewiduje typy działań będące przedmiotem zainteresowania w Programie:

W zakresie konkurencyjności:

1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw

1.3.5. Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii i reagowanie na zagrożenia naturalne

1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego

W zakresie spójności:

2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe

2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska

2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

KSRR zakłada przeformułowanie dotychczasowego systemu zarządzania w obszarze polityki regionalnej. Zmianie ulega rola podmiotów uczestniczących dotychczas w realizacji polityki regionalnej w kierunku wzmocnienia na szczeblu krajowym roli ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a na szczeblu regionalnym - samorządu województwa - jako głównych ośrodków decyzyjnych i koordynacyjnych oraz włączenia w te procesy innych podmiotów, mających wyraźny wpływ na rozwój regionalny na różnych szczeblach terytorialnych, w tym podmiotów spoza sektora publicznego.

2.2.5. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” perspektywa 2020r.

Obecnie prowadzone są prace mające na celu przyjęcie nowej strategii rozwoju kraju, tj. strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (BEiŚ).²²

Podstawowym zadaniem strategii jest zintegrowanie polityki środowiskowej z polityką energetyczną w tych obszarach, gdzie aspekty te przenikają się wzajemnie. Ponadto dokument wskazuje kierunki rozwoju branży energetycznej oraz priorytety w dziedzinie ochrony środowiska.

Strategia BEiŚ zajmuje ważne miejsce w hierarchii dokumentów strategicznych, będąc jedną z 9 zintegrowanych strategii rozwoju. Przede wszystkim strategia ta uszczegóławia zapisy średniookresowej strategii rozwoju kraju w dziedzinie energetyki i środowiska. Stanowi także wytyczną dla Polityki energetycznej Polski i Polityki ekologicznej Państwa, które to dokumenty będą stanowiły elementy systemu realizacji BEiŚ.

²² Projekt strategii z dnia 18.05.2011r.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko formułuje działania w zakresie ochrony środowiska i energetyki w perspektywie do roku 2020, uwzględniając zarówno cele unijne, jak i priorytety krajowe w tym zakresie.

Głównym celem strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko jest:

Zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną energetycznie gospodarkę.

Cel ten realizowany będzie poprzez 3 cele rozwojowe i przyporządkowane im kierunki interwencji. Dla Programu znaczenie mają następujące cele i kierunki:

Cel 1: Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, realizowany poprzez:

- racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,
- gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
- zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
- uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

Cel 2: Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię uwzględniający m.in.:

- wzrost znaczenia odnawialnej energetyki rozproszonej.

Cel 3: Poprawa stanu środowiska, uwzględniający m.in.:

- poprawę jakości powietrza,
- zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
- racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko,
- wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
- promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

2.3. Uwarunkowania wewnętrzne

Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego powinien być zgodny:

- ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego,
- z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

2.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego

Strategia rozwoju województwa jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego województwa świętokrzyskiego. Obecna „Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku”²³ uwzględnia zmienione uwarunkowania zewnętrzne (europejskie i krajowe) rozwoju regionu, stwarzające nowe perspektywy realizacji strategicznych celów rozwojowych województwa. Ponadto model programowania dopasowany jest do nowej formuły planowania działań wspieranych z funduszy UE, zintegrowano tutaj polityki sektorowe na poziomie regionalnym i uwzględniono problemy międzyregionalne.

Misją Strategii jest:

„Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego”

„Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” jest jednym z *programów realizacyjnych* „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku”. Oznacza to, że

²³ Dokument „Strategii ...” z 2006r.

zapisy strategii dotyczące ochrony środowiska (bezpośrednio i pośrednio) stanowią wytyczne do sformułowania celów ekologicznych, kierunków działań i konkretnych przedsięwzięć.

Tabela 1 przedstawia te cele i priorytety „Strategii...”, które zostały zaadaptowane dla potrzeb Programu ochrony środowiska.

Tabela 1. Cele i priorytety „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku” w zakresie ochrony środowiska.

CEL GENERALNY: Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej	
Cele warunkujące	Priorytety
CEL 1 PRZYSPIESZENIE ROZWOJU BAZY EKONOMICZNEJ I WZROSTU INNOWACYJNOŚCI WOJEWÓDZTWA	Priorytet 2. Wspieranie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy
	Priorytet 4. Kreowanie rozwoju i dywersyfikacji funkcji wyższego rzędu w Kieleckim Obszarze Metropolitalnym oraz racjonalny rozwój miast i centrów gmin województwa
CEL 3 OCHRONA I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODY I DÓBR KULTURY	Priorytet 1. Tworzenie warunków rozwoju turystyki, sportu i rekreacji
	Priorytet 3. Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie systemów ekologicznych
CEL 5 ROZWÓJ SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ	Priorytet 2. Podnoszenie standardów i stworzenie spójnego układu komunikacyjnego oraz gospodarki przestrzennej stymulującej rozwój regionu
	Priorytet 4. Rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska
	Priorytet 5. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego
	Priorytet 1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich umożliwiający przechodzenie ludności wiejskich do zawodów pozarolniczych
CEL 6 AKTYWIZACJA ROLNICTWA I WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH	Priorytet 2. Rozwój i modernizacja produkcji rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego
	Priorytet 3. Rozbudowa otoczenia instytucjonalnego rynku rolnego
	Priorytet 3. Rozbudowa otoczenia instytucjonalnego rynku rolnego

W Strategii, w ramach każdego priorytetu, wyszczególniono kierunki działań, które także zostały uwzględnione w projekcie Programu. Jednak ze względu na ich ilość nie podano ich w powyższej tabeli, natomiast stosowne odniesienia znajdują się w rozdziale 5 Programu (Strategia działań w zakresie ochrony środowiska do 2015 roku w perspektywie do 2019 roku).

W 2011 roku rozpoczęły się prace nad aktualizacją Strategii w związku z przyjęciem przez Radę Ministrów dokumentu Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie oraz opracowywaniem nowej Strategii Rozwoju Kraju, ośmiu strategii sektorowych oraz Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Planuje się, że zaktualizowana Strategia województwa zostanie przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego w 2012 roku. Nowa Strategia będzie uwzględniała zmianę w podejściu do priorytetów rozwoju regionalnego zasygnalizowanych w projekcie KSRR (patrz rozdział 2.2.4).

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego realizowana jest poprzez strategie branżowe i programy wojewódzkie. Wśród nich istotne znaczenie dla ochrony środowiska mają:

- Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Świętokrzyskiego,
- Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Świętokrzyskim,
- Program Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego,
- Program Małej Retencji dla Województwa Świętokrzyskiego,
- Program Reelektryfikacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013,

- Program Ochrony Zasobów Wodnych dla Województwa Świętokrzyskiego,
- Programy ochrony powietrza dla stref województwa świętokrzyskiego: Tom I Kielce – miasto na prawach powiatu, Tom II Powiat ostrowiecki, Tom III Powiat starachowicki,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonymi wzdłuż odcinków dróg krajowych nr 7, 9, 74 i 77 z terenu województwa świętokrzyskiego,
- Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego.

Głównym instrumentem finansowym realizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego.

2.3.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego (RPOWŚ)²⁴ stanowi kompleksowe narzędzie prowadzenia polityki rozwoju regionu w latach 2007-2013. Należy go postrzegać jako jeden z instrumentów realizacji „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013” oraz jako instrument realizacji „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku”.

Celem generalnym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 jest:

*Poprawa warunków sprzyjających budowie konkurencyjnej
i generującej nowe miejsca pracy regionalnej gospodarki*

Cel generalny realizowany jest poprzez 6 celów szczegółowych, z których dla niniejszego Programu najważniejsze znaczenie ma cel 4, tj.: Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa.

Mając na uwadze konieczność odwrócenia peryferyzacji regionu, wysiłki województwa powinny być skoncentrowane na szybkiej poprawie stanu ilościowego i jakościowego infrastruktury technicznej, w tym również infrastruktury ochrony środowiska: systemy zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną, systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków, systemy składowania i innego niż składowanie unieszkodliwiania odpadów, komunalne systemy grzewcze oraz obiekty ochrony przeciwpowodziowej.

2.3.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego

Zadaniem samorządu województwa jest kształtowanie i prowadzenie regionalnej polityki przestrzennej. Podstawowym instrumentem tej polityki jest „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego”.

Głównym zadaniem „Planu...” jest określenie celów, zasad i kierunków gospodarowania przestrzenią województwa.

Cel generalny zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego to:

Wzrost atrakcyjności województwa dla rozwoju społecznego i gospodarczego

Poniżej przedstawiono cele warunkujące i priorytety polityki przestrzennej dotyczące ochrony środowiska.

Cel 3 Tworzenie warunków do poprawy jakości życia i zaspokajania potrzeb społecznych – podnoszenie standardu cywilizacyjnego.

Priorytety polityki przestrzennej:

- poprawa jakości środowiska przyrodniczego we wszystkich jego elementach.

Cel 4 Aktywna ochrona wartości i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa ekologicznego województwa.

²⁴ RPOWŚ na lata 2007-2013 przyjęty przez Zarząd Województwa w dniu 7 lutego 2007r.

Priorytety polityki przestrzennej:

- dążenie do zgodności charakteru oraz intensywności zagospodarowania z cechami i walorami środowiska przyrodniczego oraz naturalną chłonnością i odpornością środowiska na antropopresję,
- tworzenie warunków do zachowania istniejących oraz objęcia ochroną dalszych, unikatowych walorów środowiska i krajobrazu – przywracanie utraconej równowagi przyrodniczej,
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, w pierwszej kolejności na obszarach wymagających szczególnej ochrony wód,
- zachowanie ograniczonych zasobów gleb klas bonitacyjnych I-III oraz wód podziemnych w stanie nienaruszonym dla przyszłych pokoleń,
- oszczędne i racjonalne zagospodarowanie surowców mineralnych z uwzględnieniem wymagań środowiskowych i zminimalizowaniem niekorzystnych skutków eksploatacji,
- zapewnienie warunków do wzrostu lesistości oraz funkcji ochronnych lasów, z jednoczesnym udostępnieniem części zasobów leśnych na cele turystyczne i drobnego przemysłu drzewnego,
- wdrożenie jednolitych procedur i wymogów uwzględniania spraw ochrony środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Cel 7 Podnoszenie obronności i bezpieczeństwa społecznego regionu.

Priorytety polityki przestrzennej:

- kształtowanie układów przestrzennych, zwiększenie obszarów zieleni oraz minimalizowanie skutków awarii i klęsk żywiołowych,
- modernizacja i rozbudowa systemu ochrony przeciwpowodziowej oraz wyłączenie z zabudowy obszarów zagrożonych powodzią.

Ponadto „Plan zagospodarowania przestrzennego...”, w ramach głównych systemów zagospodarowania przestrzennego, definiuje wiele celów i zasad ich realizacji oraz kierunków polityki przestrzennej. Istotne znaczenie dla Programu ochrony środowiska mają ustalenia dla takich systemów jak: system osadniczy, system transportowy, system infrastruktury elektroenergetycznej, środowisko przyrodnicze, przestrzeń gospodarcza (turystyka i rekreacja, przemysł, zagospodarowanie surowców mineralnych, rolnictwo, leśnictwo). Cele, a zwłaszcza kierunki polityki przestrzennej w ramach wyżej wymienionych systemów zagospodarowania, po odpowiedniej weryfikacji w związku ze zmianami, jakie wynikają z upływu czasu od uchwalenia „Planu...”, zostały wykorzystane przy formułowaniu Programu.

W związku z trwającymi pracami nad Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju także Zarząd Województwa podjął prace związane ze zmianą obecnie obowiązującego „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego”.

3. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

3.1. Zasoby przyrodnicze

3.1.1. System obszarów i obiektów prawnie chronionych

Łączna powierzchnia obszarów objętych ochroną prawną na terenie województwa (wg stanu na dzień 31.12.2010r.)²⁵ wynosi 755 759,1 ha, co stanowi 64,5% powierzchni województwa (1-sze miejsce w kraju). Obszary prawnie chronione nie są rozmieszczone równomiernie. Najuboższe pod tym względem są wschodnie i południowo-wschodnie części województwa, głównie powiaty: opatowski, sandomierski i kazimierski, co jest spowodowane przede wszystkim intensywnym użytkowaniem rolniczym tego terenu.

System obszarów prawnie chronionych w województwie świętokrzyskim (wg stanu na dzień 30.06.2011r.) przedstawia *Mapa 1*.

W województwie świętokrzyskim funkcjonują następujące formy ochrony przyrody:

Świętokrzyski Park Narodowy

Świętokrzyski Park Narodowy został ustanowiony w 1950r. i obejmuje powierzchnię 7 626,4 ha, co stanowi ok. 0,7% powierzchni ogólnej województwa. Park położony jest w centralnej części województwa i swoim zasięgiem obejmuje pasmo Gór Świętokrzyskich – Łysogóry, wschodnią część Pasma Klonowskiego oraz część Pasma Pokrzywiańskiego. Jest to najcenniejszy pod względem przyrodniczym obszar poddany prawnej ochronie na terenie województwa, pełni także ważną rolę w krajowym i międzynarodowym systemie przyrodniczym. W ekosystemach Parku występuje m.in. 859 gatunków roślin, w tym 35 gatunków drzew, 272 gatunki glonów, ok. 40 gatunków grzybów wielkoowocnikowych, ok. 340 gatunków porostów, a spośród zwierząt: 150 gatunków ptaków, w tym 118 gatunków zakłada gniazda w Parku, 45 gatunków ssaków, 14 gatunków płazów, 6 gatunków gadów, 66 gatunków ślimaków lądowych, 187 gatunków pajaków oraz ponad 1500 gatunków owadów.

Parki krajobrazowe

- 8 parków krajobrazowych wchodzących w skład Zespołu Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych: Suchedniowsko-Oblęgorski PK, Cisowsko-Orłowski PK, Jeleniowski PK, Sieradowicki PK, Chęcińsko-Kielecki PK, Nadnidziański PK, Szaniecki PK, Kozubowski PK,
- 1 park krajobrazowy wchodzący w skład Zespołu Nadpiliczych Parków Krajobrazowych: Przedborski Park Krajobrazowy.

Rezerваты przyrody

Na terenie województwa zlokalizowane są 72 rezerваты przyrody,²⁶ w tym:

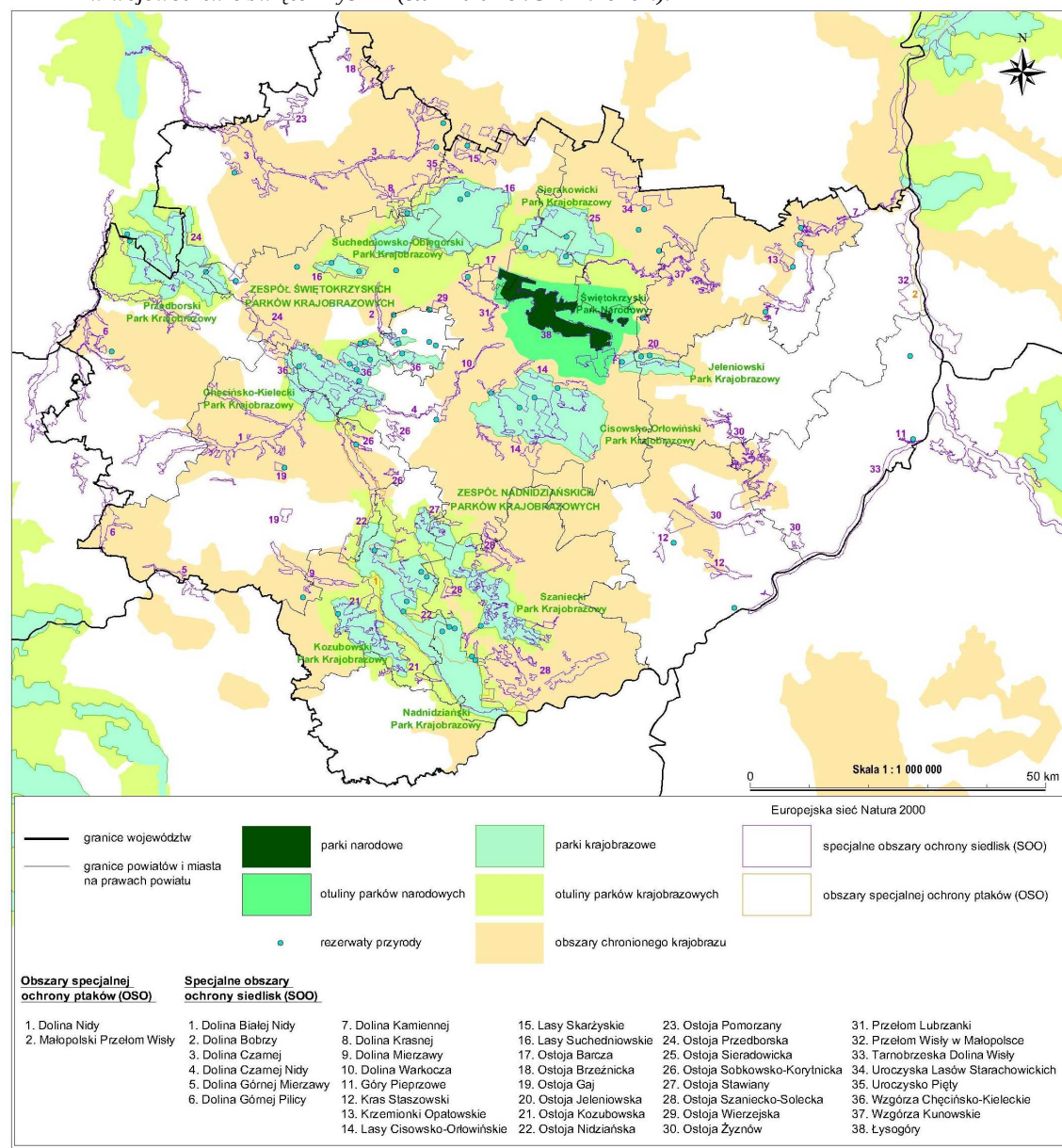
- 28 rezerwatów przyrody nieożywionej,
- 22 rezerваты leśne,
- 9 rezerwatów stepowych,
- 4 rezerваты florystyczne,
- 3 rezerваты torfowiskowe,
- 2 rezerваты krajobrazowe,
- 2 rezerваты faunistyczne,
- 1 rezerwat słonoroślowy,
- 1 rezerwat wodny.

²⁵ Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

²⁶ Wg wykazu rezerwatów przyrody RDOŚ w Kielcach z dnia 03.06.2011r.

Największa ilość rezerwatów koncentruje się w rejonie Gór Świętokrzyskich i w Niece Nidziańskiej. W 2008r. został powołany rezerwat faunistyczny Wisła pod Zawichostem, a w 2010r. rezerwat przyrody nieożywionej Zachełmie.

Mapa 1. System obszarów prawnie chronionych oraz ujętych w Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w województwie świętokrzyskim (stan na dzień 31.12.2010r.).

Obszary Chronionego Krajobrazu

Na obszarze województwa świętokrzyskiego, znajduje się 21 Obszarów Chronionego Krajobrazu.²⁷ Są to: Konecko-Łopuszniański OChK, OChK Doliny Kamiennej, Podkielecki OChK, Włoszczowsko-Jędrzejowski OChK, Chmielnicko-Szydłowski OChK, Solecko-Pacanowski OChK, Miechowsko-Działoszycki OChK, Koszycko-Opatowiecki OChK, Jeleniowsko-Staszowski OChK, Jeleniowski OChK, Sieradowicki OChK, Cisowsko-Orłowiński OChK, Suchedniowsko-Oblęgarski OChK, Chęcińsko-Kielecki OChK, Nadnidziański OChK, Szaniecki OChK, Kozubowski OChK, Przedborski OChK, Kielecki OChK, OChK Lasy Przysusko-Szydłowieckie i Świętokrzyski OChK.

²⁷ Dane RDOŚ w Kielcach wg stanu na dzień 18.04.2011r.

Pozostałe formy ochrony przyrody

W województwie świętokrzyskim występuje:

- 690 pomników przyrody,
- 11 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
- 96 użytków ekologicznych,
- 13 stanowisk dokumentacyjnych.²⁸

Największą ilość wśród pomników przyrody stanowią pojedyncze drzewa, skałki, groty i jaskinie oraz grupy drzew. Najbardziej znane pomniki przyrody to m.in. ok. 750-letni dąb „Bartek” w Zagnańsku, Jaskinia „Piekło” przy niebieskim szlaku turystycznym z Chęcina do Kielc oraz Wąwóz Królowej Jadwigi w Sandomierzu.

3.1.2. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 w województwie świętokrzyskim

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 ma na celu utrzymanie różnorodności biologicznej państw członkowskich UE poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium. Podstawy prawne do jej tworzenia stanowią:

- dyrektywa Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. Dyrektywa ptasia, na podstawie której tworzy się Obszar Specjalnej Ochrony - OSO,
- dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory tzw. Dyrektywa siedliskowa, stanowiąca podstawę do wydzielenia Specjalnego Obszaru Ochrony - SOO.

W województwie świętokrzyskim utworzono:

- 2 obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków,²⁹
- 38 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty - projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską decyzją Nr 2011/64/UE z 10.01.2011r.³⁰

Obszary Natura 2000 stanowią ok. 13,7% ogólnej powierzchni województwa. Tabela poniżej przedstawia obszary Natura 2000 występujące na terenie województwa świętokrzyskiego.

²⁸ Dane RDOŚ w Kielcach. Obecnie pomniki przyrody i stanowiska dokumentacyjne w trakcie weryfikacji.

²⁹ Dz. U. Nr 25, poz. 133

³⁰ Dz. U. UE Nr L 33 z 08.02.2011r.

Tabela 2. Obszary Natura 2000 na terenie województwa świętokrzyskiego (stan lipiec 2011).³¹

Lp.	Kod obszaru	Nazwa obszaru	Powierzchnia całkowita obszaru [ha]	Powierzchnia obszaru w województwie [ha]
Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty				
1	PLH260013	Dolina Białej Nidy	5 116,8	5 116,8
2	PLH260014	Dolina Bobrzy	612,7	612,7
3	PLH260015	Dolina Czarnej	5 780,6	4 229,3
4	PLH260016	Dolina Czarnej Nidy	1 191,5	1 191,5
5	PLH260017	Dolina Górnej Mierzawy	912,4	286,9
6	PLH260018	Dolina Górnej Pilicy	11 195,1	5 681,8
7	PLH260019	Dolina Kamiennej	2 585,3	2 457,4
8	PLH260001	Dolina Krasnej	2 384,1	2 384,1
9	PLH260020	Dolina Mierzawy	1 320,1	1 320,1
10	PLH260021	Dolina Warkocza	337,9	337,9
11	PLH260022	Góry Pieprzowe	77,0	77,0
12	PLH260023	Kras Staszowski	1 743,5	1 743,5
13	PLH260024	Krzemionki Opatowskie	691,1	691,1
14	PLH260040	Lasy Cisowsko-Orłowińskie	10 406,9	10 406,9
15	PLH260011	Lasy Skarżyskie	2 383,5	1 620,1
16	PLH260010	Lasy Suchedniowskie	19 120,9	19 120,9
17	PLH260025	Ostoja Barcza	1 523,5	1 523,5
18	PLH260026	Ostoja Brzeźnicka	811,8	545, 0
19	PLH260027	Ostoja Gaj	466,6	466,6
20	PLH260028	Ostoja Jeleniowska	3 589,2	3 589,2
21	PLH260029	Ostoja Kozubowska	4 256,8	4 256,8
22	PLH260003	Ostoja Nidziańska	30 633, 9	30 633,9
23	PLH260030	Ostoja Pomorzany	906,0	906,0
24	PLH260004	Ostoja Przedborska	11 605,2	7 969,6
25	PLH260031	Ostoja Sieradowicka	7 847,4	7 847,4
26	PLH260032	Ostoja Sobkowsko-Korytnicka	2 204,1	2 204,1
27	PLH260033	Ostoja Stawiany	1 194,5	1 194,5
28	PLH260034	Ostoja Szaniecko-Solecka	8 072,9	8 072,9
29	PLH260035	Ostoja Wierzejska	224,6	224,6
30	PLH260036	Ostoja Żyznów	4 480,0	4 480,0
31	PLH260037	Przełom Lubrzanki	272,6	272,6
32	PLH060045	Przełom Wisły w Małopolsce	15 116,4	4 822,4
33	PLH180049	Tarnobrzaska Dolina Wisły	4 059,7	2 265,9
34	PLH260038	Uroczyska Lasów Starachowickich	2 349,2	2 327,6
35	PLH260012	Uroczysko Pięty	753,4	753,4
36	PLH260041	Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie	8 616,5	8 616,5
37	PLH260039	Wzgórza Kunowskie	1 868,7	1 868,7
38	PLH260002	Łysogóry	8 081,3	8 081,3
Obszary ptasie				
1	PLB260001	Dolina Nidy	19 956,1	19 956,1
2	PLB140006	Małopolski Przełom Wisły	6 972,8	2 026,3

Obszary Natura 2000 województwa świętokrzyskiego przedstawia Mapa 1.

3.1.3. Ochrona gatunkowa

Ze względu na znaczne obszary województwa objęte ochroną prawną, występują tutaj liczne gatunki chronione roślin, zwierząt i grzybów.

Spośród roślin chronionych objętych ochroną ścisłą występują: widłaki - wroniec, goździsty, jałowcowaty i splaszczony, skrzyp olbrzymi, paprotka zwyczajna, wierzba borówkolistna, goździk

³¹ Powierzchnie obszarów Natura 2000 podano wg. decyzji KE Nr 2011/64/UE z 10.01.2011r. (Dz. U. UE Nr L 33 z 08.02.2011r.)

piaskowy, siny i pyszny, pełnik europejski, wawrzynek wilczełyko, pomocnik baldaszkowaty, naparstnica zwyczajna, arnika górska, lilia złotogłów, śnieżyczka przebiśnieg, kosaciec syberyjski, listera jajowata, gnieźnik leśny, pokrzyk wilcza jagoda, mącznica lekarska, tojad dziobaty, goryczka wąskolistna, mieczyk dachówkowaty, rosiczka okrągłolistna i długolistna, gnidosz rozesłany, buławnik czerwony i mieczolistny, storczyk plamisty, krwisty i szerokolistny, kruszczyk szerokolistny, podkolan biały i zielonawy, obuwik pospolity, storzan bezlistny, centuria pospolita, bagno zwyczajne, skrzyp olbrzymi, parzydło leśne, rojnik pospolity, pajęcznica gałęzista, zawilec wielkokwiatowy, orlik pospolity, dziewięciśń bezłodygowy, pluskwica pospolita, powojnik prosty, zimowit jesienny i goździk.

Natomiast spośród zwierząt chronionych występują: bobry, wydry, gronostaje, jeże, nocek Natterera, nocek Bechsteina, borowiec wielki, mroczek posrebrzany, kumak nizinny, traszka zwyczajna i grzebieniasta, ropuchy szara i zielona, rzekotka drzewna, grzebiuszka, ropucha zielona, jaszczurki - zwinka i żyworódka.

Na terenie województwa utworzono także kilkanaście stref ochrony ścisłej i częściowej dla ostoi ptaków: orlika krzykliwego, bociana czarnego i cietrzewia.

Rzeki województwa są środowiskiem bytowania wielu ważnych gatunków ryb i minogów (np. głowacz białopłetwy, piekielnica, śliz, koza, minóg strumieniowy) oraz bezkręgowców (skójką malarka, szczeżuja wielka i szczeżuja spłaszczona, gałeczka rzeczna, groszówki: rzeczna, jajowata, drobna i zeberkowana).

3.1.4. Węzły i korytarze ekologiczne

Najcenniejsze przyrodniczo obszary województwa, odznaczające się największą różnorodnością biologiczną pełnią funkcję węzłów ekologicznych o randze międzynarodowej i krajowej.

Węzły ekologiczne o randze międzynarodowej to:

- obszar świętokrzyski (znaczna część Gór Świętokrzyskich),
- obszar buski (najwartościowsze fragmenty Niecki Nidziańskiej),
- obszar środkowej Wisły (dolina Wisły od Sandomierza w dół rzeki).

Węzły ekologiczne o randze krajowej to:

- obszar przedborski (najwartościowsze fragmenty Wyżyny Przedborskiej),
- obszar cisowsko-orłowski (pd-wsch część Gór Świętokrzyskich),
- obszar nidziański (dolina Nidy),
- obszar miechowski (wschodnie obrzeże Wyżyny Miechowskiej).

Węzły ekologiczne połączone są korytarzami ekologicznymi, które zapewniają łączność i pozwalają na rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy węzłami.

Wg W. Jędrzejewskiego,³² na terenie województwa świętokrzyskiego występuje jeden główny korytarz ekologiczny Południowo-Centralny, który łączy Rostocze z Lasami Janowskimi, Puszcza Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, następnie łączy się z Lasami Lublinieckimi i Borami Stobrawskimi oraz biegnie do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich.

³² W. Jędrzejewski, Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce, IBS PAN Białowieża, 2005r.

3.2. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa

3.2.1. Wody powierzchniowe

Monitoring wód powierzchniowych w województwie świętokrzyskim w 2010r. obejmował kontrolę jakości rzek w 37 stanowiskach pomiarowo-kontrolnych. Prowadzony był zgodnie z „Programem państwowego monitoringu środowiska województwa świętokrzyskiego na lata 2010-2012” w oparciu o przepisy ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne³³ oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.³⁴

Pomiary w ramach monitoringu operacyjnego przeprowadzono na 36 stanowiskach. Oceny stanu/potencjału ekologicznego dokonano dla 27 z nich. Stan chemiczny wód oceniono na podstawie pomiarów na 24 stanowiskach.

Ocena stanu i potencjału ekologicznego

W wyniku przeprowadzonej oceny stanu i potencjału ekologicznego jednolitych części wód stwierdzono:

- dobry potencjał ekologiczny wód (II klasa) na 1 stanowisku (3,7% stanowisk) na Wiśle w Sandomierzu,
- umiarkowany stan lub potencjał ekologiczny (III klasa) na 16 stanowiskach (59,3% stanowisk, w tym stan ekologiczny na 11 stanowiskach, potencjał ekologiczny na 5 stanowiskach) – po 1 stanowisku na rzekach Bobrza, Brzeźnica, Chodcza, Grabówka, Rudka, Łośna, Nidzica, Strzegomka, Wisła, Kamienna, Lubianka, Czarna Maleniecka, Czarna Struga, Czarna Włoszczowska oraz na dwóch stanowiskach na Nidzie,
- słaby stan lub potencjał ekologiczny (IV klasa) na 10 stanowiskach (37,0% stanowisk, w tym stan ekologiczny na 7 stanowiskach, potencjał ekologiczny na 3 stanowiskach) – po jednym stanowisku na rzekach Czarna Nida, Koprzywianka, Opatówka, Warkocz, oraz na dwóch stanowiskach na Kamionce i 4 stanowiskach na Kamiennie.

Nie stwierdzono obecności wód I i V klasy, tj. o bardzo dobrym lub złym stanie/potencjale ekologicznym. O wynikach klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego decydowały najczęściej wskaźniki biologiczne – fitobentos i makrofity, fizykochemiczne – BZT5, ogólny węgiel organiczny i ChZT-Cr oraz biogenne – azot amonowy, azot Kjeldahla, azot azotanowy, azot ogólny i fosfor ogólny.

W porównaniu z oceną stanu/potencjału ekologicznego na podstawie wyników monitoringu z poprzednich dwóch lat (2008-2009), ogólny udział wód najniższej i najwyższej stwierdzonej klasy jakości wypada na niekorzyść sytuacji z roku 2010. Zmniejszyła się liczba i procentowy udział stanowisk, w których stwierdzono dobry potencjał ekologiczny, jednocześnie wzrosła liczba stanowisk o słabym stanie/potencjale ekologicznym JCWP.

W porównaniu z rokiem 2009, o jedną klasę pogorszył się stan lub potencjał w dziewięciu jednolitych częściach wód powierzchniowych. Poprawę o jedną klasę stwierdzono tylko w jednym przypadku.

Ocena stanu chemicznego wód

W wyniku przeprowadzonej oceny stanu chemicznego stwierdzono:

- dobry stan chemiczny na 4 stanowiskach (16,7% stanowisk) na rzekach Bobrza, Silnica, Kamienna i Młynówka,
- stan chemiczny poniżej dobrego na 20 stanowiskach (83,3% stanowisk) na rzekach – po jednym stanowisku na rzekach Brzeźnica, Czarna Nida, Łośna, Mierzawa, Nidzica, Czarna Staszowska, Koprzywianka, Strzegomka, Kamionka, Świślina, Czarna Maleniecka, Czarna Struga i Czarna Włoszczowska, po dwóch stanowiskach na Nidzie i Wiśle oraz na trzech stanowiskach na Kamiennie.

O klasyfikacji decydowały wskaźniki należące do wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych.

³³ tekst jednolity z 2005r. Dz. U. Nr 239, poz. 2019

³⁴ Dz. U. 2009 Nr 81, poz. 685

Na przestrzeni lat 2008-2010 pogorszył się stan chemiczny w jednym przypadku, również w jednej JCWP zaobserwowano poprawę. Pozostałe części objęte monitoringiem we wspomnianym okresie, w odniesieniu do kryteriów klasyfikacji, zachowały stan niezmieniony.

Ocena ogólna stanu wód

W ocenie ogólnej stanu wód, która jest wynikową oceną stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, zły stan wód przypisano 19 stanowiskom pomiarowo-kontrolnym zlokalizowanym na rzekach Bobrza, Brzeźnica, Czarna Nida, Jedlnica, Łososina, Koprzywianka, Strzegomka, Kamionka, Czarna Maleniecka, Czarna Struga i Czarna Włoszczowska (po 1 stanowisku), Nida, Wisła (po 2 stanowiska), Kamienna (4 stanowiska). Na pozostałych 17 stanowiskach nie dokonano oceny ze względu na brak jednej ze składowych ocen – stanu/potencjału ekologicznego lub stanu chemicznego.

3.2.2. Wody podziemne

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.

Podstawy do oceny jakości wód podziemnych w ujęciu formalno-prawnym reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny wód podziemnych.³⁵

W 2010 roku badania jakości wód podziemnych, w ramach monitoringu diagnostycznego prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, obejmowały 40 stanowisk pomiarowych. Sieć monitoringu obejmowała wszystkie rejony województwa.

Odnotowano następujące klasy jakości wód podziemnych:

- II klasa (woda dobrej jakości) na 9 stanowiskach (22,5% stanowisk),
- III klasa (woda zadowalającej jakości) na 18 stanowiskach (45% stanowisk),
- IV klasa (woda niezadowalającej jakości) na 4 stanowiskach (10% stanowisk),
- V klasa (woda złej jakości) na 9 stanowiskach (22,5% stanowisk).

Nie stwierdzono obecności wód I klasy (bardzo dobrej jakości).

W porównaniu z oceną na podstawie wyników monitoringu z poprzedniego roku (2009), wzrósł udział wód klasy II i klasy V. Pogorszenie o dwie klasy nastąpiło w przypadku wód piętra czwartorzędowego, badanych na stanowisku w miejscowości Szewce w gminie Samborzec (powiat sandomierski), poprawa jakości miała miejsce w przypadku wód piętra dewońskiego ze stanowiska w Baćkowicach (gmina Baćkowice, powiat opatowski) i wód piętra trzeciorzędowego w Wiązownicy Małej w gminie Staszów (powiat staszowski).

W porównaniu do roku 2008 (monitoring prowadzony był wówczas jedynie w powiatach staszowskim i sandomierskim, w obrębie JCWPD 125), pogorszyła się także jakość wód piętra trzeciorzędowego badanych na stanowisku w Zawidzy w gminie Łoniów (powiat sandomierski), natomiast na stanowisku w Szewcach jakość spadła o trzy klasy. W przypadku stanowiska w Szewcach, gdzie zaobserwowano wyraźne pogorszenie jakości, wskaźnikami decydującymi, były stężenia metali ciężkich kadmu w roku 2010 i manganu w roku 2009, a ponadto także wapnia i wodorowęglanów.

3.2.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Długość rozdzielczej sieć wodociągowej w województwie świętokrzyskim (wg stanu na koniec 2010r.), wynosi 12 691,4 km. Przyrost długości sieci w latach 2007-2010 wyniósł 613,74 km.

Średnie roczne zużycie wody z wodociągów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2010 roku, wg danych urzędów gmin, wyniosło 26,8 m³.

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej (stan na koniec 2010r.) to 92% mieszkańców (w roku 2007 wskaźnik ten wyniósł 82,8%).

Ogólny pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim jest jednym z czterech najwyższych w kraju. W roku 2010 (wg danych GUS) wyniósł 1 269 453 dam³, co stanowiło 16,6% poboru krajowego. Tak znacząca wielkość wynika z zapotrzebowania elektrowni

³⁵ Dz. U. 2008 Nr 143, poz. 896

Połaniec S.A. Grupa GDF SUEZ Energia Polska w powiecie staszowskim na wody do celów chłodniczych.

W ogólnej wielkości poboru wód w województwie, wg danych GUS, około 85-90% stanowi w ostatnich latach przeznaczenie na cele produkcyjne (przemysłowe) z ujęć własnych zakładów przemysłowych, 5-10% przeznaczenie dla rolnictwa i leśnictwa, a pozostała część, tj. na ogół 3-5% przeznaczenie dla celów komunalnych (zasilanie sieci wodociągowych zarówno dla celów bytowych jak i innych). Ilość wody dostarczanej sieciowo do gospodarstw domowych kształtuje się na poziomie około 31 000 - 31 500 dam³/rok co stanowi około 55% ilości wody przesyłanej ogółem siecią wodociagową i w przybliżeniu odpowiada wskaźnikowi krajowemu.

W ilości wód ujmowanych dla celów produkcji przemysłowej, około 99% stanowią wody powierzchniowe. Zasilanie sieci wodociągowej bazuje w około 97% na zasobach wód podziemnych.

Wg stanu na koniec 2010r., długość rozdzielczej sieci kanalizacyjnej w województwie wynosi 3 364,9 km. Funkcjonuje 110 komunalnych oczyszczalni ścieków. Największa oczyszczalnia, o przepustowości 51 000 m³/d, w miejscowości Sitkówka obsługuje gminę Sitkówka-Nowiny i miasto Kielce, a także zachodnią część gminy Masłów. Oczyszczalnie o przepustowości powyżej 10 000 m³/d znajdują się w największych poza Kielcami miastach województwa – Skarżysku-Kamiennym (24 000 m³/d), Starachowicach (24 000 m³/d) i Ostrowcu Świętokrzyskim (16 600 m³/d).

Podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1991r. (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Uwzględnia on w obszarze województwa świętokrzyskiego 77 aglomeracji, w których realizowane będą inwestycje w zakresie poprawy stanu gospodarki ściekowej.

Wyznaczone aglomeracje obejmują swym zasięgiem 81 gmin i ok. 1 008 337 mieszkańców, tj. około 78,6% ludności województwa. Obecnie na terenie wszystkich wyznaczonych aglomeracji z systemu kanalizacyjnego korzysta 664 798 osób, tj. ok. 65,9% mieszkańców aglomeracji i około 51,8% całej społeczności województwa.

Łączna ilość ścieków komunalnych odprowadzonych w roku 2010 z terenów aglomeracji wyniosła 49 442 dam³, z tego zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni ścieków odprowadzonych było 43 836 dam³ (88,7%), taborem asenizacyjnym – 2 102 dam³ (4,2%), do oczyszczalni przydomowych odprowadzono 129 dam³ (0,3%), natomiast 3 375 dam³ (6,8%) stanowiły ścieki odprowadzone do środowiska bez oczyszczenia.

Na terenach nieskanalizowanych gospodarstwa domowe wyposażone w zbiorniki bezodpływowe obsługiwane są przez tabor asenizacyjny, pozostałe korzystają z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (oczyszczalni przydomowych). W zbiorniki bezodpływowe wyposażone są 95 872 gospodarstwa domowe. W przydomowe oczyszczalnie ścieków wyposażonych jest 1 629 gospodarstw domowych.

W województwie funkcjonuje ponadto kilkadziesiąt przyzakładowych oczyszczalni ścieków, z których korzystają zakłady przemysłowe, w tym zakłady produkcyjne, produkcyjno-usługowe i przetwórcze różnych branż oraz niektóre obiekty użyteczności publicznej.

W województwie funkcjonuje 651,57 km sieci kanalizacji deszczowej. W rozbudowane sieci kanalizacji deszczowej wyposażone są głównie tereny miejskie. W kilku miastach, w tym najliczniej w Kielcach i Ostrowcu Świętokrzyskim funkcjonują oczyszczalnie ścieków deszczowych.

Oprócz Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej prowadzone są w ramach „Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2 000 RLM w oczyszczalnie ścieków komunalnych i systemy kanalizacji sanitarnej” oraz „Programu wyposażenia zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości nie mniejszej niż 4 000 RLM odprowadzającego ścieki bezpośrednio do wód, w urządzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód”.

3.2.4. Powódzie

Dla województwa świętokrzyskiego największym zagrożeniem są wylewy Wisły spowodowane opadami występującymi na Podkarpaciu, w Beskidach i w Tatrach, które z kolei powodują gwałtowne wezbrania prawostronnych dopływów Wisły: Soły, Skawy, Raby, Dunajca i Sanu. W wyniku wezbrań powstaje tzw. cofka przy ujściu lewostronnych dopływów Wisły: Nidy, Czarnej Staszowskiej,

Koprzywianki, Opatówki, Kanału Strumień i Kamiennej. Powstanie cofki przy ujściach tych rzek powoduje zalewanie ich dolin rzecznych. Także intensywne opady atmosferyczne oraz gwałtowne roztopy wiosenne w paśmie Gór Świętokrzyskich są przyczyną wezbrań rzek i strumieni górskich w rejonie źródeł Bobrzy, Lubrzanki i Kamionki w pobliżu Zagnańska i Łącznej oraz na terenie Łysogór, z których wypływają rzeki Psarka, Świślina i Koprzywianka.

W ostatnich kilkunastu latach największe powodzie na terenie województwa świętokrzyskiego wywołane były wezbrańmi opadowymi Wisły i miały miejsce w lipcu 1997 roku, w lipcu i sierpniu roku 2001 oraz w maju i lipcu 2010 roku.

Na infrastrukturę związaną z regulacją stosunków wodnych i ochroną przeciwpowodziową na terenie województwa składa się:

- 347,338 km wałów przeciwpowodziowych tworzących obszary chronione o łącznej powierzchni 50 080 ha,
- 2 876 szt. budowli hydrotechnicznych, w tym 37 śluz wałowych,
- 12 sztucznych zbiorników wodnych o łącznej pojemności użytkowej (pojemności pomiędzy minimalnym a normalnym poziomem piętrzenia) 5 760 dam³,
- 8 stacji pomp odwadniających,
- 2 magazyny przeciwpowodziowe wojewódzkie (w Grotnikach Dużych i Kępie Chwałowskiej) oraz 14 magazynów przeciwpowodziowych przywałowych.

Najdłuższe łącznie odcinki wałów przeciwpowodziowych obejmują dolinę Wisły (143,523 km), a następnie dolinę Nidy (61,601 km), Kamiennej (31,872 km), Koprzywianki (29 km), Kanału Strumień (23,570 km). W dolinach pozostałych obwałowanych rzek długości wałów nie przekraczają 10 km.

Obiekty melioracji podstawowej wymagające odbudowy lub modernizacji (wg danych GUS) stanowią:

- odcinki rzek o łącznej długości 119 km,
- wały przeciwpowodziowe o długości 139 km,
- zbiorniki wodne o łącznej pojemności 1 165 dam³ (20% łącznej pojemności wszystkich zbiorników).

Na terenie województwa znajdują się trzy duże zbiorniki retencyjne o łącznej pojemności maksymalnej (przy maksymalnym poziomie piętrzenia) około 67 mln m³. Są to zbiorniki:

- Chańcza na Czarnej Staszowskiej w gminach Raków Szydłów i Staszów,
- Wióry na Świślinie w gminie Pawłów,
- Brody Łżeckie na Kamiennej w gminie Brody.

Na terenie województwa występują także urządzenia małej retencji wodnej w postaci sztucznych zbiorników wodnych, stawów rybnych oraz budowli piętrzących na ciekach i rowach. Podstawowymi zadaniami takich urządzeń jest magazynowanie i rozpróśnienie wody dla nawodnienia użytków rolnych. Powierzchnia nawodnień w województwie wynosi 245,0 ha. Stanowi ok. 0,2% w skali kraju i jest jedną z najmniejszych wśród województw.

Główne zagrożenia i problemy

1. Brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań z zakresu gospodarki ściekowej w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych i związane z tym zagrożenie niedotrzymania terminów realizacji zadań.
2. Odprowadzanie do wód i do ziemi nieoczyszczonych ścieków komunalnych w ilościach zagrażających jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
3. Wpływ zanieczyszczeń pochodzących ze spływów powierzchniowych głównie w wyniku działalności rolniczej.
4. Odprowadzanie do wód i do ziemi ścieków przemysłowych w tym ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.
5. Zagrożenie powodziowe głównie w wyniku wezbrań opadowych w okresach letnich.
6. Ograniczenia możliwości rozwoju terenów zielonych w obszarach miejskich, powodujące zmniejszenie zdolności retencyjnych podłoża i wzrost zagrożenia powodziowego.

3.3. Powietrze atmosferyczne

Województwo świętokrzyskie zajmuje 10 miejsce w kraju pod względem emisji pyłów i 7 miejsce pod względem emisji gazów z zakładów szczególnie uciążliwych.³⁶

Dane publikowane przez GUS wskazują, że spośród 6 województw otaczających województwo świętokrzyskie jedynie województwa podkarpackie i lubelskie wprowadzają mniej zanieczyszczeń pyłowych do atmosfery w porównaniu z województwem świętokrzyskim. Natomiast mniej zanieczyszczeń gazowych pochodzi z trzech województw: podkarpackiego, lubelskiego i małopolskiego.

W 2010 roku zakłady zaliczane do szczególnie uciążliwych, położone na terenie województwa świętokrzyskiego wyemitowały do powietrza 2,844 tys. Mg zanieczyszczeń pyłowych (w tym 1,848 tys. Mg ze spalania paliw) i 13 330,270 tys. Mg zanieczyszczeń gazowych (łącznie z CO₂).

Z procesów spalania paliw (energetyka zawodowa, ciepłownictwo w gospodarce komunalnej i przemyśle) pochodzi ok. 65% emisji pyłów, na drugim miejscu pod względem emisji pyłów znajduje się przemysł cementowo-wapienniczy odpowiedzialny za ok. 24,3% ogólnej emisji pyłów (analiza dla roku 2010).

W ostatnich latach notuje się zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, jeśli chodzi o zanieczyszczenia pyłowe. Jest to wynik zrealizowanych przedsięwzięć proekologicznych, zwłaszcza przez sektor energetyczny oraz z przemysłu cementowo-wapienniczego. Spadek wielkości emisji pyłu na przestrzeni ostatnich czterech lat wyniósł ok. 27%, w tym pyłu pochodzącego z procesów spalania około 30%, zaś pyłów z przemysłu cementowo-wapienniczego o ok. 26%. Natomiast emisja zanieczyszczeń gazowych ulegała wahaniom, dane za rok 2010 wskazują na wzrost łącznej wielkości emisji zanieczyszczeń gazowych o ok. 10,6% w stosunku do danych z roku 2007.

Rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie województwa jest nierównomierny.

Największe ilości zanieczyszczeń pyłowych pochodzą z terenu powiatu staszowskiego (Elektrownia Połaniec S.A. Grupa GDF SUEZ Energia Polska). Łącznie z tego powiatu pochodzi ok. 26% emisji pyłów. Kolejne miejsca zajmują: m. Kielce, powiat kielecki, powiat opatowski i powiat włoszczowski. Najmniejsze ilości zanieczyszczeń pyłowych pochodzą z terenu powiatów: kazimierskiego, pińczowskiego i buskiego.

Pod względem wielkości emisji zanieczyszczeń gazowych ogółem - pierwsze miejsce zajmuje także powiat staszowski – ok. 55% emisji zanieczyszczeń gazowych w skali województwa, a kolejne: powiat opatowski, powiat kielecki, powiat jędrzejowski. Najmniejsze ilości zanieczyszczeń gazowych pochodzą z terenu powiatu kazimierskiego, buskiego i pińczowskiego.

Spośród największych zakładów zlokalizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego, 13 podmiotów emituje rocznie co najmniej 500 Mg pyłów i gazów (bez CO₂). Są to:³⁷

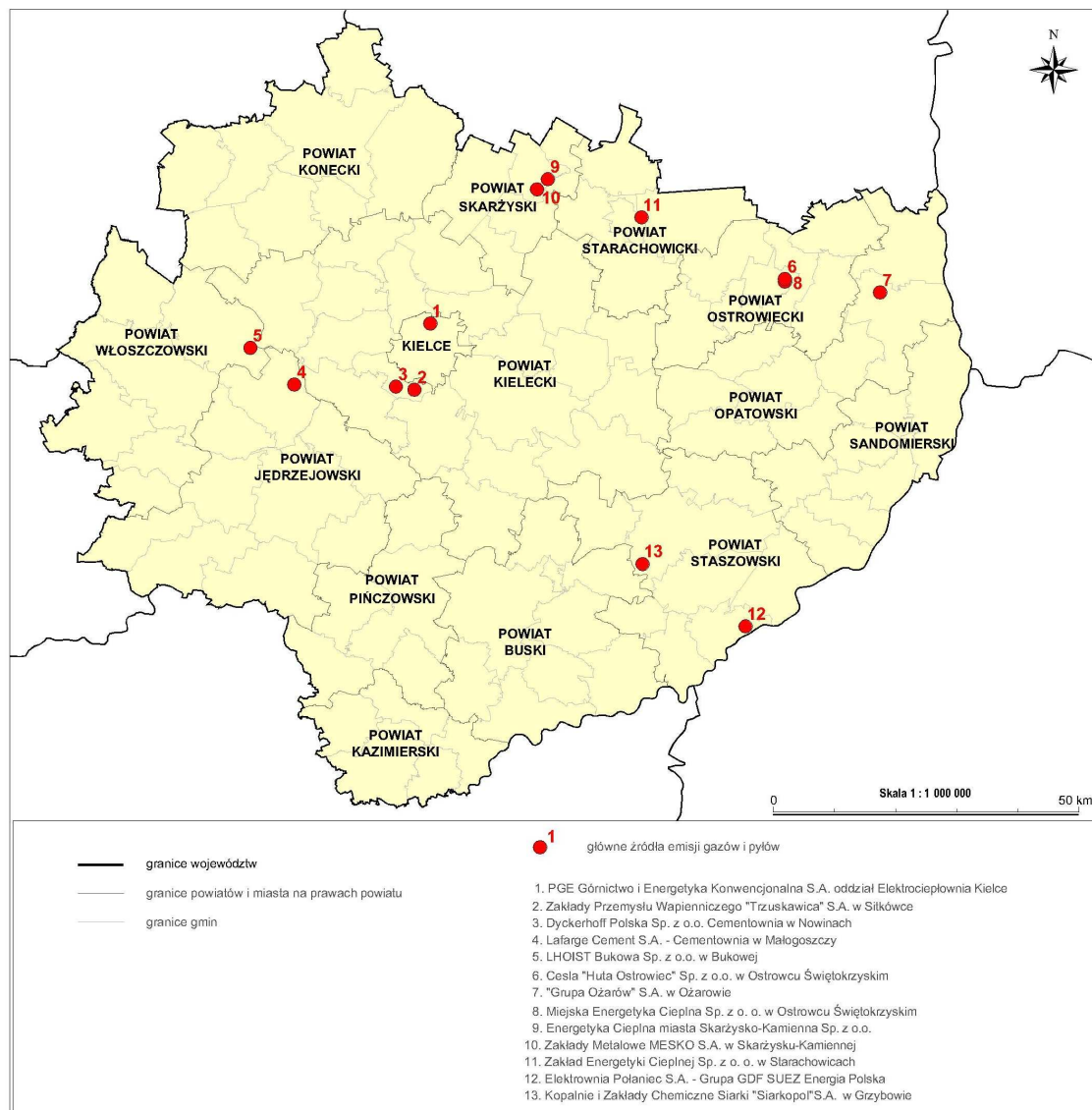
- PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. oddział Elektrociepłownia Kielce,
- Zakłady Przemysłu Wapienniczego Trzuskawica Spółka Akcyjna w Sitkówce,
- Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. Cementownia w Nowinach,
- Lafarge Cement S.A. - Cementownia w Małogoszczy,
- LHOIST Bukowa Sp. z o.o. w Bukowej,
- Celsa Huta Ostrowiec Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Grupa Ożarów S.A. w Ożarowie,
- Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- Energetyka Ciepła miasta Skarżysko – Kamienna Sp. z o.o.,
- Zakłady Metalowe MESKO S.A. w Skarżysku Kamiennej,
- Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Starachowicach,
- Elektrownia Połaniec S.A. – Grupa GDF SUEZ Energia Polska,
- Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” w Grzybowie.

³⁶ Dane: GUS za 2010r. Bank Danych Lokalnych.

³⁷ Wg danych zawartych w „Ocenie jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010”, WIOŚ Kielce, 2011r.

Lokalizację ww. zakładów przedstawia Mapa 2.

Mapa 2. Lokalizacja zakładów będących największymi źródłami emisji zanieczyszczeń na terenie województwa świętokrzyskiego.

Obok energetyki zawodowej, istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego jest komunikacja samochodowa. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. Ponadto, zanieczyszczenia komunikacyjne mogą powodować powstawanie smogu w okresie zimowym a w okresie letnim tzw. smogu fotochemicznego. Zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy w wyniku reakcji fotochemicznej przyczyniają się do tworzenia ozonu przyziemnego. Największa emisja tych zanieczyszczeń zlokalizowana jest na terenach zurbanizowanych województwa oraz w rejonach największego zagęszczenia drogowych szlaków komunikacyjnych.

Znaczący wpływ na jakość powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego posiada niska emisja zanieczyszczeń powstająca w wyniku spalania w lokalnych kotłowniach węglowych i indywidualnych

paleniskach domowych węgla bardzo złej jakości. Wielkość tej emisji jest trudna do oszacowania, wynosi od kilku procent na terenach o rozwiniętej sieci ciepłowniczej do kilkunastu, a nawet kilkudziesięciu procent na obszarach, których nie obejmują centralne systemy ciepłownicze (dotyczy to przede wszystkim terenów wiejskich). Charakteryzuje ją zmienność sezonowa - stężenia zanieczyszczeń, w tym szczególnie pyłu, dwutlenku siarki i benzo(a)pirenu w sezonie grzewczym są nawet kilkukrotnie wyższe w porównaniu z okresem letnim.

Zgodnie z posiadanymi danymi,³⁸ największe ilości zanieczyszczeń ze źródeł niskiej emisji pochodzą z terenu powiatów kieleckiego, jędrzejowskiego, starachowickiego i koneckiego, natomiast najmniejsze ilości zanieczyszczeń pochodzą z powiatu kazimierskiego, pińczowskiego oraz włoszczowskiego.

Na jakość powietrza atmosferycznego w województwie świętokrzyskim ma wpływ emisja zanieczyszczeń pochodząca z sąsiednich regionów, a przede wszystkim z województwa śląskiego i małopolskiego. Napływ z terenu tych województw zanieczyszczeń będących prekursorami powstawania ozonu (głównie tlenków azotu (NO_x), tlenku węgla (CO) oraz niemetanowych lotnych związków organicznych (NMLZO)), wpływa w sposób pośredni na podwyższenie stężeń ozonu troposferycznego (traktowanego jako wtórne zanieczyszczenie powietrza) na terenie województwa świętokrzyskiego. Specyficzny charakter tego zanieczyszczenia powoduje, że zmienność przestrzenna jego stężeń jest niewielka. Tym samym warunki sprzyjające jego tworzeniu (w postaci znacznego stopnia zanieczyszczenia atmosfery) na terenie sąsiadujących województw wpływają pośrednio na podwyższenie stężenia ozonu w powietrzu na terenie samego województwa świętokrzyskiego.

Jakość powietrza

Bieżąca ocena (za 2010 rok) jest pierwszą oceną roczną uwzględniającą wymagania dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy(dyrektywa CAFE).³⁹

W związku z dostosowywaniem wymogów prawa polskiego do wymogów dyrektywy CAFE, ocena jakości powietrza za rok 2010 została przeprowadzona po raz pierwszy w zmienionym układzie stref.

Ocena po raz pierwszy uwzględniała analizę poziomu pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu na terenie województwa.

W ocenie rocznej wydzielone zostały dwie strefy:⁴⁰

- Miasto Kielce (obejmująca teren miasta Kielce),
- Strefa świętokrzyska (obejmująca obszar województwa świętokrzyskiego poza terenem Miasta Kielce).

Ocena została przeprowadzona z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów, tj. ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin.

Ocena z uwagi na ochronę zdrowia uwzględniała: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, zawartość w pyłe zawieszonym PM₁₀ ołowiu, kadmu, niklu, arsenu, benzo(a)pirenu.

Ocena z uwagi na kryterium ochrony roślin uwzględniała: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon.

Ocena jakości powietrza została przeprowadzona w odniesieniu do wartości kryterialnych określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu⁴¹, a także dyrektywy CAFE w zakresie dotyczącym pyłu PM_{2,5}.

³⁸ Dane zawarte w projekcie Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego

³⁹ Dz. Urz. UE L.152 z 11.06.2008r.

⁴⁰ Jako strefa w ocenie jakości powietrza rozumie się:

- aglomerację o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

⁴¹ Dz. U. Nr 47, poz. 281 z 2008r.

Wyniki klasyfikacji stref w 2010 roku

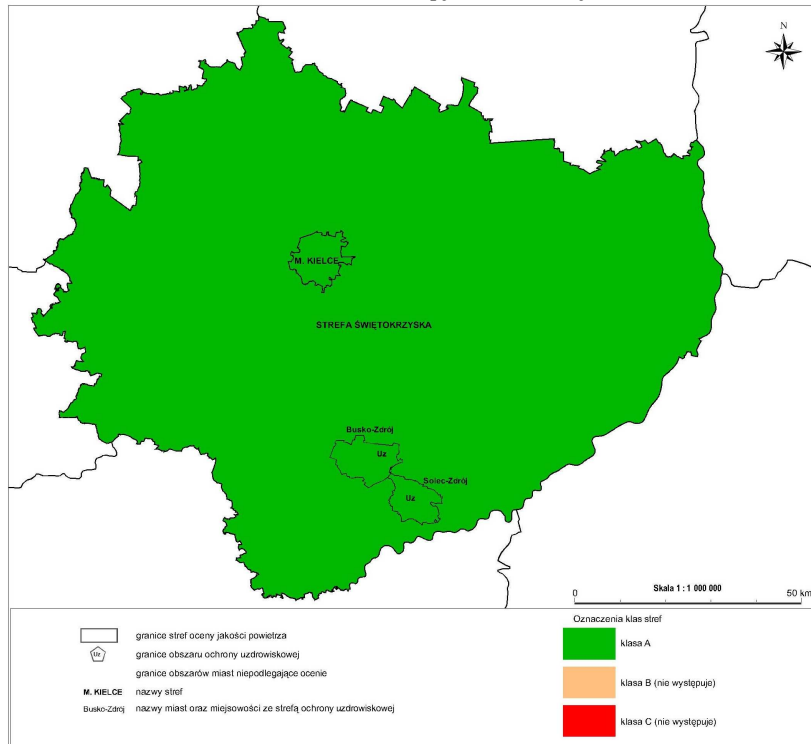
Kryterium ochrony zdrowia

Pod kątem ochrony zdrowia sklasyfikowano 2 strefy (miasto Kielce oraz strefę świętokrzyską),

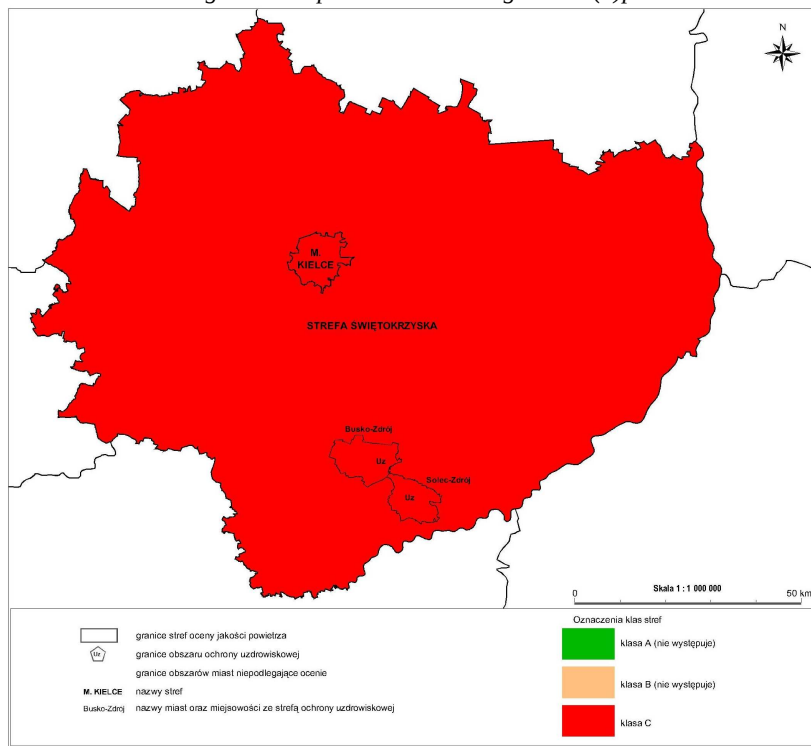
- obie strefy spełniają kryteria określone dla klasy A w odniesieniu do poziomów tlenków azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzenu oraz metali ciężkich zawartych w pyłe zawieszonym PM10,
- obie strefy zaklasyfikowano do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM10 (z powodu przekroczenia dopuszczalnej krotności przekroczeń dla stężeń 24-godzinnych), oraz dodatkowo z powodu przekroczenia poziomu średniorocznego na terenie miasta Kielce, obszarami występowania przekroczeń na terenie miasta Kielce są jego centralna i zachodnia część, zaś w obrębie strefy świętokrzyskiej obszarem występowania przekroczeń jest uzdrowisko Busko Zdrój oraz miasto Ożarów,
- obie strefy zaklasyfikowano do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego średniorocznego dla benzo(a)pirenu, obszarem występowania przekroczeń na terenie miasta Kielce jest jego centralna i zachodnia część, przekroczenia na terenie strefy świętokrzyskiej dotyczą terenu miejscowości Busko-Zdrój,
- strefę miasta Kielce zaliczono do klasy C z uwagi na przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM2,5 powiększonego o margines tolerancji, obszarem występowania przekroczeń jest centralna część miasta,
- strefę świętokrzyską zaliczono do klasy B z uwagi na przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM2,5, zmierzone wartości stężeń niższe są od wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji,
- obie strefy zaliczono do klasy A z uwagi na brak przekroczeń poziomu docelowego dla ozonu, natomiast do klasy D2 z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Poniżej w formie graficznej zobrazowano stan jakości powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego w 2010r. w podziale na strefy dla kryterium ochrony zdrowia ludzi.

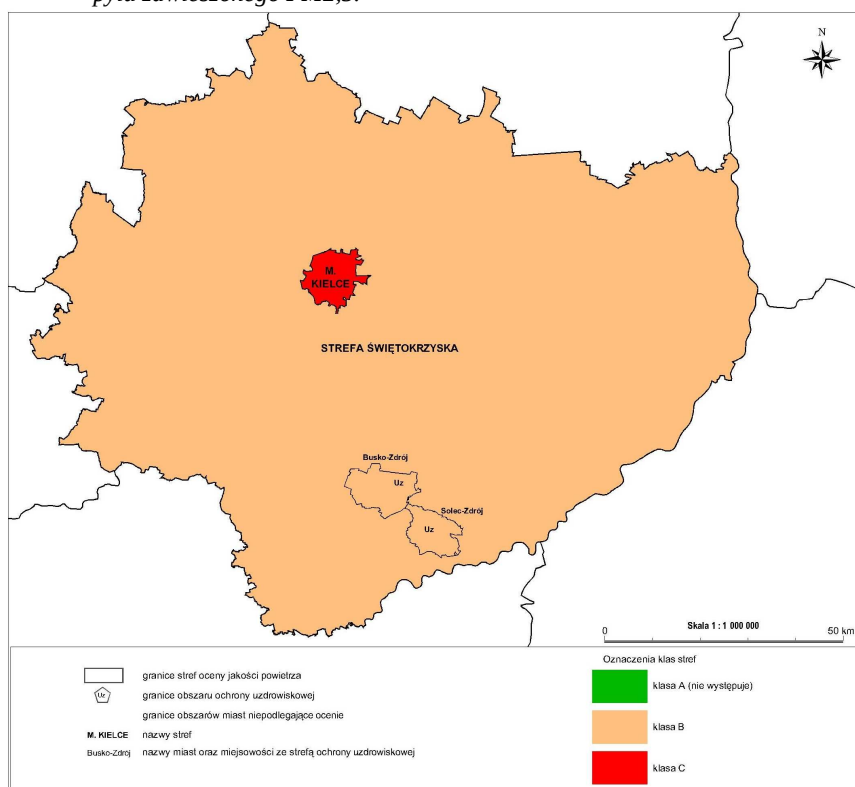
Mapa 3. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim dla kryterium poziomów dopuszczalnych i docelowych w zakresie zanieczyszczeń: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon oraz ołów, arsen, kadm i nikiel w pyłe zawieszonym PM10.

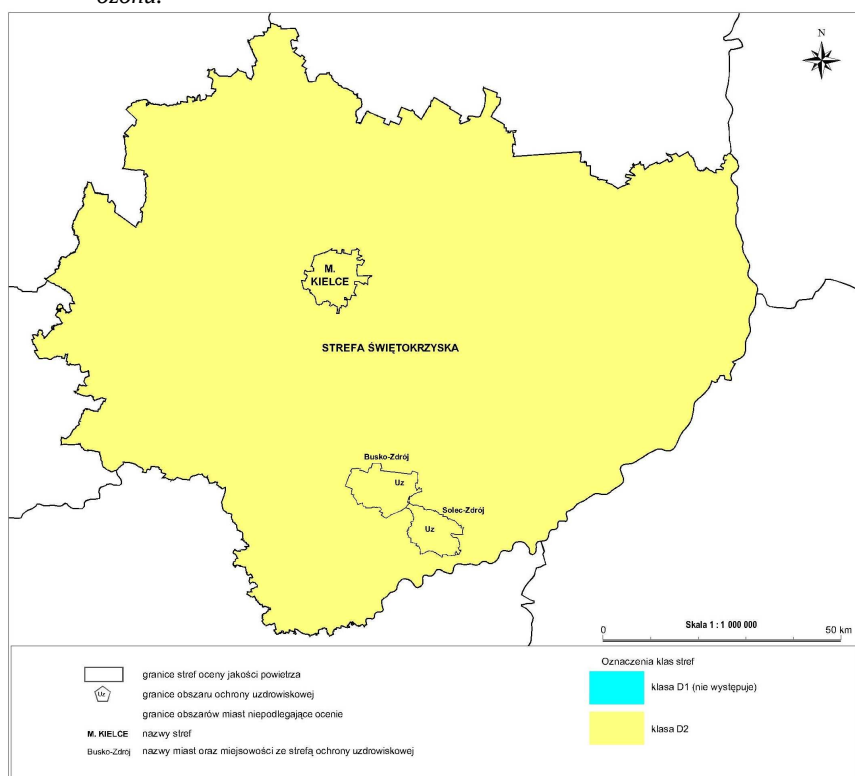
Mapa 4. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim dla kryterium poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Mapa 5. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim dla kryterium poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}.

Mapa 6. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim dla kryterium poziomu celu długoterminowego ozonu.

Kryterium ochrony roślin

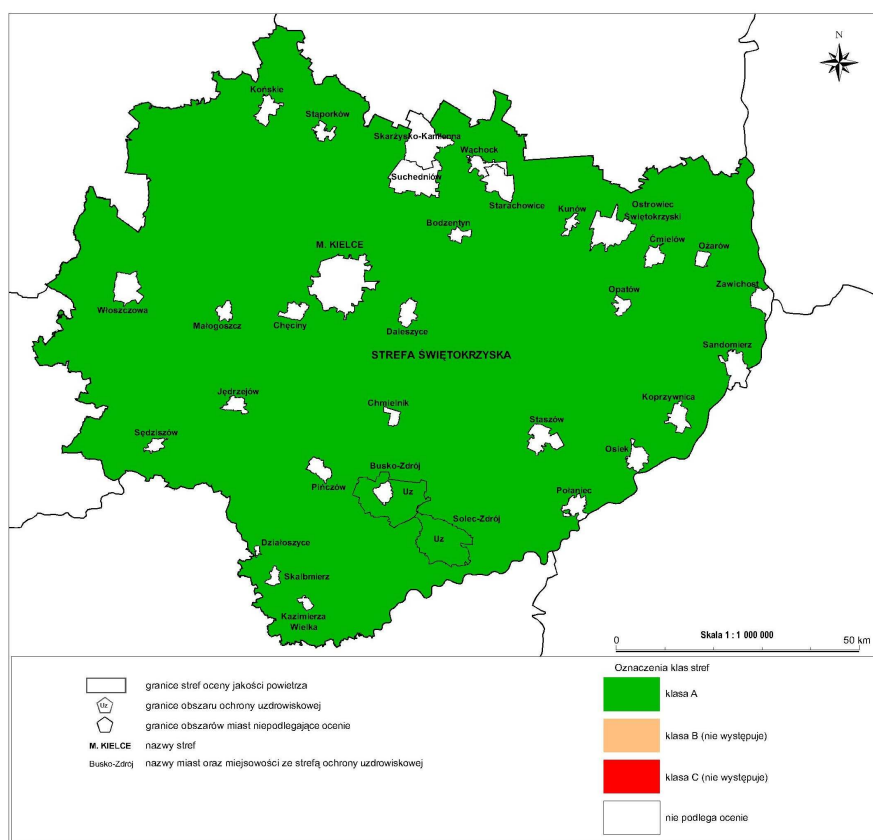
Oceną objęta była tylko strefa świętokrzyska, z wyłączeniem terenów miast.

Wyniki oceny:

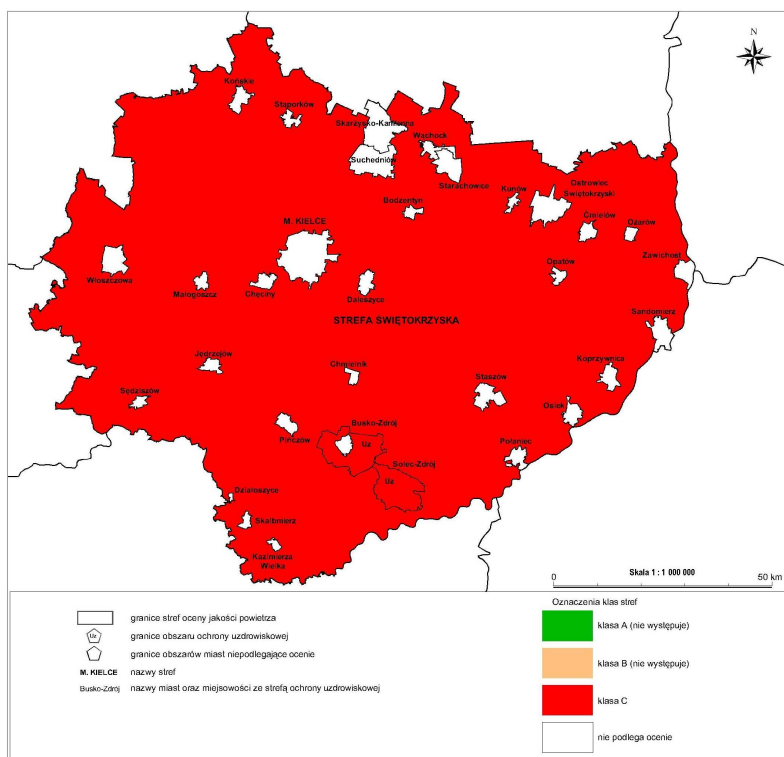
- strefę ze względu na SO_2 i NO_x zaliczono do klasy A,
- ze względu na kryterium poziomu docelowego ozonu strefę zaliczono do klasy C, natomiast z uwagi na poziom celu długoterminowego strefę świętokrzyską zaliczono do klasy D2, jako obszar występowania przekroczeń uznane zostały zachodnia i południowo-zachodnia część strefy, głównie powiaty włoszczowski, jędrzejowski, pińczowski i kazimierski

Poniżej w formie graficznej zobrazowano stan jakości powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego w 2010r. w podziale na strefy dla kryterium ochrony roślin.

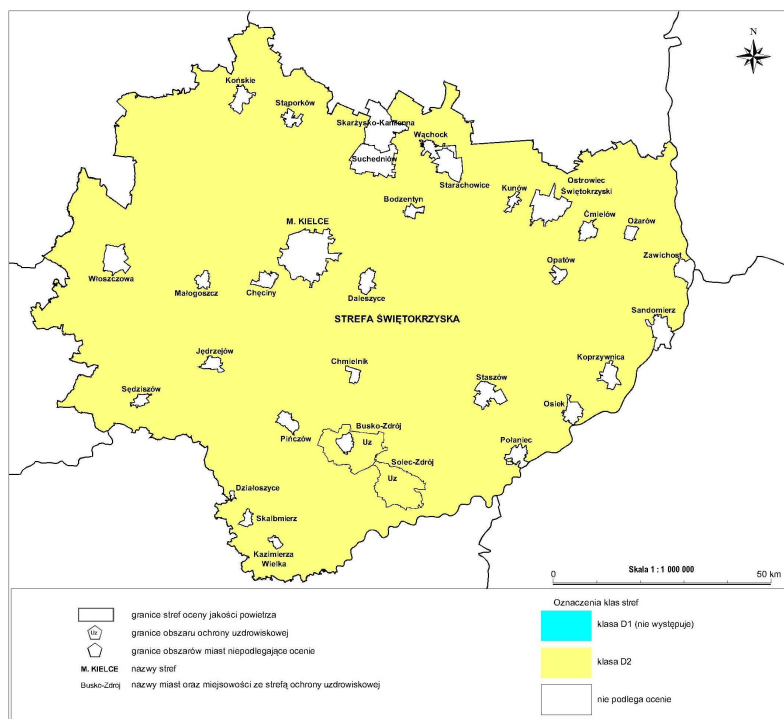
Mapa 7. Wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej dla kryterium poziomów dopuszczalnych w zakresie dwutlenku siarki i tlenków azotu.

Mapa 8. Wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej dla kryterium poziomu docelowego ozonu.

Mapa 9. Wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej dla kryterium poziomu celu długoterminowego ozonu.

Podsumowując wyniki oceny za rok 2010:

W wyniku oceny rocznej, obejmującej rok 2010, na liście stref zakwalifikowanych do opracowania programów ochrony powietrza (POP) znalazły się:

- strefa miasta Kielce (ze względu na pył PM_{2,5}, pył PM₁₀ i B(a)P) – kryterium ochrony zdrowia,
- strefa świętokrzyska (ze względu na pył PM₁₀ i B(a)P) - kryterium ochrony zdrowia,
- strefa świętokrzyska (ze względu na ozon) – kryterium ochrony roślin.

Dla części terenów województwa świętokrzyskiego (miasto Kielce, powiat ostrowiecki oraz powiat starachowicki) sporządzono już programy ochrony powietrza (POP) z uwagi na kryterium przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM₁₀. Obecnie prowadzone są prace obejmujące aktualizację POP oraz przygotowywanie dokumentów POP dla pozostałych zanieczyszczeń, dla których roczna ocena jakości powietrza za rok 2010 wykazała występowanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu (klasa C).

Dla terenu strefy świętokrzyskiej o klasie B ze względu na poziom pyłu PM_{2,5} należy określić miejsca i przyczyny występowania przekroczeń poziomu dopuszczalnego i podejmować działania w celu zmniejszania emisji tego zanieczyszczenia w taki sposób, aby w 2015 roku poziom stężeń nie przekraczał wartości dopuszczalnej oraz pułapu stężenia ekspozycji (w 2015 roku margines tolerancji nie będzie już obowiązywał).

Klasa D2 dla ozonu (poziom celu długoterminowego) może wiązać się z koniecznością podjęcia długoterminowych działań naprawczych zmierzających do poprawy jakości powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego, o ile działania te będą ekonomicznie uzasadnione.

Główne zagrożenia i problemy

1. Uciążliwość niskiej emisji: małe kotłownie i indywidualne paleniska domowe o niskiej sprawności wykorzystujące węgiel złej jakości.
2. Duży udział indywidualnych systemów grzewczych na paliwa stałe w zaspokajaniu potrzeb grzewczych mieszkańców.
3. Spalanie odpadów w indywidualnych paleniskach domowych.
4. Znaczne straty energii cieplnej spowodowane niezadowalającym stanem technicznym budynków.
5. Emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych rosnąca wraz ze wzrostem natężenia ruchu samochodowego przy niedostatecznej przepustowości układów drogowych.
6. Niedostosowanie instalacji i urządzeń przemysłowych i energetycznego spalania paliw do obowiązujących standardów emisyjnych i imisyjnych.
7. System monitoringu jakości powietrza nie dający w pełni wiarygodnych informacji na temat stanu czystości powietrza na terenie całej strefy świętokrzyskiej.
8. Brak wystarczających środków finansowych na prowadzenie działań w zakresie poprawy jakości powietrza.

3.4. Odnawialne źródła energii

Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w województwie świętokrzyskim w 2010 roku (dane GUS) wyniosła ok. 10 GWh, co stanowi 0,1% całkowitej produkcji energii elektrycznej w województwie. Możliwość teoretycznej produkcji energii odnawialnej w województwie oszacowano na ok. 80 PJ/rok. Natomiast oszacowana techniczna możliwość produkcji energii odnawialnej kształtuje się na poziomie ok. 8,5 PJ/rok.

Na terenie województwa działają następujące instalacje OZE:⁴²

- 34 elektrownie wodne o sumarycznej mocy 2,2 MW,
- 10 farm wiatrowych o sumarycznej mocy 5,8 MW,
- 342 instalacje solarne o łącznej mocy 1,2 MW,
- 6 biogazowni, których łączna moc wynosi 3,8 MW,
- 7 instalacji gruntowych pomp ciepła o łącznej mocy ok. 0,15 MW,

⁴² Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

- jedna instalacja produkcji energii elektrycznej z gazu wysypiskowego (składowisko odpadów w Promniku) o mocy 0,36 MW,
- 7 (dużych) instalacji wykorzystujących biomasę do wytwarzania energii o łącznej mocy 27 MW (nie uwzględniono współspalania w Elektrowni Połaniec).
- 9 instalacji wytwarzających biopaliwa stałe z biomasy o łącznej wydajności ok. 29 tys. Mg/rok,

Minister Środowiska jak dotychczas nie wydał żadnej koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie czy wydobywanie wód termalnych w obrębie woj. świętokrzyskiego.

3.5. Hałas

Hałas drogowy

Za degradację stanu środowiska z punktu widzenia uciążliwości hałasu odpowiedzialny jest w ponad 80% ruch samochodowy. Szybki rozwój motoryzacji spowodował zwiększenie obszarów narażonych na hałas drogowy (w tym terenów uzdrowiskowych i wypoczynkowych), wzrost natężenia ruchu samochodowego, rozciągnięcie się godzin szczytu komunikacyjnego do godzin późno-wieczornych, a nawet do pory ciszy nocnej włącznie. Największy wpływ na klimat akustyczny województwa mają następujące drogi krajowe: nr 7, 9, 42, 73, 74, 77, 78 oraz 79 o łącznej długości 731,876 km oraz drogi wojewódzkie o łącznej długości 1 040,285 km. Wszystko to skutkuje wzrostem ryzyka zdrowotnego, zwłaszcza ludności zamieszkującej tereny położone wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

W roku 2010 WIOŚ w Kielcach wykonał pomiary hałasu komunikacyjnego w gminach Końskie i Busko Zdrój. Badania przeprowadzono w następującej ilości punktów pomiarowych:

- 6 punktów do określenia wartości wskaźników L_{AeqD} oraz L_{AeqN} :
 - Końskie – 3 punkty,
 - Busko-Zdrój – 3 punkty.
- 1 punkt do określenia wartości wskaźnika długookresowego L_{DWN} oraz L_N :
 - Busko-Zdrój – 1 punkt.

Przekroczenia poziomu dźwięku dla terenów, gdzie określano wskaźniki długookresowe L_{DWN} oraz L_N , które pozwalają prowadzić długookresową politykę w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, wynosiły 12,9 dB dla wskaźnika L_{DWN} i 16,3 dB dla L_N . Natomiast przekroczenia wskaźnika L_{AeqD} (dzień) dla terenów mieszkaniowo-usługowych kształtowały się na poziomie od 5,4 dB do 7,4 dB, a dla L_{AeqN} (noc) od 5,0 dB do 16,5 dB. Wartości przekroczeń wskaźnika L_{AeqD} (dzień) dla zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży wahały się w przedziale od 7,4 dB – 13,0 dB, a dla L_{AeqN} (noc) od 5,0 dB do 16,5 dB.

Pomiary w roku 2010 w ramach „Generalnego pomiaru hałasu przy drogach krajowych w roku 2010” przeprowadziła również Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Kielcach. Poziomy równoważnego poziomu dźwięku dla poszczególnych dróg wynosiły odpowiednio:

- DK nr 7: od 66,9 dB do 73,2 dB dla pory dziennej i 56,2 dB do 70,8 dB w nocy. Największe wartości wystąpiły w gminie Tokarnia.
- DK nr 9: od 61,4 dB do 69,8 dB dla pory dziennej i 55,2 dB do 64,1 dB w nocy. Największe wartości wystąpiły w gminie Kunów w. Bosacka.
- DK nr 42: od 63,3 dB do 69,8 dB dla pory dziennej i 56,3 dB do 64,1 dB w nocy. Największe wartości wystąpiły w gminie Starachowice.
- DK nr 73: od 65,0 dB do 67,9 dB dla pory dziennej i 59,3 dB do 62,2 dB w nocy.
- DK nr 74: od 61,8 dB do 72,8 dB dla pory dziennej i 58,2 dB do 69,6 dB w nocy. Największe wartości wystąpiły w gminie Radlin.
- DK nr 77: od 69,1 dB do 70,3 dB dla pory dziennej i 65,5 dB do 67,1 dB w nocy.
- DK nr 78: od 67,9 dB do 73,0 dB dla pory dziennej i 66,1 dB do 70,1 dB w nocy. Największe wartości wystąpiły w gminie Zdanowice.

We wszystkich punktach pomiarowych, gdzie pomiary prowadziła GDDKiA wystąpiły przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomu dźwięku.

Poziom hałas w pobliżu przebiegu dróg mierzony był również w 2010 roku przez Miejski Zarząd Dróg w mieście Kielce. Do tego celu służy 12 stacji monitorujących wartości akustyczne i pozaakustyczne w sposób ciągły. Zgodnie z otrzymanymi wynikami oraz przeprowadzonymi analizami stwierdzono, że zasięg ponadnormatywnego oddziaływania hałasu drogowego wynosi maksymalnie do 150 m od jezdni.

Hałas kolejowy

Hałas kolejowy jest znacznie mniej uciążliwy niż drogowy, gdyż jest on związany z pojedynczymi zdarzeniami (przejazd pociągu). Największe obciążenie ruchu kolejowego w województwie występuje na liniach kolejowych: nr 04 (Centralna Magistrala Kolejowa - relacji Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie), nr 08 (relacji Warszawa - Kraków), nr 25 (relacji Łódź Kaliska - Dębica), nr 61 (relacji Kielce - Fosowskie), nr 64 (relacji Kozłów - Koniecpol).

W wyniku wykonanych w 2010 roku pomiarów w mieście Kielce przez Miejski Zarząd Dróg oraz przeprowadzonych analiz stwierdzono, że zasięg ponadnormatywnego oddziaływania hałasu kolejowego wynosi maksymalnie do 70 m od torów.

Hałas lotniczy

Istniejące w województwie świętokrzyskim lotnisko w Masłowie k/Kielc ma charakter lokalny i obciążone jest małym ruchem. Dotychczasowa działalność lotniska nie wymagała prowadzenia badań hałasu.

Hałas przemysłowy

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach prowadzi coroczne kontrole w zakresie ochrony przed hałasem emitowanym do środowiska przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także niektóre procesy technologiczne, jak i instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do hałasu przemysłowego zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne, itp.), a także - urządzenia nagłaśniające w lokalach rozrywkowych i gastronomicznych.

Skala zagrożeń hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża, a zasięg jego oddziaływania ma zwykle charakter lokalny. Dominującymi źródłami hałasu były kopalnie surowców mineralnych oraz przedsiębiorstwa wielobranżowe, a także centra handlowe i usługowe.

Każdego roku WIOŚ w Kielcach prowadzi badania kontrolne hałasu w kilkudziesięciu zakładach. W przypadku przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu w porze dziennej przeważają przekroczenia z przedziału 0-5 dB, ale zauważalny jest wzrost przekroczeń z przedziału 10-20 dB.

Obszary o niekorzystnym klimacie akustycznym

Na podstawie przeprowadzonej przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach ankietyzacji powiatów, określono obszary o niekorzystnym klimacie akustycznym występujące na terenie województwa świętokrzyskiego. Dane ankietowe przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 3. Obszary o niekorzystnym klimacie akustycznym występujące na terenie województwa świętokrzyskiego (wg ankietyzacji starostw powiatowych – stan na 31.12.2010r.).

Lokalizacja	Powierzchnia	Krótką charakterystyka obszaru
Kielce		
Miejsca lokalizacji 12 stacji monitorujących na ulicach: Ogrodowa 11, Sandomierska 126, Warszawska 340, Jesionowa (w pasie drogowym), al. Solidarności (w pasie drogowym), al. IX Wieków (w pasie drogowym), Wojska Polskiego, Grunwaldzka, Popiełuszki, Szajnowicza-Iwanowa, Krakowska, Łódzka.	-	W wyniku wykonanych pomiarów i analiz stwierdzono, że zasięg ponadnormatywnego oddziaływania hałasu drogowego wynosi maksymalnie do 150 m od jezdni, a hałasu kolejowego do 70 m od torów.
skarżyski		
Obszar wzdłuż drogi DK 42 (gmina Skarżysko-Kamienna)	0,0115 km ²	Teren zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej oraz gruntów rolnych
Drogi DK 7 i DK 42 (gmina Skarżysko-Kamienna)	-	Uciążliwość stanowią głównie pojazdy ciężkie oraz znaczny ruch tranzytowy
Skarżysko Kościelne – Lipowe Pole	-	Linia kolejowa Warszawa-Kraków
Grzybowa Góra	-	Linia kolejowa Łódź-Dębica
Suchedniów	1,975 km ²	Droga krajowa Nr 7 - uciążliwość powstała w wyniku dużego nasilenia ruchu pojazdów
Suchedniów	1,435 km ²	Drogi wojewódzkie
Suchedniów	1,430 km ²	Drogi powiatowe
pińczowski		
Droga nr 78	2 km	Droga krajowa
Drogi nr: 766, 767, 768, 769, 770	55,1 km	Drogi wojewódzkie
	27,59 km	Drogi gminne
ostrowiecki, opatowski, konecki, włoszczowski, staszowski, starachowicki, sandomierski, jędrzejowski, buski, kazimierski, kielecki		
Nie występują takie obszary		

Główne zagrożenia i problemy

1. Niekorzystne trendy rozszerzania się obszarów zagrożonych hałasem samochodowym.
2. Brak identyfikacji zagrożeń hałasem kolejowym.
3. Brak inwentaryzacji obszarów, na których występują przekroczenia wartości normatywnych hałasu w środowisku.
4. Ponadnormatywne oddziaływanie hałasu zakładów wydobywczych, centrów handlowych i usługowych.

3.6. Pola elektromagnetyczne

W roku 2010 na terenie województwa świętokrzyskiego badania monitoringowe pól elektromagnetycznych wykonano w 45 punktach po 15 punktów w 3 obszarach:

1. centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. (5 w Kielcach, 5 w Ostrowcu Świętokrzyskim, 5 w Starachowicach),
2. pozostałych miastach (Sędziszów, Suchedniów, Chmielnik, Bodzentyn, Małogoszcz, Włoszczowa, Skalmierz, Końskie, Połaniec, Koprzywnica, Sandomierz, Pińczów, Kunów, Ożarów, Skarżysko-Kamienna),
3. terenach wiejskich (Górno, Smyków, Słupiec Rządowy, Strawczyn, Sobków, Bogoria, Nagłowice, Fałków, Wiślica, Radków, Wilczyce, Tuczępy, Baćkowice, Makoszyn, Michałów).

Zmierzone wartości skutecznych natężeń pola elektromagnetycznego mieściła się w zakresie 0,02 - 1,068 V/m.

Dopuszczalny poziom pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności wynosi 7 V/m. Tak więc na terenie województwa świętokrzyskiego nie są przekroczone dopuszczalne wartości składowej elektrycznej natężenia pola elektromagnetycznego.

Wykonano również pomiary pola elektromagnetycznego dla linii wysokich napięć 220 kV relacji Stacja Kielce – Stacja Radkowice i Stacja Kielce – Stacja Piaski. Pomiary wykonano w 6 pionach pomiarowych, w 3 punktach pomiarowych dla każdego pionu. Wartości natężenia pola elektrycznego 50 Hz mieściły się w zakresie 0,01 – 0,46 kV/m, natomiast wartości natężenia pola magnetycznego wahały się w przedziale 0,124 – 0,377 A/m.

W przypadku tych pomiarów również nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, gdyż dopuszczalne wartości wynoszą odpowiednio dla składowej elektrycznej 10 kV/m, a dla składowej magnetycznej 60 A/m.

Główne zagrożenia i problemy

1. Niewłaściwa świadomość społeczeństwa na temat oddziaływania źródeł pól elektromagnetycznych (negatywne odczucia odnośnie zagrożenia, jakie niosą stacje bazowe telefonii komórkowej).
2. Ograniczanie monitoringu tylko do miejsc, gdzie zlokalizowane są stacje bazowe (radiowe, telewizyjne oraz telefonii komórkowej).

3.7. Gospodarka odpadami

W 2009r. w województwie świętokrzyskim wytworzono 395 tys. Mg odpadów komunalnych, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa daje ilość wytworzonych odpadów równą 306 kg. Wartość ta jest niższa od średniej kraju, która według danych GUS plasowała się w 2009r. na poziomie 316 kg na 1 mieszkańca. Dodać należy, iż wskaźnik zbierania i odbierania w 2009r. wyniósł tylko 160 kg/M (206 tys. Mg), co dało 52% udział odpadów zebranych i odebranych w stosunku do wytworzonych. Jest to wartość znacznie mniejsza od średniej kraju, która kształtowała się w 2009r. wg danych GUS na poziomie ok. 83%. Ze wszystkich zebranych i odebranych odpadów komunalnych w województwie, 83% pochodziło z terenów miejskich, natomiast 17% z terenów wiejskich.

W miastach województwa świętokrzyskiego w 2009r. wytworzono - 276 tys. Mg odpadów komunalnych - tj. 350 kg na 1 mieszkańca,⁴³ z czego zebrano i odebrano ponad 172 tys. Mg - tj. 218 kg na 1 mieszkańca miasta. Średnio w miastach zostało zebranych i odebranych 62% odpadów komunalnych w stosunku do wszystkich wytworzonych odpadów komunalnych w miastach. Natomiast na terenach wiejskich wytworzono 119 tys. Mg odpadów komunalnych - tj. 237 kg na 1 mieszkańca, z czego zebrano ponad 34 tys. Mg odpadów - tj. 69 kg na 1 mieszkańca z terenu wiejskiego. Średnia ilość zebranych i odebranych odpadów komunalnych w stosunku do wytworzonych na terenach wiejskich była jeszcze mniejsza niż w miastach i wyniosła 29%.

Zorganizowany system odbierania niesegregowanych odpadów komunalnych od mieszkańców wdrożono w 102 gminach (100% gmin). Systemem tym objęto 89% mieszkańców województwa.

System selektywnego zbierania i odbierania odpadów (z wyłączeniem odpadów niebezpiecznych) wdrożono w 84 gminach, tj. 82% gmin województwa, systemem tym objętych było 57% mieszkańców. W 2009r. w województwie zebrano i odebrano selektywnie 26 609 Mg odpadów komunalnych, z czego 11 268 Mg przekazano do odzysku, a 15 341 Mg do unieszkodliwienia. Odpady opakowaniowe stanowiły największy 43% udział wszystkich selektywnie zbieranych

⁴³wg opracowania własnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, na podstawie „Prognozy zmian w zakresie gospodarki odpadami”, dr inż. Ryszard Szpadt, 2010r.

i odbieranych odpadów komunalnych w 2009r. Natomiast w stosunku do wszystkich zebranych i odebranych odpadów komunalnych udział ten wynosi 5,5% (z tego przygotowano do recyklingu ok. 3,6% - w stosunku do wszystkich odpadów komunalnych przygotowanych do recyklingu, do odzysku 1,2% natomiast pozostała część 0,7% została przekazana do unieszkodliwienia). Dominującym sposobem unieszkodliwienia odpadów komunalnych w województwie jest ich deponowanie na składowiskach. Według stanu na koniec 2009 roku na terenie województwa świętokrzyskiego czynnych było 19 składowisk odpadów komunalnych (pod koniec 2009r. 3 zostały zamknięte), na których zdeponowano łącznie 168 544,36 Mg (81,46%). Do unieszkodliwienia poza składowaniem przekazano 2,02% (w stosunku do wszystkich zebranych i odebranych odpadów komunalnych). Natomiast do odzysku przekazano 16,52% (w stosunku do wszystkich zebranych i odebranych odpadów komunalnych), w tym największy udział stanowiły odpady opakowaniowe, a najmniejszy - odpady budowlane. W 2009r. zinventaryzowano w województwie aż 547 „dzikich wysypisk”, z czego - jak informują gminy - 479 zostało zlikwidowanych.

Z punktu widzenia polityki UE odpady ulegające biodegradacji stanowią stosunkowo ważny strumień odpadów. W 2009r. odpady ulegające biodegradacji zbierano i odbierano selektywnie na terenie 7 gmin (6,86%). Łącznie zebrano i odebrano 555 Mg odpadów, co stanowiło 2% całości odebranych selektywnie odpadów komunalnych, natomiast 0,3% w stosunku do wszystkich zebranych odpadów komunalnych w województwie. Ze względu na typowo rolniczy charakter województwa świętokrzyskiego odpady ulegające biodegradacji na terenach wiejskich, w ok. 90% zbierane są i zagospodarowywane przez mieszkańców we własnym zakresie. Natomiast szacuje się, że na terenach miejskich ok. 15% odpadów ulegających biodegradacji jest zagospodarowywana przez mieszkańców we własnym zakresie. W województwie świętokrzyskim w 2010 roku, udział odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwionych na składowiskach odpadów, wyniósł 39% (tj. 59 637 Mg) w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r., natomiast dopuszczony poziom wynosił 75% (tj. 113 700 Mg).

System selektywnego zbierania i odbierania odpadów wielkogabarytowych wdrożono w 2009r. w 34 gminach (33,3%) na terenie 10 powiatów województwa. Łącznie zebrano i odebrano ok. 1 000 Mg odpadów, co stanowiło 4% całości zebranych i odebranych selektywnie odpadów komunalnych. Do unieszkodliwienia przekazano łącznie 678 Mg (68%), z tego na składowiska przekazano przeważającą część równą 636 Mg. Pozostałą część tych odpadów poddano recyklingowi.

Odpady budowlane zbierano i odbierano w 2009r. selektywnie w ramach wdrożonego systemu w 13 gminach (12,7%) na terenie 9 powiatów województwa. Łącznie zebrano i odebrano ok. 7 058 Mg odpadów, co stanowiło 26% całości zebranych i odebranych selektywnie odpadów komunalnych. Zebrane i odebrane odpady budowlane w przeważającej części - 6 728 Mg (tj. 95%) zostały przekazane do unieszkodliwienia, w głównej mierze na składowiskach (72%). Pozostałą część odpadów budowlanych przekazano do odzysku.

Do pozostałych odpadów zbieranych i odebranych selektywnie w województwie, zaliczono m.in. żużle i popioły, glebę i ziemię, w tym kamienie, odpady z czyszczenia ulic i placów, wybrukowane wyroby ceramiczne, opony itp. W 2009 roku selektywne zbieranie i odbieranie w/w odpadów prowadzone było na terenie 25 gmin województwa. Łącznie zebrano i odebrano 6 615 Mg tego rodzaju odpadów, co stanowiło 25% całości zebranych i odebranych selektywnie odpadów komunalnych w województwie. Zebrane i odebrane odpady w przeważającej części – 6 025 Mg (tj. 91%) zostały przekazane do unieszkodliwienia, głównie na składowiskach. Pozostała ilość zebranych i odebranych odpadów została przekazana do odzysku.

W województwie świętokrzyskim obserwuje się coraz większy udział ilościowy odpadów niebezpiecznych zbieranych selektywnie w strumieniu odpadów komunalnych. W 2009r. zebrano i odebrano selektywnie 823 Mg odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych, tj. 0,6 kg na 1 mieszkańca. W 2009r. odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych były zbierane i odbierane selektywnie na terenie 58 gmin województwa. Część odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych była selektywnie zbierana i odbierana w ramach

funkcjonujących Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON). W 2009r. na terenie 13 powiatów województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 39 Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych, które zostały utworzone przez 26 gmin. W zbieranych i odbieranych selektywnie odpadach niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych w 2009r. 50% stanowił zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, 35% pozostałe odpady niebezpieczne (m.in. odpady zawierające azbest, chemikalia domowe i ogrodowe, kleje, rozpuszczalniki, przeterminowane leki, farby, płyny chłodnicze), natomiast 13% zużyte baterie i akumulatory, 1,2% opakowania po środkach niebezpiecznych oraz 0,7% oleje odpadowe.

Oleje odpadowe w 2009r. zbierano i odbierano selektywnie na terenie 5 gmin (Kazimierza Wielka, Chmielnik, Końskie, Opatów, Sandomierz). Łącznie zebrano i odebrano 6 Mg tego rodzaju odpadów, co stanowiło 0,7% całości zebranych i odebranych selektywnie odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych.

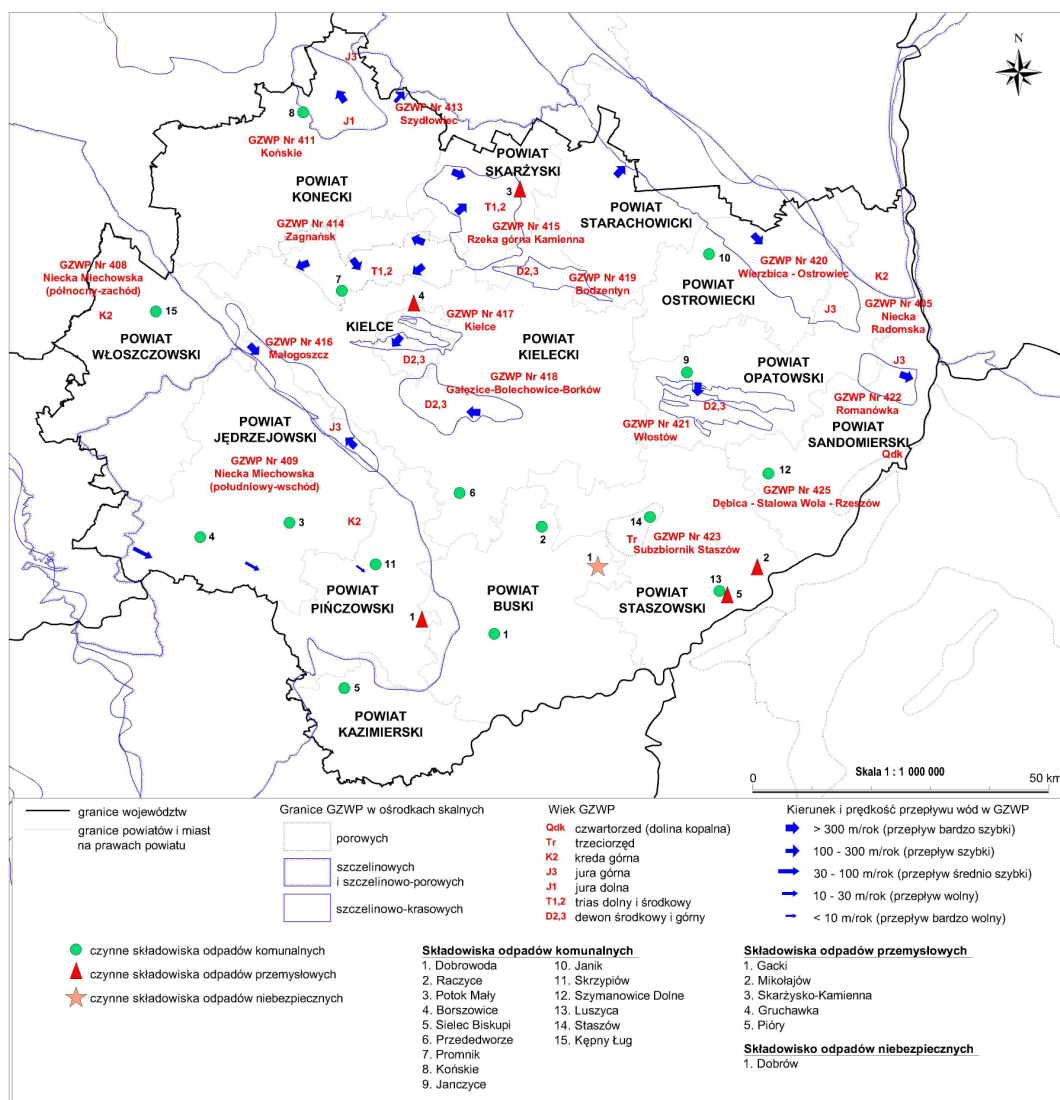
Odpady w postaci zużytych baterii i akumulatorów zbierane były na terenie 24 gmin województwa. W 2009r. łącznie zebrano i odebrano 109 Mg tego rodzaju odpadów, co stanowiło 13% całości zebranych i odebranych selektywnie odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych. Zużyte baterie i akumulatory zbierane są głównie w placówkach oświatowych, instytucjach, placówkach handlowych itp. Zebrane zużyte baterie i akumulatory w 97% przekazane zostały do zagospodarowania poprzez odzysk inny niż recykling (106 Mg), natomiast nieznaczną ilość w wysokości 3 Mg przekazano do odzysku innego niż recykling.

System selektywnego zbierania i odbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wdrożono w 2009r. w 54 gminach (52,9%) na terenie 11 powiatów województwa. W 2009r., w województwie zebrano i odebrano ok. 411 Mg odpadów, (tj. 0,3 kg/M), co stanowiło 50% całości zebranych i odebranych selektywnie odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych. Zebrany i odebrany w województwie świętokrzyskim zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny przekazywany był do odzysku, w tym recyklingu.

W 2009r. opakowania po środkach niebezpiecznych zbierano i odbierano selektywnie w 5 powiatach województwa na terenie 12 gmin. Łącznie zebrano i odebrano 10 Mg tego rodzaju odpadów, co stanowiło 1,2% całości zebranych i odebranych selektywnie odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych. Opakowania te głównie kierowane były do odzysku.

Mapa poniżej przedstawia lokalizację składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych na terenie województwa świętokrzyskiego.

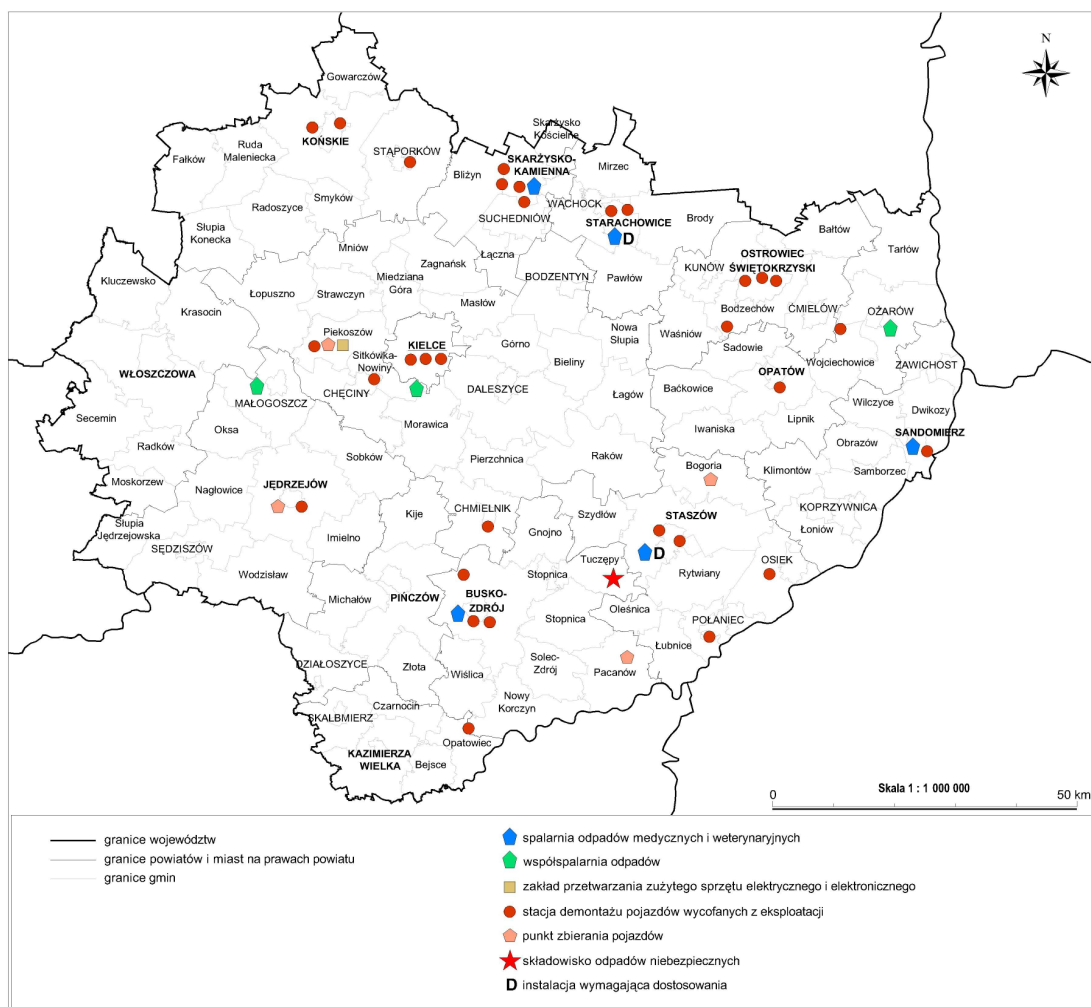
Mapa 10. Położenie eksploatowanych składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych względem zbiorników wód podziemnych – stan na 31.12.2010r. (Źródło: Projekt „Planu Gospodarki Odpadami dla województwa świętokrzyskiego”, 2011r.).

Z 34 zamkniętych składowisk odpadów, na których deponowano odpady komunalne (wg. stanu na koniec 2009r.), 16 obiektów o łącznej powierzchni ok. 19 ha zostało zrehabilitowanych, natomiast pozostałe 18 obiektów (17 składowisk odpadów komunalnych i jedno przemysłowych) o pow. 38 ha wymaga rekultywacji. Natomiast do dalszej eksploatacji pozostało wg stanu na dzień 01.01.2010r. – 16 składowisk odpadów komunalnych, spośród których 6 składowisk odpadów ma charakter regionalny, natomiast resztę stanowią składowiska o mniejszym znaczeniu w regionie.

Mapa poniżej przedstawia instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zlokalizowane na terenie województwa świętokrzyskiego.

Mapa 11. Instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zlokalizowane na terenie województwa świętokrzyskiego – stan na 31.12.2009r.⁴⁴

Główne zagrożenia i problemy

Odpady komunalne

- składowanie odpadów, jako dominujący proces unieszkodliwiania odpadów,
- występowanie kilkudziesięciu miejsc nielegalnego składowania odpadów,
- występowanie zamkniętych prawomocną decyzją składowisk odpadów, wymagających przeprowadzenia prac rekultywacyjnych,

⁴⁴ Źródło: Projekt „Planu Gospodarki Odpadami dla województwa świętokrzyskiego”, 2011r.

- brak systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym niebezpiecznych, w części gmin,
- niska efektywność funkcjonujących systemów selektywnego zbierania odpadów,
- niska aktywność gmin w działaniach związanych z tworzeniem międzygminnych struktur (związków),
- niezadawalający poziom gmin zaangażowanych w edukację ekologiczną,
- niewystarczająca ilość zasobów kadrowych zajmujących się gospodarką odpadami.

Odpady niebezpieczne

- niski stopień selektywnego zbierania olejów odpadowych z gospodarstw domowych,
- niski stopień zbierania małogabarytowych baterii z gospodarstw domowych,
- słabo rozwinięty system zbierania przeterminowanych lekarstw z gospodarstw domowych,
- niski stopień sprawozdawczości w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami niebezpiecznymi,
- brak programów usuwania wyrobów zawierających azbest w niektórych gminach województwa świętokrzyskiego,
- powolny proces realizacji w/w programów.

Odpady pozostałe

- spalanie części zużytych opon w instalacjach nieprzystosowanych do tego celu,
- mieszanie tych odpadów z odpadami komunalnymi i ich składowanie na składowiskach odpadów,
- wysoki odsetek składowanych odpadów,
- konflikty społeczne związane z rolniczym wykorzystaniem komunalnych osadów ściekowych.

3.8. Kopaliny

Ważnym, z gospodarczego punktu widzenia, elementem środowiska naturalnego w województwie świętokrzyskim są bogate i zróżnicowane pod względem litologicznym zasoby surowców mineralnych występujących w formie udokumentowanych złóż na terenie całego województwa.

Obecność licznych złóż wynika w dużej mierze ze złożonej budowy geologicznej. Z położeniem województwa w obrębie Gór Świętokrzyskich, mezozoicznego obrzeżenia będącego częścią tzw. antyklinorium środkowopolskiego o zredukowanej pokrywie czwartorzędowej, wiąże się występowanie starszych skał osadowych, głównie utworów dewonu, permu, triasu i jury na niedużych głębokościach, umożliwiających ich odkrywczą eksploatację. Surowce węglanowe występują powszechnie w formie złóż na obszarze Wyżyn Środkowopolskich, tj. w południowej i południowo-wschodniej części kraju, w tym głównie na terenie województwa świętokrzyskiego.

W formie wielu udokumentowanych złóż występują również kruszywa naturalne (piaski i żwiry), jako jeden z najbardziej powszechnych surowców skalnych obecny w różnych ilościach we wszystkich regionach kraju. Dość liczne są również złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej. Ich złoża skoncentrowane są głównie w południowej i południowo-wschodniej, a w mniejszych ilościach także w północnej części województwa.

Ponadto dużą rolę w aspekcie gospodarczym odgrywają złoża takich surowców jak siarka i gips, pomimo, iż występują tylko w wybranych rejonach (Tarnobrzесьkie Zagłębie Siarkowe i miocenne pokłady gipsowe w dolinie Nidy), w formie kilku udokumentowanych złóż, z których nieliczne poddane są obecnie eksploatacji.

W dużych ilościach eksploatowane są także piaskowce i piaskowce kwarcytowe, których złoża występują głównie w powiecie kieleckim oraz w północnej i północno-wschodniej części województwa. Na mniejszą skalę prowadzona jest eksploatacja piasków do produkcji cegły wapienno-piaskowej i piasków do produkcji betonów komórkowych oraz surowców do prac inżynierskich eksploatowanych jako kopalina towarzysząca.

W obszarze województwa świętokrzyskiego udokumentowane jest również złożo ropy naftowej. Prowadzone są też prace poszukiwawczo-rozpoznawcze złóż ropy naftowej i gazu ziemnego konwencjonalnego oraz gazu ziemnego niekonwencjonalnego - shale gas.

Inne udokumentowane złoża mają obecnie mniejsze znaczenie. Są to złoża takich kopalin jak surowce ilaste do produkcji cementu, surowce ilaste do produkcji farb mineralnych, bentonity i iły bentonitowe, piaski formierskie i piaski szklarskie, kwarcyty ogniotrwałe, a także ziemia krzemionkowa, kalcyt, baryt, krzemienie i torfy.

W tabeli poniżej przedstawiono bilans zasobów kopalin województwa świętokrzyskiego.

Tabela 4. Bilans zasobów kopalin stałych województwa świętokrzyskiego.⁴⁵

Rodzaj kopalin	Złoża ogółem		Złoża niezagospodarowane		Złoża objęte koncesjami na eksploatację kopalin			
	Liczba złóż	Zasoby [tys. ton]	Liczba złóż	Zasoby [tys. ton]	Liczba koncesji	Liczba złóż w eksploatacji	Zasoby złóż objętych koncesjami [tys. ton]	Wydobycie w 2010r. [tys. ton]
SUROWCE WĘGLANOWE	141(+5)	7 570 734	92(+4)	4 544 017	49(+1)	45	3 026 717	35 218
Wapienie i margle dla przemysłu wapienniczego	39	3 502 712	28	2 167 409	11	10	1 335 303	11 381
Wapienie i margle dla przemysłu cementowego	8(+5)	2 146 190	5(+4)	990 036	3(+1)	3	1 156 154	6 986
Kamienie łamane i bloczne (kamienie drogowe i budowlane)	94	1 921 832	59	1 386 572	35	32	535 260	16 851
PIASKOWCE I PIASKOWCE KWARCYTOWE	36(+1)	207 848	23	130 147	13(+1)	8	77 701	2 267
Kamienie drogowe i budowlane	32(+1)	203 410	19	125 709	13(+1)	8	77 701	2 267
Kwarcyty ogniotrwałe	4	4 438	4	4 438	-	-	-	-
IŁY I GLINY	68(+1)	512 211	50(+1)	452 497	18	16	59 714	557
Iły bentonitowe	2	417	2	417	-	-	-	-
Iły kamionkowe	7	51 731	6	50 500	1	1	1 231	18
Surowce do farb mineralnych	1	578	1	578	-	-	-	-
Surowce do cementu	1(+1)	8 773	1(+1)	8 773	-	-	-	-
Surowce ceramiki budowlanej	57	450 712	40	392 229	17	15	58 483	539
PIASKI	179(+3)	652 369	114(+1)	600 946	65(+2)	54	51 423	2 554
Piaski budowlane (kruszywa naturalne)	166(+2)	618 736	104	569 519	62(+2)	52	49 217	2 498
Piaski do produkcji cegły wapienno-piaskowej	5	10 796	4	10 024	1	1	772	55
Piaski do produkcji betonów komórkowych	4	7 612	2	6 178	2	1	1 434	1
Piaski formierskie	2(+1)	8 353	2(+1)	8 353	-	-	-	-
Piaski szklarskie	2	6 872	2	6 872	-	-	-	-
GIPSY	8	171 848	6	117 876	2	2	53 972	931
SIARKA	6	86 203	5	58 199	1	1	28 004	517
ZIEMIA KRZEMIONKOWA	3	1 256	3	1 256	-	-	-	-
KALCYT	1(+3)	286	1(+3)	286	-	-	-	-
BARYT	1	110	1	110	-	-	-	-
KRZEMIENIE	2	28	2	28	-	-	-	-
TORFY	1(+1)	188	1(+1)	188	-	-	-	-
SUROWCE DO PRAC INŻYNIERSKICH	0 (+2)	3 864	0(+1)	1 117	0(+1)	0(+1)	2 747	43
Razem:	446 (+16)	9 206 945	298	5 906 667	148	126	3 300 278	42 087

(+1) – liczba złóż, w których dana kopalina występuje jako kopalina towarzysząca

Oddziaływanie na środowisko przemysłu wydobywczego

Poza aspektem gospodarczym, na tle którego w pierwszej kolejności planowane i podejmowane są działania w dziedzinie przemysłu wydobywczego, nieodłącznym skutkiem tych działań jest różnej skali ingerencja w naturalne otoczenie rejonów eksploatacji oddziałująca na wiele sfer środowiska naturalnego. Przejawem tego oddziaływania są takie negatywne zjawiska jak: degradacja i dewastacja powierzchni terenu, w tym degradacja gleb zwłaszcza przy eksploatacji odkrywkowej, zaburzenie stosunków wodnych, a także zubożenie szaty roślinnej i wartości krajobrazowych terenu.

⁴⁵ wg danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, stan na dzień 31.12.2010r.

Na terenie województwa świętokrzyskiego rodzaje i formy występowania kopalin decydują o dużym udziale górnictwa odkrywkowego, co wiąże się ze znacznym przekształceniem powierzchni ziemi. Istotne w kontekście planowania i podejmowania działań w przemyśle wydobywczym jest, aby korzyści ekonomiczne płynące z eksploatacji kopalin, a następnie przeróbki i wykorzystania lub eksportu surowców, uzależnione od zasobności złóż, ich dostępności, stopnia rozpoznania, a także możliwych do zastosowania technik eksploatacji, w dostatecznym stopniu rekompensowały zarówno wymierne jak i niewymierne koszty ingerencji w środowisko naturalne.

Główne zagrożenia i problemy

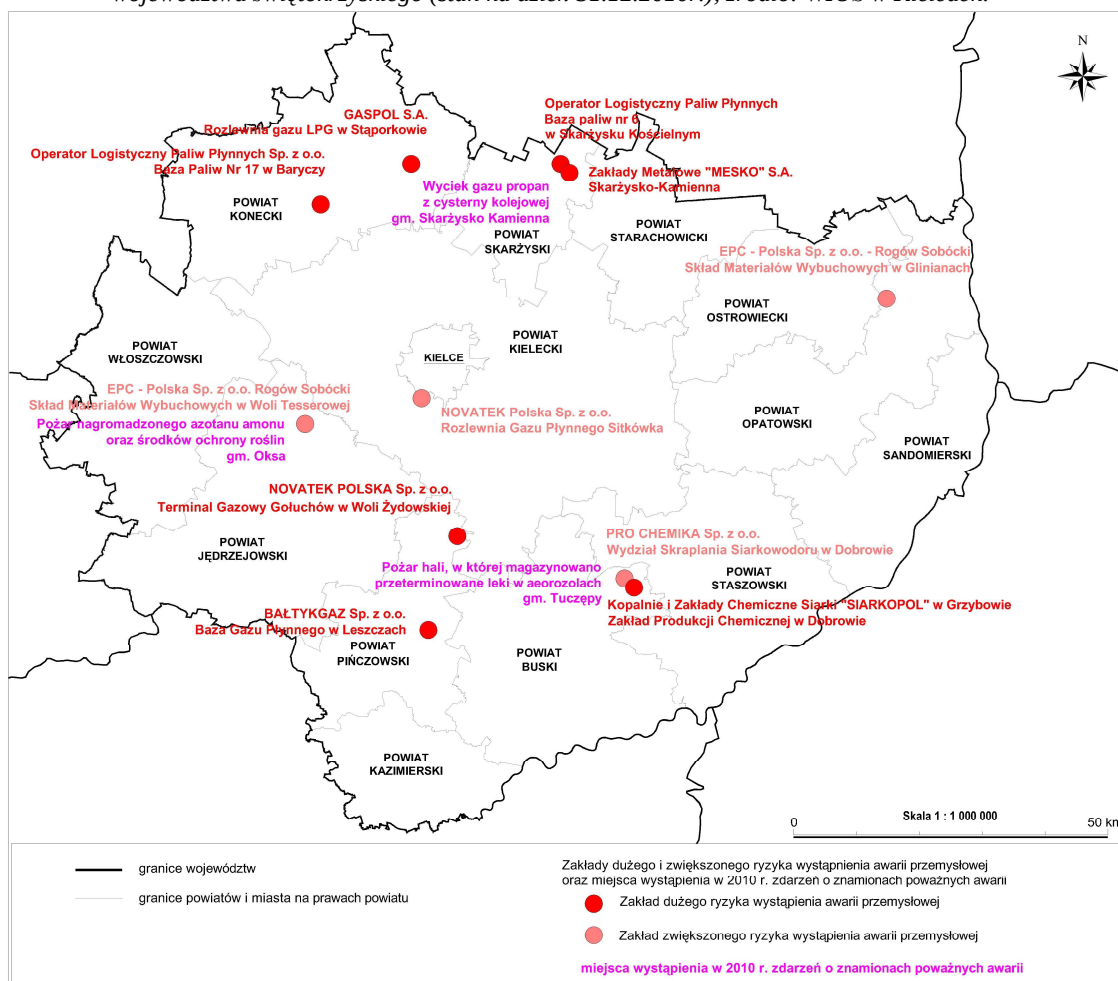
1. Ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów.
2. Przekształcenie powierzchni terenu i zubożenie wartości estetycznej krajobrazu w wyniku odkrywkowej eksploatacji kopalin.
3. Emisja hałasu powodowana eksploatacją i transportem surowców.
4. Dewastacja lokalnych szlaków komunikacyjnych użytkowanych do transportu surowców.
5. Kosztowny i złożony proces rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej po zakończeniu eksploatacji.

3.9. Poważne awarie przemysłowe

W województwie świętokrzyskim znajduje się 11 zakładów (wg stanu na 31.12.2010r.), które zgodnie z obowiązującym prawem mogą być sprawcami poważnych awarii. Wśród nich 7 zakładów zakwalifikowano do zakładów o dużym ryzyku (ZDR) a 4 do zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii.

Na mapie poniżej przedstawiono lokalizację zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii.

Mapa 12. Lokalizacja zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowych na terenie województwa świętokrzyskiego (stan na dzień 31.12.2010r.), źródło: WIOŚ w Kielcach.

W województwie świętokrzyskim szczególna koncentracja źródeł niebezpiecznych substancji chemicznych występuje na terenach uprzemysłowionych, głównie w rejonie Kielc, Skarżyska-Kamiennej, Starachowic, Dwikóz oraz Grzybowa i Dobrowa.

Ryzyko wystąpienia zdarzenia w zakładach o dużym ryzyku i o zwiększonym ryzyku jest bardzo mało prawdopodobne, ze względu na zainstalowane systemy zabezpieczeń.

Oprócz zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na terenie województwa świętokrzyskiego zlokalizowanych jest wiele zakładów (ok. 20), w których występują mniejsze ilości substancji niebezpiecznych, stwarzających również duże zagrożenie. Wśród nich są przedsiębiorstwa rolno – przemysłowe oraz mleczarnie stosujące amoniak w instalacjach chłodniczych.

Obszar województwa zagrożony jest także z zewnątrz, przede wszystkim przez zakłady magazynujące i wykorzystujące w swoim procesie technologicznym substancje niebezpieczne. Są nimi: Zakłady Chemiczne „Siarkopol” w Tarnobrzegu (woj. podkarpackie), Zakłady Azotowe w Puławach (woj. lubelskie), a także Przedsiębiorstwo „Hortex” w Skrzyńsku (woj. mazowieckie).

W większości zakładów substancją stwarzającą zagrożenie jest amoniak. Oprócz tego używane są także: chlor, propan-butan, kwas azotowy, siarkowy i solny, soda kaustyczna, dwutlenek siarki, dwusiarczek węgla i materiały wybuchowe.

Transport materiałów niebezpiecznych

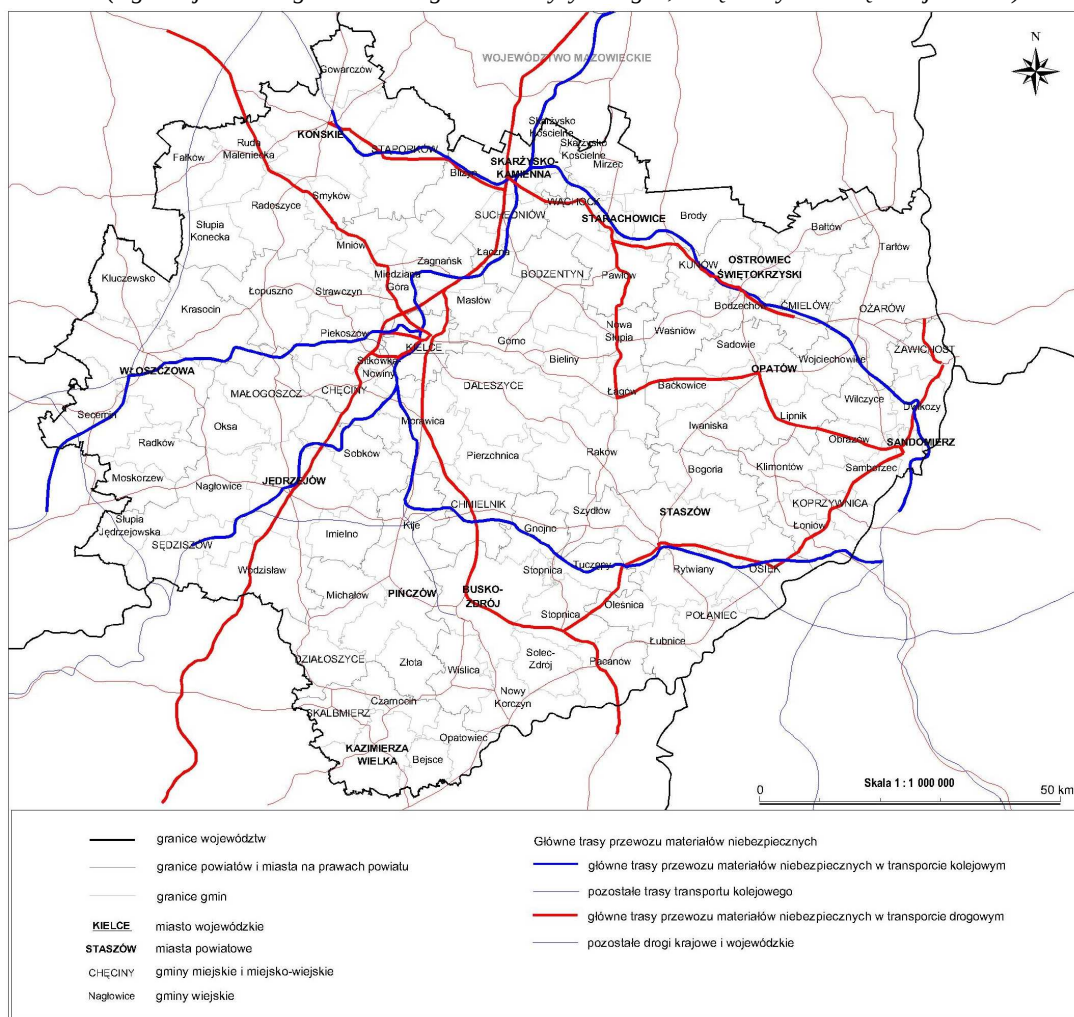
Istotnym źródłem zagrożenia poważnymi awariami jest także transport (drogowy i kolejowy) niebezpiecznych ładunków. Stwarza to poważne zagrożenie wydostania się substancji toksycznych

podczas ich przewożenia w wyniku złego stanu technicznego cystern służących do ich przewozu lub w wyniku wypadków drogowych i katastrof.

Uwolnienie niebezpiecznych substancji chemicznych podczas transportu jest wysoce prawdopodobne, niemniej jednak w latach 2008-2010 na drogach województwa świętokrzyskiego nie odnotowano zdarzenia drogowego z udziałem pojazdu przewożącego materiał niebezpieczny.

Najważniejsze trasy transportu materiałów niebezpiecznych przedstawia mapa poniżej.

Mapa 13. Główne trasy transportu materiałów niebezpiecznych w województwie świętokrzyskim (wg „Wojewódzkiego Planu Reagowania Kryzysowego”, Świętokrzyski Urząd Wojewódzki).

W 2010 roku na terenie województwa świętokrzyskiego nie wystąpiły zdarzenia o znamionach poważnych awarii, co do których istnieje obowiązek informowania Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Główne zagrożenia i problemy

1. Ograniczenia miejsc postoju dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne.
2. Transport substancji niebezpiecznych przez centra miast i tereny zabudowy.
3. Potencjalne zagrożenie środowiska z tytułu funkcjonowania na terenie województwa świętokrzyskiego 7 zakładów kwalifikowanych do grupy dużego ryzyka i 4 zakładów kwalifikowanych do grupy zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii.
4. Incydentalnie nieodpowiednie zabezpieczanie przewożonych ładunków z materiałami niebezpiecznymi.

3.10. Lasy

Lasy województwa położone są na terenie krainy przyrodniczo - leśnej VI – Małopolskiej i 5 dzielnic (Sieradzko - Opoczyńskiej, Gór Świętokrzyskich, Radomsko-Iłżeckiej, Niziny Sandomierskiej, Wyżyny Środkowomałopolskiej).

W województwie świętokrzyskim lasy odgrywają znaczącą rolę w strukturze przyrodniczej regionu. Są one najważniejszym ogniwem łączącym główne komponenty środowiska przyrodniczego oraz stanowią najcenniejszy i najliczniej reprezentowany składnik wszystkich form ochrony przyrody i krajobrazu. Ponadto obszary leśne spełniają różnorodne funkcje, począwszy od ochronnych zapewniających ochronę pozostałym komponentom przyrody i gospodarczych stanowiących źródło surowców dla wielu gałęzi przemysłu, po społeczne kształtujące korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa. Największym kompleksem leśnym jest Puszcza Świętokrzyska oraz lasy w rejonie Końskich, Staszowa, Włoszczowy, Starachowic i Ostrowca Świętokrzyskiego. Gospodarka leśna prowadzona jest w oparciu o plany urządzenia lasu sporządzane dla nadleśnictw na 10 lat (las państwowe), a w lasach prywatnych na podstawie uproszczonego planu urządzenia lasu lub inwentaryzacji stanu lasu zgodnie z wymogami ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach.⁴⁶

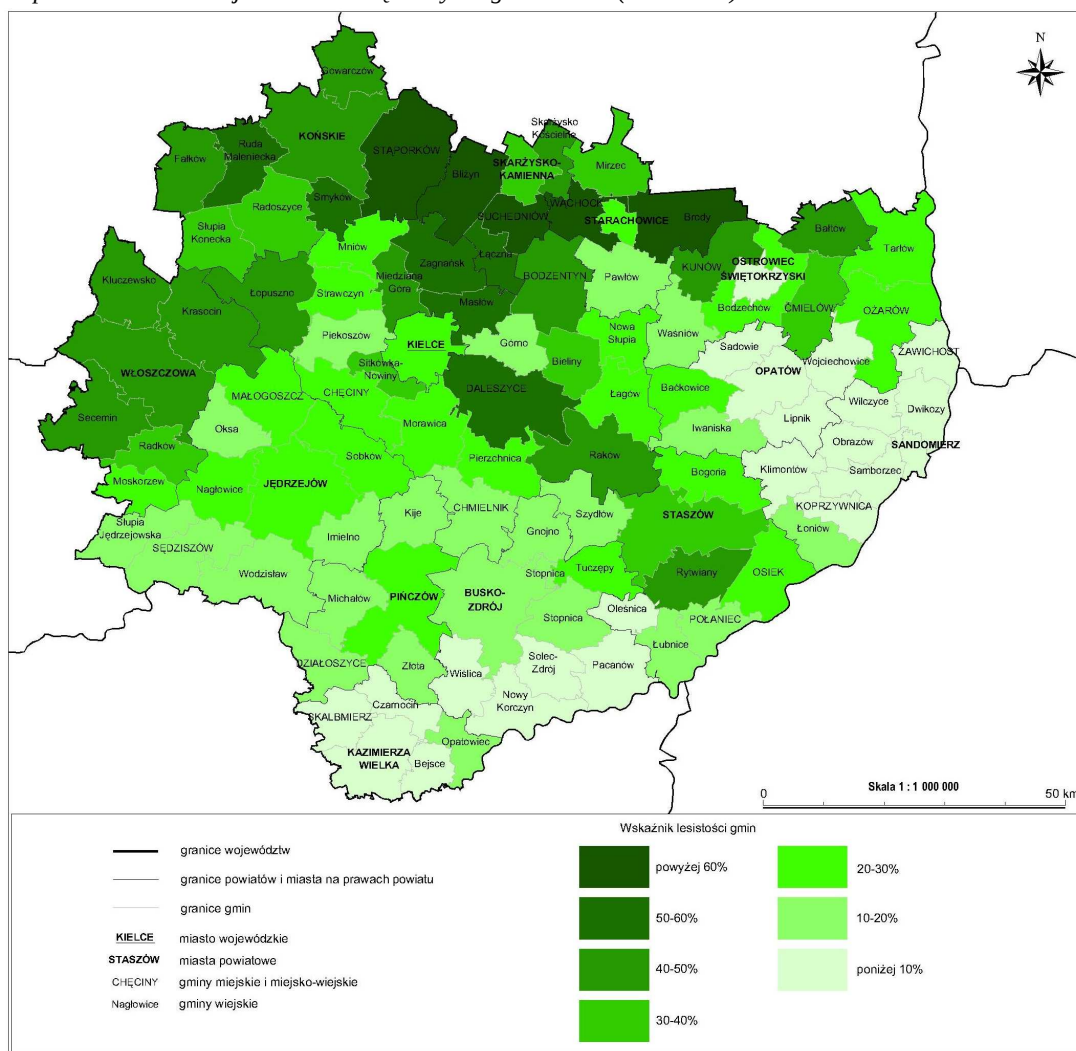
Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa oraz uproszczony plan urządzenia lasu podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000. Wszystkie plany urządzenia lasu zatwierdzone po 1 maja 2004 roku zostały poddane ww. ocenie.

Struktura własnościowa lasów

Lasy województwa świętokrzyskiego zajmują powierzchnię 327,2 tys. ha, co odpowiada lesistości 27,9%. Wskaźnik ten jest o 1,3% niższy od przeciętnej lesistości kraju (29,2%). Największą lesistością cechują się północne, północno-zachodnie i środkowe części województwa oraz okolice Staszowa. W tych rejonach zachowały się duże kompleksy leśne będące pozostałościami dawnych puszczy: Świętokrzyskiej, Iłżeckiej, Pilickiej oraz Lasów Włoszczowskich i Staszowskich. Lesistość wg gmin przedstawia poniższa mapa.

⁴⁶ Dz. U. z 1991r. Nr 101, poz. 444 ze zm.

Mapa 14. Lesistość województwa świętokrzyskiego w 2010r. (dane GUS).

W strukturze własnościowej lasów w województwie świętokrzyskim dominują lasy publiczne – 242,1 tys. ha, w tym lasy pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – 230,3 tys. ha. Lasy prywatne zajmują powierzchnię 91,8 tys. ha. Grunty leśne Skarbu Państwa administrowane są przez 19 nadleśnictw podporządkowanych Regionalnym Dyrekcjom Lasów Państwowych: w Radomiu (17 nadleśnictw), Łodzi (1 nadleśnictwo) i Katowicach (1 nadleśnictwo).

Największy udział powierzchniowy gruntów administrowanych przez poszczególne dyrekcje ma RDLP w Radomiu – 93,5%. Udział powierzchniowy pozostałych gruntów Skarbu Państwa wynosi odpowiednio: 3,3% dla RDLP w Katowicach i 3,01% dla RDLP w Łodzi.

Stan zdrowotny i sanitarny lasów

Stan zdrowotny i sanitarny lasu wynika ze stałego, równoczesnego oddziaływania na środowisko leśne wielu czynników, określanych jako stresowe, powodujących niekorzystne zmiany w zasobach leśnych.

Zagrożenia abiotyczne

W województwie świętokrzyskim, szczególnie na obszarze zarządzanym przez Lasy Państwowe, w roku 2010 znaczne szkody w lasach wystąpiły od czynników abiotycznych. W wyniku szkód spowodowanych przez okiść, zimą 2009/2010 zostało uszkodzone 37 tys. m³ drzew i zostało zniszczone 132 ha upraw i młodników.

W wyniku długotrwałych opadów deszczu (połączonych miejscowo z gradobiciem) zostało zniszczonych:

- 270 arów szkółek leśnych,
- 210 ha upraw leśnych,
- 45 ha młodników,
- 559 ha drzewostanów.

Zagrożenia lasów przez owady

W roku 2010 na terenie województwa świętokrzyskiego wystąpiła konieczność zastosowania zabiegów ratowniczych w Nadleśnictwie Łągów, gdzie zwalczano zwójkę jodłową na powierzchni 305 ha.

Od kilkunastu lat narasta problem szkód od pędraków chrabąszcza majowego i kasztanowca. Szkody uwidaczniają się w uprawach leśnych i młodnikach, co negatywnie przekłada się na produktywność wszystkich drzewostanów. Obszary objęte gradacją występują w następujących nadleśnictwach: Ostrowiec Świętokrzyski, Staszów, Pińczów, Starachowice, Łągów, Chmielnik, Jędrzejów.

Na zwalczanie szkodników owadzych Lasy Państwowe przeznaczyły na ten cel w roku 2010 około 512,4 tys. zł.

Zagrożenie przez grzybowe choroby infekcyjne

Na terenie RDLP Radom zagrożenie lasów ze strony grzybowych chorób infekcyjnych nie przekroczyło 5% powierzchni leśnej.

Największe szkody ze strony zwierzyny wyrządzają w lasach takie gatunki jak: jelenie, sarny, łosie, daniela natomiast w uprawach rolnych dziki.

Największe szkody w województwie świętokrzyskim powstają rokrocznie na terenach nadleśnictw: Kielce, Daleszyce, Ruda Maleniecka. W województwie świętokrzyskim ochroną przed zwierzyną objęto ok. 466 ha, co stanowi 7,6% ogólnej powierzchni leśnej w kraju objętej zabezpieczeniem przed uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzynę leśną. W 2010 roku na grodzenie upraw, zabezpieczenie chemiczne i mechaniczne przeznaczono 2 010 tys. zł.

Pożary lasów

W lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe powstały 62 pożary lasu, a spaleniu uległo 13,31 ha drzewostanów, natomiast w lasach prywatnych powstało 6 pożarów o łącznej powierzchni ok. 1 ha. Najwięcej pożarów powstało w Nadleśnictwie Skarżysko – 12, Ostrowiec Świętokrzyski - 9.

Głównymi przyczynami pożarów były podpalenia (46%). Ciągłe znaczną pozycję stanowią pożary, których przyczyn nie ustalono (25% liczby pożarów oraz 23% powierzchni spalonych drzewostanów). Lasy Państwowe na ochronę przeciwpożarową w obszarze województwa świętokrzyskiego w 2010 roku przeznaczyły 4 659,6 tys. zł.

Zanieczyszczenia powietrza

Na skutek oddziaływania gazów i pyłów, około 90% powierzchni lasów regionu świętokrzyskiego znajduje się w I strefie tzw. uszkodzeń słabych, a jedynie 112 ha w strefie III - uszkodzeń silnych.

Zagrożenia trwałości lasu

Intensywne oddziaływanie czynników stresowych na las, przy ograniczonej odporności ekosystemów leśnych (np. niedostosowaniu składu gatunkowego do siedlisk i wprowadzaniu ekotypów drzew obcego pochodzenia), może prowadzić w krańcowych przypadkach do zamierania całych drzewostanów. Występowanie wielu czynników stresowych uznaje się za przyczynę wzmożonego w ostatnich latach zamierania drzew liściastych (szczególnie drzewostanów dębowych). Ostatnie doniesienia naukowe sugerują istotny udział organizmów rodzaju *Phytophthora* w zamieraniu drzewostanów liściastych. W województwie świętokrzyskim zostały zaobserwowane lokalne osłabienia drzew w nadleśnictwach Kielce i Staszów.

Zalesienia

Powierzchnia zalesień w 2010 roku wg powiatów z podziałem na grunty państwowe i prywatne przedstawia poniższa tabela:

Tabela 5. Powierzchnia zalesień w 2010r. wg powiatów województwa świętokrzyskiego.

Powiaty	Ogółem (ha)	Lasy Państwowe (ha)	Prywatne (ha)
buski	21,7	-	21,7
jędrzejowski	50,8	-	50,8
kazimierski	13,9	-	13,9
kielecki	82,9	4,0	78,9
konecki	16,5	-	16,5
opatowski	3,6	-	3,6
ostrowiecki	10,0	-	10,0
pińczowski	-	-	-
sandomierski	9,3	-	9,3
skarżyski	-	-	-
starachowicki	-	-	-
staszowski	63,8	-	63,8
włoszczowski	35,9	1,0	34,9
m. Kielce	-	-	-

Stopień realizacji programu zwiększania lesistości w województwie (stosunek powierzchni zalesień wykonanych do zaplanowanych) wynosi 33%, chociaż region ten w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości jest zaliczany do regionu o największej preferencji zalesieniowej. Powodem takiego stanu rzeczy było daleko niewystarczająca podaż gruntów niepaństwowych i państwowych pod zalesienia.

Czynniki ograniczające realizację Programu

Za najważniejsze przyczyny ograniczenia realizacji Programu zwiększania lesistości, po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej należy uznać:

1. konkurencyjność dopłat związanych z gospodarką rolną w stosunku do dopłat na zalesianie i wynikająca z tego zwiększona konkurencyjność przeznaczania gruntów rolnych na inne cele,
2. zwiększenie z 0,1 ha do 0,5 ha minimalnej powierzchni działki, kwalifikującej się do objęcia dopłatami do zalesień,
3. wyłączenie z zalesień trwałych użytków zielonych,
4. występowanie restrykcji wynikających z utworzenia obszarów chronionych w ramach sieci Natura 2000,
5. brak dostatecznych szkoleń i promocji zalesień wśród rolników.

Główne zagrożenia i problemy

Wyniki przeprowadzonych badań i analizy danych pozwalają na sformułowanie następujących wniosków.

1. Dotychczasowa dynamika zalesień jest niewystarczająca do osiągnięcia sformułowanego w KPZL celu osiągnięcia do 2020r. lesistości kraju na poziomie 30%.
2. Należy dążyć do uproszczenia procedur przyznawania wsparcia finansowego na zalesienia oraz likwidowania licznych barier proceduralnych i instytucjonalnych utrudniających realizację Programu zwiększania lesistości.
3. W ramach sporządzania uproszczonych planów urządzenia lasu zaleca się, aby planem obejmować grunty rolne zalesione w wyniku sukcesji naturalnej i przeklasyfikować ją na koszt starostwa, co może zwiększyć procent lesistości województwa.
4. Wskazane jest uruchomienie szerokiego programu szkoleń dla rolników w zakresie zalesiania i ubiegania się o wsparcie finansowe.
5. Rozdrobnienie kompleksów leśnych.
6. Brak dokumentacji urządzeniowej dla lasów prywatnych - powszechny brak dokumentacji urządzeniowej stanowi istotne utrudnienie dla prowadzenia prawidłowego i skutecznego nadzoru

nad gospodarką leśną w lasach prywatnych, szczególnie w przypadku wystąpienia potrzeby egzekwowania wykonania obowiązków i zadań przez właścicieli lasów.

7. Pożary lasów.
8. Zaśmiecanie terenów leśnych szczególnie wokół miast i dróg.
9. Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i komunalna w lasach i w sąsiedztwie lasów.
10. Defraudacje lasów.

3.11. Gleby

Użytki rolne na terenie województwa świętokrzyskiego stanowią 51% powierzchni geodezyjnej województwa. Produkcja rolna jest istotną gałęzią gospodarki województwa.

Pod kątem podziału na klasy bonitacyjne występują:

Klasa I - na 2,5% użytków

Klasa II - na 8,1% użytków

Klasa III - na 20,9% użytków

Klasa IV - na 32,5% użytków

Klasa V - na 22% użytków

Klasa VI - na 13,6% użytków

Pozostałe 0,4% stanowią grunty nieobjęte klasyfikacją gleboznawczą.

Średni wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w 120-punktowej skali, wynosi dla województwa świętokrzyskiego 69,3 pkt, natomiast dla kraju 66,6 pkt. W podziale na powiaty najwyższy wskaźnik charakteryzuje powiaty położone w sąsiedztwie doliny Wisły – kazimierski (77,1 pkt), sandomierski (75,0 pkt) i opatowski (69,1 pkt), najniższy natomiast występuje w powiatach środkowej i północnej części województwa – koneckim (32,1 pkt), skarżyskim (34,4 pkt) i kieleckim (39,7 pkt).

Zanieczyszczenie gleb

Na terenie województwa świętokrzyskiego prowadzony jest, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, monitoring jakości gleb: na poziomie krajowym i regionalnym.

Ostatnie badania w ramach monitoringu krajowego wykonano w 2005r. Cykliczne badania jakości gleb w monitoringu krajowym wskazują, że zawartość oznaczonych metali ciężkich Cd, Cu, Ni, Pb i Zn oraz S-SO₄ i WWA jest mało zróżnicowana w poszczególnych latach badań. Zaistniałe zmiany stanu zanieczyszczenia gleb są niewielkie i mieszczą się praktycznie w obrębie jednej klasy. Nie wpływa to w znacznym stopniu na przydatność rolniczą gleb. Brak większych zmian zawartości w glebach metali ciężkich, siarki siarczanowej i WWA, a tym samym stopnia zanieczyszczenia gleb tymi pierwiastkami/substancjami wynika ze stosunkowo niewielkiego ich dopływu powodowanego gospodarką działalnością człowieka. W 1 punkcie pomiarowym – Wąchock Stary Dwór – odnotowano zanieczyszczenie gleby WWA. Niepokojący jest również wzrost zawartości miedzi w tym punkcie, od zawartości naturalnej w roku 2000 do słabego zanieczyszczenia w roku 2005.

Ostatnie badania gleb, w ramach monitoringu regionalnego, w latach 2007-2008, przeprowadzono w 64 punktach pomiarowych zlokalizowanych wzdłuż drogi krajowej nr 7 relacji Warszawa - Kraków, w rejonie Ostrowca Świętokrzyskiego, w rejonie Kielc oraz w rejonie Stąporkowa. Badania wykazały, że w 6% oznaczeń (z 448 prób), odnotowano przekroczenia standardów jakości gleby i ziemi określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 roku w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi.⁴⁷

Przeprowadzone badania wzdłuż tras komunikacyjnych wykazały, że zawartość oznaczonych metali ciężkich jest przeważnie naturalna. W pobliżu DK nr 7 ponadnormatywne stężenia metali śladowych – ołowiu i cynku stwierdzono w m. Barcza (gm. Zagnańsk) i na Podkarczówce w Kielcach.

Badania gleb prowadzone w rejonie obszarów o dużej koncentracji przemysłu w roku 2008 wykazały, że przekroczenia dopuszczalnych stężeń metali ciężkich notowane były sporadycznie. Ponadnormatywną zawartość metali ciężkich odnotowano jedynie w Kielcach na ulicy Grunwaldzkiej. Podsumowując można stwierdzić, że gleby województwa świętokrzyskiego charakteryzują się naturalną zawartością określonych składników chemicznych. Brak większych zmian w stężeniu

⁴⁷ Dz. U. Nr 165, poz. 1359

mierzonych substancji czy pierwiastków wskazuje na niewielki ich dopływ na drodze antropogenicznej.

Zakwaszenie gleb

W 2010r. Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach wykonała badania zakwaszenia gleb użytków rolnych. Z badań wynika, że udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych w województwie jest wysoki i wynosi 43%. Zjawisko to szczególnie obserwuje się w powiatach starachowickim (74% użytków), koneckim (69%), m. Kielce (69%) i powiecie kieleckim (66%).

W latach 2006-2009 wykonano w województwie świętokrzyskim badania gleb na obszarze 38,5 tys. ha i wskazano potrzeby wapnowania:

- konieczne dla 26% powierzchni,
- potrzebne dla 12% powierzchni,
- wskazane dla 11% powierzchni,
- ograniczone dla 11% powierzchni,
- zbędne dla 40% powierzchni.

Erozja gleb

Na terenie województwa określono potencjalne zagrożenie gleb użytkowanych rolniczo erozją wietrzną na 37,1% powierzchni użytków. Natomiast dla gruntów rolnych i leśnych określono zasięg oddziaływania w zakresie:

- erozji wodnej powierzchniowej w wys. 41,7% gruntów,
- erozji wąwozowej w wys. 20,9% gruntów.

Występowanie erozji gleb uzależnione jest od czynników związanych głównie z rzeźbą terenu oraz warunkami hydrologicznymi i meteorologicznymi.

Tereny zdegradowane i zdewastowane

W województwie świętokrzyskim w 2010r., zrekultywowania wymagało 3 383 ha gruntów, z których 3 326 ha stanowiły grunty zdewastowane, a 57 ha grunty zdegradowane.⁴⁸ W ciągu 2010r. zrekultywowano 29 ha gruntów.

Znaczna część gruntów wymagających rekultywacji powstało w wyniku działalności związanej z górnictwem i kopalnictwem surowców. Największe obszary gruntów zdegradowanych powstały w wyniku wieloletniej odkrywkowej eksploatacji złóż siarki w Piasecznie w gminie Łoniów (powiat sandomierski), gdzie powierzchnia wyrobiska wynosi około 160 ha.

Uprawy GMO

Jedynym aktem prawnym odnoszącym się do upraw w zakresie stosowania nasion roślin genetycznie zmodyfikowanych jest ustawa z dnia 26 czerwca 2003r. o nasiennictwie,⁴⁹ która w art. 57 wprowadza zakaz dopuszczenia do obrotu na terenie kraju materiału siewnego odmian genetycznie zmodyfikowanych. Ustawa ta także zakazuje wpisania do rejestru odmian - odmian genetycznie zmodyfikowanych. W związku z tym w kraju nie prowadzi się także rejestru upraw roślin genetycznie zmodyfikowanych. Natomiast podstawowym aktem prawnym normującym ogólne sprawy organizmów genetycznie zmodyfikowanych w Polsce jest ustawa z dnia 22 czerwca 2001r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych,⁵⁰ która weszła w życie z dniem 26 października 2001r. i została znowelizowana w roku 2003 (nowelizacja weszła w życie z dniem 8 sierpnia 2003 roku). Obecnie prowadzone są w Sejmie RP prace nad projektem ustawy Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych.

Główne zagrożenia i problemy

1. Naturalne zagrożenie gleb procesami erozyjnymi.
2. Zakwaszenie gleb obniżające ich przydatność rolniczą.
3. Degradacja powierzchni ziemi spowodowana głównie działalnością zakładów górniczych (wyrobiska posiarkowe), a także rozbudową infrastruktury technicznej zaopatrzenia w energię, wodę i gaz oraz rozbudową sieci drogowej.
4. Brak rozwiązań prawnych dotyczących upraw GMO.

⁴⁸ Dane: GUS Bank Danych Lokalnych

⁴⁹ Dz. U. 2003 Nr 137, poz. 1299 ze zm.

⁵⁰ Dz. U. z 2007r. Nr 36, poz. 233

4. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO”

Podstawowym założeniem projektu „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” jest uzyskanie stałej i zauważalnej poprawy jakości wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Proponuje on spójny, w układzie wojewódzkim i krajowym, system działań proekologicznych wzajemnie się uzupełniających. Brak jego realizacji lub realizacja fragmentaryczna (wrywkowa) spowoduje, że założone cele nie zostaną osiągnięte, a nawet nastąpi pogorszenie się stanu środowiska w regionie. Poniżej przedstawiono potencjalne zmiany, jakie mogłyby nastąpić w przypadku braku realizacji, w poszczególnych dziedzinach/zagadnieniach ochrony środowiska.

a) Ochrona zasobów naturalnych (przyroda, lasy, powierzchnia ziemi, zasoby surowców geologicznych)

W województwie zasoby objęte ochroną prawną stanowią około 64,5% powierzchni województwa. Znajduje się tutaj Świętokrzyski Park Narowy, 72 rezerwy przyrody, 9 parków krajobrazowych, 21 obszarów chronionego krajobrazu, 690 pomników przyrody, 11 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, 96 użytków ekologicznych oraz 13 stanowisk dokumentacyjnych.

W zakresie obszarów Natura 2000 obecnie w województwie funkcjonują:

- 2 obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków,⁵¹
- 38 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty - projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską decyzją Nr 2011/64/UE z 10.01.2011r.⁵²

Brak ochrony najcenniejszych przyrodniczo siedlisk spowoduje niewątpliwie zubożenie zasobów biologicznych regionu, a tym samym całego kraju. Postępująca degradacja ekosystemów wywoła szereg nieodwracalnych zmian w ich strukturze (przede wszystkim ich uproszczenie). Zmiany takie skutkują zaburzeniami równowagi ekologicznej i zakłóceniami przepływu energii i materii w ekosystemie. W sposób szczególny dotyczy to zaniku siedlisk hydrogenicznych w wyniku ich przesuszenia oraz uszkodzeń aparatu asymilacyjnego drzewostanów na skutek przemysłowych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Powoli znikną także z krajobrazu elementy różnicujące, tj. zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, wyspy leśne, oczka wodne, skarpy, torfowiska, bagna, zagłębienia bezodpływowe i in. Tego typu ekosystemy pełnią ważne funkcje krajobrazowe, biocenotyczne, glebochronne i wodochronne oraz stanowią „pułapkę” dla składników pokarmowych migrujących z agroekosystemów. Zmniejszenie różnorodności krajobrazu spowoduje zanik części siedlisk, co będzie skutkowało zmianami w składzie gatunkowym — wycofywanie się gatunków endemicznych i stenotypowych oraz coraz szersze wchodzenie gatunków obcych, zastępujących rodzime.

Podobne zmiany spowoduje również odizolowanie przestrzenne obszarów cennych przyrodniczo i fragmentaryzacja korytarzy ekologicznych umożliwiających swobodny przepływ gatunków pomiędzy węzłami ekologicznymi.

Lasy, pełniące w środowisku człowieka szereg użytecznych funkcji, zostały uznane w projekcie Programu za ważne ogniwo łączące główne komponenty środowiska przyrodniczego, a także stanowią cenny składnik wszystkich form ochrony przyrody i krajobrazu.

Brak realizacji kierunków działań odnośnie ochrony lasów może, m. in. spowodować:

- zahamowanie wzrostu ilościowego i jakościowego zasobów leśnych, a nawet ich zmniejszenie (np. na skutek pożarów lub w wyniku kontynuowania nieracjonalnej gospodarki w lasach prywatnych),
- ograniczenie korzystnych dla środowiska funkcji ochronnych lasów, zwłaszcza w zakresie: ochrony gleb i wód, naturalnych fragmentów rodzimej przyrody oraz ich roli krajobrazowej,

⁵¹ Dz. U. Nr 25, poz. 133

⁵² Dz. U. UE Nr L 33/363 z 08.02.2011r.

- zmniejszenie funkcji społecznych i gospodarczych, jak: produkcji drewna i innych surowców, zagospodarowania turystycznego oraz wypoczynku w środowisku leśnym,
- zalesienie gruntów, które nie powinny być zalesione ze względów przyrodniczych i gospodarczych.

Szczególnie niekorzystne skutki może wywołać ograniczenie lub zaniechanie realizacji „Krajowego programu zwiększenia lesistości” realizowanego przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Radomiu, Katowicach i Łodzi, które może spowodować:

- utratę istotnego źródła dochodów rolniczych, jakie może stanowić realizacja zalesień przewidzianych do finansowania z funduszy UE,
- utrzymywanie i pogłębianie się zjawisk erozyjnych na terenach lessowych o stromych stokach,
- zminimalizowanie korzystnej dla rolnictwa i środowiska alternatywy zagospodarowania gruntów marginalnych w rolnictwie,
- utratę potencjalnego segmentu rynku pracy na wsi, który stanowić mogą usługi zalesieniowe i pielęgnacyjne.

W warunkach województwa szczególnie niekorzystne byłoby także ograniczenie roli retencyjnej lasów, zwłaszcza na obszarach deficytu wód powierzchniowych.

Brak działań w zakresie ochrony powierzchni ziemi będzie skutkował pogłębiającą się dewastacją lub degradacją przede wszystkim w wyniku działalności eksploatacji surowców mineralnych. Niewłaściwe prowadzenie gospodarki rolnej będzie prowadziło do powstawania zanieczyszczeń i spływów obszarowych do wód powierzchniowych i podziemnych, co może spowodować pogorszenie jakości wód.

b) Ochrona zasobów wodnych i racjonalne użytkowanie zasobów wody

Priorytety ekologiczne dotyczące ochrony i racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi zostały sformułowane w projekcie Programu pod kątem m.in. realizacji postanowień Traktatu Akcesyjnego i związane są przede wszystkim z wdrażaniem Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. W przypadku zaniechania realizacji przedsięwzięć priorytetowych zawartych w projekcie Programu, mogą wystąpić następujące niekorzystne zmiany: pogorszenie się jakości wód, zahamowanie wzrostu retencji zbiornikowej, pogorszenie się bezpieczeństwa powodziowego oraz dalsza postępująca zabudowa obszarów zalewowych.

Jednym z głównych ustaleń projektu Programu jest zapewnienie harmonijnego i kompleksowego rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, który winien być realizowany w układzie zlewniowym. Brak wyposażenia w kanalizację i sprawny system oczyszczania ścieków, może bowiem oddziaływać zniechęcająco na potencjalnych inwestorów i w efekcie zahamować aktywizację obszarów. Wpłynie też na dalsze pogarszanie się czystości wód powierzchniowych i może zagrozić wodom podziemnym. Gospodarka wodna, w myśl ustanowionych w projekcie Programu priorytetów, powinna być prowadzona zlewniowo, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Działania przypadkowe i fragmentaryczne tylko wybiórczo rozwiążą problem kanalizacji danej wsi lub gminy. Nie będą miały natomiast istotnego znaczenia dla poprawy jakości wody w zlewni, a co za tym idzie w całym regionie.

Najsilniej zagrożone degradacją środowiska wodnego mogą być gminy mniej zamożne, położone na obszarach cennych przyrodniczo. Konsekwencją pogorszenia się jakości wód byłyby bowiem degradacja obszarów cennych przyrodniczo i utrata szansy dalszej aktywizacji turystycznej, na którą liczą niektóre gminy.

Kierowanie (tak jak dotychczas) wszystkich środków na realizację systemu oczyszczania ścieków (bez równoległego rozwiązywania problemu spływu zanieczyszczeń powierzchniowych zarówno z terenów rolniczych, jak i z miast i terenów przemysłowych), spowoduje tylko niewielką poprawę jakości wód powierzchniowych (niewspółmiernie niską do poniesionych nakładów).

Duże znaczenie dla rozwoju województwa będzie mieć realizacja programu małej retencji. W zakresie ochrony przeciwpowodziowej, działania na terenie województwa planowane na lata 2011-2019 obejmują łączny koszt 436 871 tys. zł. Działania te realizowane są głównie przez Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Kielcach, także przy współudziale gmin, których dotyczą dane inwestycje. Zadania realizują także Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie (dorzecze Środkowej Wisły) oraz w Krakowie (dorzecze Górnej Wisły).

W zakresie małej retencji wodnej zaplanowano działania na terenie następujących gmin: Bieliny, Bliżyn, Staszów, Strawczyn, Sędziszów, Łopuszno, Piekoszów, Tuczępy, Ćmielów, Rytwiany, Kazimierza Wielka, Złota, Moskorzew, Kluczewsko, Skarżysko-Kamienna, Smyków, Radoszyce, Iwaniska i Pawłów.

Do najważniejszych problemów gospodarki wodnej zalicza się także, nieprzestrzeganie w praktyce planistycznej i realizacyjnej zakazów zabudowy obszarów zagrożonych powodzią. Zakazy te, powinny być wyraźnie ustanowione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czy też studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w pełni respektowane w toku realizacji. Nieprzestrzeganie tych ustaleń będzie doprowadzać do powiększenia obszarów zagrożonych klęską powodzi.

c) Ochrona powietrza atmosferycznego⁵³

Województwo świętokrzyskie należy do obszarów o raczej niskim poziomie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Niepokojący jest wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych w 2010r. Brak realizacji działań przedstawionych w projekcie Programu spowoduje dalsze pogorszenie się jakości powietrza. Szczególne znaczenia ma tutaj wdrażanie programów ochrony powietrza.

Emisja transportowa zwiększy się w wyniku wzrostu liczby pojazdów samochodowych przy jednoczesnym ich złym stanie technicznym i nieograniczonym ruchu samochodowym w centrach miast. Dlatego istotne dla poprawy jakości powietrza są inwestycje związane ze zmianą paliwa na bardziej ekologiczne, modernizacje sieci ciepłowniczych oraz wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych.

d) Oddziaływanie hałasu

Przyjęte w projekcie Programu działania są uwarunkowane wprowadzeniem unormowań ustawowych, które pozwolą podjąć konkretne zadania szczególnie na obszarze miasta Kielce.

Inwestycje komunikacyjne realizowane w najbliższych latach, zmierzające do wyprowadzenia ruchu z obszarów silnie zurbanizowanych wykonywane będą z zachowaniem norm dotyczących hałasu. Do czasu realizacji tych inwestycji należałoby stosować działania doraźne (usprawnienie organizacji ruchu, budowa ekranów, stosowanie materiałów dźwiękoszczelnych w budynkach), zmierzające do zmniejszenia uciążliwości. Zaniechanie tych działań spowoduje rozszerzanie się obszarów już obecnie zagrożonych hałasem o następne tereny położone przy zabudowanych odcinkach dróg z udziałem całodobowego ruchu tranzytowego, w znacznej części realizowanego transportem ciężarowym. Bardzo istotnym działaniem jest wprowadzenie w opracowywanych (zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) miejscowych planach zapisów wprowadzających strefy ograniczonego użytkowania od tras komunikacyjnych i uciążliwych obiektów przemysłowych. Brak tych działań może skutkować zabudową tych terenów i pogorszeniem się warunków zamieszkiwania.

e) Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Na terenie województwa nie stwierdzono przekroczeń poziomów pól elektromagnetycznych. Dlatego zaproponowane kierunki działań w Programie dotyczą przede wszystkim działań prewencyjnych. Stosowanie ograniczeń lokalizacyjnych, dla obiektów podatnych na pola elektromagnetyczne w strefach zagrożeń istniejących urządzeń emitujących promieniowanie oraz zachowanie pełnych rygorów przy lokalizowaniu nowych urządzeń, pozwoli na zmniejszenie obszarów potencjalnego zagrożenia. Brak realizacji powyższych działań uniemożliwi ograniczenie ujemnych wpływów pól elektromagnetycznych.

⁵³ W trakcie opracowywania są programy ochrony powietrza w podziale na strefę miasta Kielce-ze względu na przekroczenia: pyłu PM10 oraz ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5, benzo(a) pirenu (kryterium ochrony zdrowia), na strefę świętokrzyską ze względu na przekroczenia: pyłu PM10, benzo(a) pirenu (kryterium ochrony zdrowia), oraz na strefę świętokrzyską- ze względu na przekroczenia ozonu (kryterium ochrony roślin) – dla tych programów zostaną opracowane odpowiednio prognozy oddziaływania na środowisko.

f) Gospodarka odpadami

Z aktualnego stanu gospodarki odpadami w województwie, wynika konieczność wprowadzenia niezbędnych zmian zmierzających do poprawy stanu gospodarowania odpadami, w tym przede wszystkim w gospodarce odpadami komunalnymi. Brak działań w zakresie gospodarowania odpadami nie jest także do zaakceptowania ze względu na spełnienie wymagań prawnych w tym zakresie, zarówno na poziomie krajowym, jak i zobowiązań kraju w zakresie gospodarowania odpadami, wynikających z akcesji do Unii Europejskiej.

Niepodjęcie działań w zakresie poprawy stanu gospodarowania odpadami będzie skutkowało m.in.:

- zwiększeniem ilości wytwarzanych odpadów w wyniku braku edukacji ekologicznej,
- dalszym powstawaniem dzikich wysypisk,
- spalaniem odpadów w paleniskach domowych,
- powstawaniem nowych składowisk w przypadku braku możliwości selektywnej zbiórki odpadów, w ten sposób nastąpi zagrożenie emisją gazów cieplarnianych, odorów, rozprzestrzenianiem się zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz degradacją krajobrazu.
- składowaniem w strumieniu odpadów komunalnych odpadów niebezpiecznych, co spowodowałoby zanieczyszczenie wód metalami ciężkimi i substancjami niebezpiecznymi,

g) Poważne awarie

Poważne awarie przemysłowe mogą wystąpić w zakładach, gdzie są produkowane, stosowane lub magazynowane materiały niebezpieczne oraz podczas transportu takich substancji. Niewypełnianie obowiązków nałożonych na zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii wynikających z ustawy Prawo ochrony środowiska (opracowanie programu zapobiegania poważnym awariom przemysłowym, raportu o bezpieczeństwie, wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego) będzie w sposób bezpośredni rzutować na szybkość i skuteczność ewentualnej akcji ratowniczej. Problem ten obejmuje również odpowiednie wyznaczenie i oznakowanie tras służących do przewozu materiałów niebezpiecznych. Istotne także są wszelkie inwestycje związane z doposażaniem ratownictwa chemicznego.

h) Edukacja ekologiczna

Analiza wdrażania edukacji ekologicznej w województwie świętokrzyskim pozwala na stwierdzenie, iż wskutek systematycznego stosowania i urozmaicania form edukacji, skierowanych do różnych grup społeczeństwa, rośnie zainteresowanie ochroną środowiska, a tym samym wzrasta świadomość ekologiczna. Istnieje jednak potrzeba ciągłego poszerzania i dostosowywania form edukacji do bieżących potrzeb.

W przypadku niepodjęcia działań edukacyjnych, można spodziewać się kontynuacji konsumpcyjnego modelu życia, polegającego na stałym dążeniu do podnoszenia efektywności procesów gospodarczych bez uwzględniania skutków społecznych i przyrodniczych. Takiemu „rozwojowi” towarzyszyć będzie postępująca degradacja środowiska przyrodniczego, prowadząca do trwałych i (w wielu przypadkach) nieodwracalnych zmian. Nasilona konsumpcja, która wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na surowce i energię oraz nadmierną produkcją odpadów przyczyni się do marnotrawstwa zasobów przyrody, ludzkiej pracy i wzrostu kosztów produkcji. Będzie też następować stały wzrost zanieczyszczenia środowiska, co z kolei wpłynie na pogorszenie się warunków zdrowotnych społeczeństwa. Jeżeli proces ten byłby kontynuowany, może dojść do zagrożenia katastrofą ekologiczną.

Zachodzi więc pilna konieczność inwestowania w świadomość społeczną, zwłaszcza młodego pokolenia. Niezbędne jest ukształtowanie ekologicznej wrażliwości, kreującej nowe wzorce zachowań społecznych, nowe hierarchie i pragnienia, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju.

5. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE DLA PROJEKTU PROGRAMU ORAZ SPOSOBY ICH UWZGLĘDNIENIA W PROGRAMIE

Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej do 2019 roku realizowane będą poprzez kierunki działań, które w Programie ujmują lata 2011-2015. W Programie zdefiniowano priorytety ekologiczne do 2015 roku oraz listę przedsięwzięć priorytetowych, których wykonanie pozwoli na stopniowe osiąganie założonych celów ekologicznych.

Definiując priorytety ekologiczne, wzięto pod uwagę szereg kryteriów, wśród których najważniejszymi są:

- Wymogi wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach i ustawy Prawo wodne oraz innych ustaw komplementarnych,
- Zgodność z zapisami Traktatu Akcesyjnego,
- Zgodność z celami zawartymi w polityce ekologicznej państwa,
- Zgodność z priorytetami ujętymi w „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku” oraz innymi wojewódzkimi dokumentami strategicznymi,
- Skala dysproporcji między aktualnym stanem środowiska a wymaganym przez prawo.

W Programie określono następujące priorytety ekologiczne:

Obszar działania	Priorytety
Ochrona zasobów naturalnych	- renaturalizacja ekosystemów poprzez opracowywanie i wdrażanie planów ochrony i planów zadań ochronnych, - zwiększanie lesistości, - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, - racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin, - ochrona złóż obszarów perspektywicznych przed zabudową mieszkaniową, - czynna ochrona różnorodności biologicznej województwa przed organizmami genetycznie zmodyfikowanymi.
Jakość powietrza	- wdrażanie programów ochrony powietrza, - przygotowania do wdrożenia dyrektywy IED przez zakłady przemysłowe (modernizacje istniejących technologii i wprowadzanie nowych, nowoczesnych urządzeń), - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, - prowadzenie działań energooszczędnych w mieszkalnictwie i budownictwie (rozwój sieci ciepłowniczych, termomodernizacje), - ograniczanie emisji ze środków transportu (modernizacja taboru, wykorzystanie paliw ekologicznych, remonty dróg).
Ochrona wód i gospodarka wodna	- kontynuacja realizacji KPOŚK na terenie województwa świętokrzyskiego, - uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w utworzonych na terenie województwa aglomeracjach powyżej 2000 RLM (nie uwzględnionych w KPOŚK), - ustanawianie w mpzp obszarów ochronnych GZWP, - realizacja „Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”, - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków, - uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających, - odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

Obszar działania	Priorytety
Gospodarka odpadami	Odpady komunalne - edukacja ekologiczna społeczeństwa, - zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, - poprawa systemu odbierania odpadów, - objęcie 100% mieszkańców systemem selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, - kontynuacja zamykania i rekultywacji składowisk odpadów komunalnych (składowiska odpadów komunalnych niespełniające wymagań miały zostać zamknięte do końca 2009 r.), - rozbudowa lub budowa Zakładów Zagospodarowania Odpadów (ZZO), - budowa instalacji do produkcji paliwa alternatywnego (w ramach ZZO), - tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON). Odpady niebezpieczne: - rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych oraz wzrost masy tych odpadów poddawanych odzyskowi, w tym recyklingowi, - dostosowanie do wymagań ochrony środowiska spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych (rejon północny i południowy), - rozbudowa lub budowa zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, - opracowanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz ich realizacja, - rekultywacja składowiska odpadów niebezpiecznych. Odpady pozostałe: - selektywne zbieranie i odzysk odpadów wytwarzanych przez podmioty gospodarcze, - budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, - budowa instalacji do termicznego przekształcania komunalnych osadów ściekowych, - budowa instalacji do odzysku odpadów poubojowych z możliwością odzysku innych odpadów ulegających biodegradacji, - zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów przemysłowych, przystosowanie cementowni, elektrociepłowni i ciepłowni do termicznego przekształcania odpadów (paliw alternatywnych).
Oddziaływanie hałasu	- realizacja programu ochrony środowiska przed hałasem, - dalszy monitoring klimatu akustycznego w województwie.
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	- edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól.
Edukacja ekologiczna	- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów środowiska.
Poważne awarie	- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych, - szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

Priorytety ekologiczne przedstawione w projekcie aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” odzwierciedlają cele ochrony środowiska wynikające z ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz krajowych dokumentów strategicznych.

6. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA WRAZ Z PROPOZYCJĄ DZIAŁAŃ MINIMALIZUJĄCYCH LUB KOMPENSUJĄCYCH NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, W TYM NA CELE, PRZEDMIOT OCHRONY I INTEGRALNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000

6.1. Identyfikacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i obszary Natura 2000

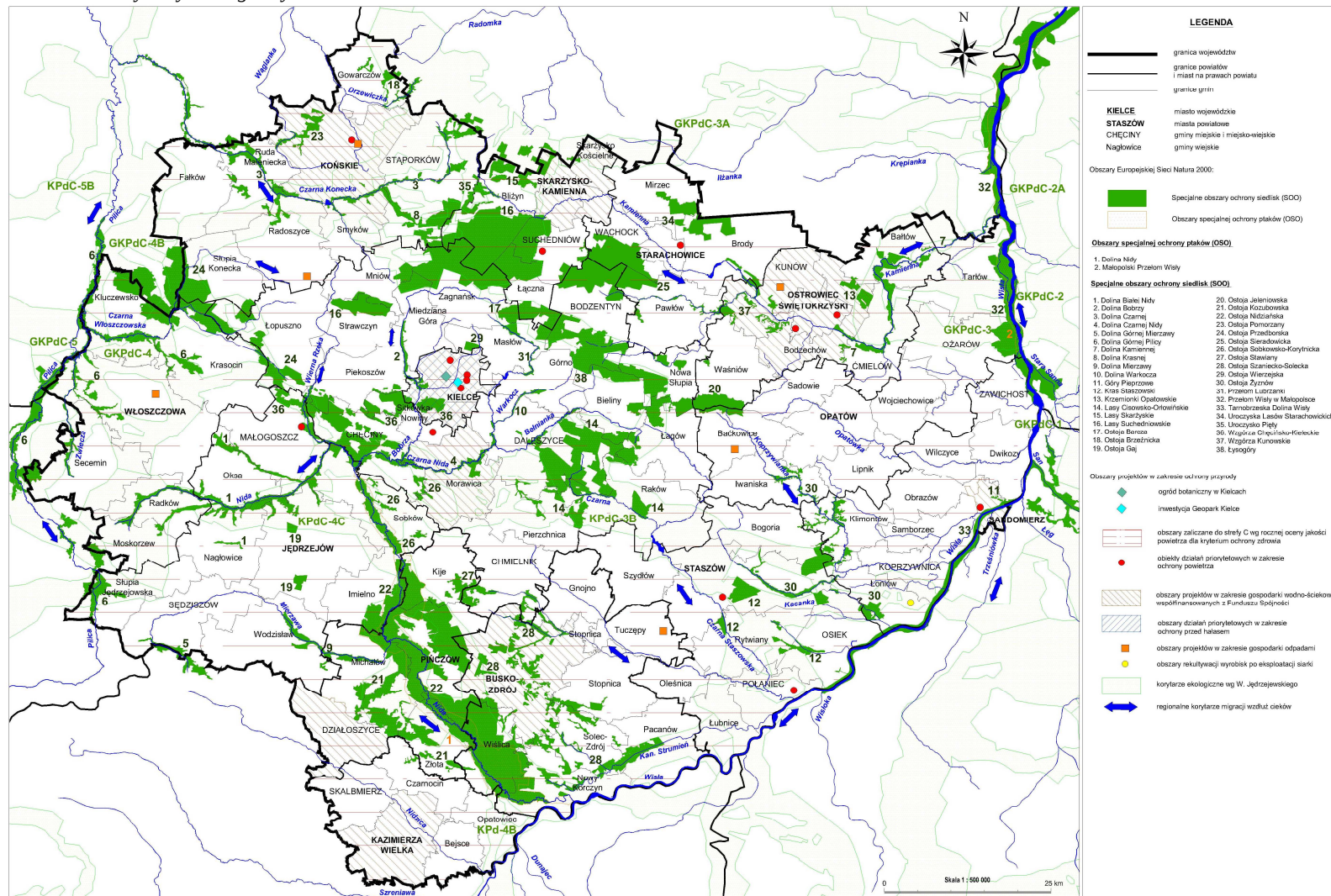
Projekt aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” przewiduje realizację zadań opisanych w liście przedsięwzięć priorytetowych na lata 2011-2015, które mogą oddziaływać na środowisko. Wykazane w Programie przedsięwzięcia charakteryzują się ograniczonym terytorialnie oddziaływaniem na środowisko, głównie lokalnym. W niniejszej prognozie wyodrębniono grupy przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w Programie, które mogą powodować znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 (także na jego integralność) a także na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne – z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Są to m.in.:

- I. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, realizowane w ramach PO Infrastruktura i Środowisko
Lokalizacja: teren całego województwa, ważniejsze projekty finansowane ze środków PO Infrastruktura i Środowisko realizowane są w gminach: Kielce, Skarżysko-Kamienna, Skarżysko Kościelne, Ostrowiec Św., Kunów, Bodzechów, Busko-Zdrój, Sandomierz, Końskie, Morawica, Kazimierza Wielka i Działoszyce.
- II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, regulacja rzek, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, melioracje i in.)
Lokalizacja:
Ochrona przeciwpowodziowa:
 - dolina Wisły od ujścia Dunajca do ujścia Sanny,
 - dolina Nidy – miasto Kielce, powiat: kielecki, włoszczowski, jędrzejowski, pińczowski, buski,
 - dolina Czarnej Staszowskiej – gm. Raków, Szydłów, Staszów, Rytwiany, Połaniec,
 - dolina Koprzywianki, Opatówki, Nidzicy i Kanału Strumień – powiaty staszowski, kazimierski, sandomierski i opatowski,
 - dolina Modły – gm. Ostrowiec Św. i Bodzechów*Zbiorniki retencyjne:*
Gminy: Bliżyn, Ćmielów, Kluczewsko, Radoszyce, Skarżysko Kamienna, Bieliny, Iwaniska, Sędziszów, Staszów, Tuczępy, Złota, Pawłów, Kunów, Waśniów, Brody.
- III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, sieci ciepłowniczych, inwestycje OZE - budowa kotłowni na biomase, ferm wiatrowych, biogazowni, instalacje solarne i in.)
Lokalizacja: miasto Kielce, gm.: Połaniec, Staszów, Końskie, Sandomierz, Suchedniów, Ostrowiec Św., Dwikozy.
- IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami (m.in. budowa i rozbudowa RZGO, instalacje termicznego przekształcania odpadów, instalacje unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych) – przedsięwzięcia wskazane w projekcie Planu Gospodarki Odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2011 (WPGO),

Lokalizacja: Promnik, Tuczępy, Jańczyce, Janik, Włoszczowa, Końskie, dla większości planowanych inwestycji nie określono lokalizacji w WPGO.

Lokalizacje ww inwestycji (poza inwestycjami w zakresie ochrony przeciwpowodziowej związanymi z pracami w korytach rzek – regulacje, pogłębianie, wały przeciwpowodziowe) przedstawia *Mapa 15*.

Mapa 15 Lokalizacja inwestycji priorytetowych z aktualizacji Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego wraz z lokalizacją obszarów Natura 2000 i korytarzy ekologicznych.

6.2. Oddziaływanie na środowisko, ludzi, dobra materialne i zabytki.

Nie wszystkie z wymienionych w poprzednim rozdziale grup projektów zostaną zakwalifikowane do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko – w trakcie procesów inwestycyjnych nastąpi właściwa kwalifikacja przedsięwzięcia.

Wymienione w programie ochrony środowiska, w liście przedsięwzięć priorytetowych na lata 2011-2015 przedsięwzięcia, wynikają w większości z konieczności spełniania zarówno krajowych wymagań prawnych, jak i wymagań międzynarodowych, m. in. wynikających ze wstąpienia Polski w struktury Unii Europejskiej (np. zapisy Traktatu Akcesyjnego). W tabeli poniżej przedstawiono rodzaje znaczących oddziaływań poszczególnych grup przedsięwzięć priorytetowych z projektu Programu na środowisko przyrodnicze, zdrowie ludzi, dobra materialne i zabytki, wraz z przykładami działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływanie.

Tabela 6. Znaczące oddziaływania poszczególnych rodzajów projektów na elementy środowiska, ludzi, dobra materialne i zabytki wraz z przykładami działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływanie.

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Efekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (m.in. prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego)		
Bezpośrednie	Faza realizacji: krótkoterminowe przekształcenie krajobrazu, możliwe zamulanie cieków Faza eksploatacji: poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, poprawa warunków bytowania ludzi i stanu siedlisk przyrodniczych	Minimalizacja zajętości terenu, odmulanie cieków przez wykonywanie odstożników Brak
Pośrednie	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Poprawa jakości gleb, poprawa jakości powietrza atmosferycznego (brak odorów), wzrost bioróżnorodności, poprawa warunków bytowania dla roślin i zwierząt	Brak Brak
Wtórne	Brak	Brak
Skumulowane	Faza realizacji: Występują np. w przypadku realizacji budowy zbiorników retencyjnych wraz z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej na terenach położonych w zlewni zbiornika Faza eksploatacji: brak	Brak Brak
Krótkoterminowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, rośliny i zwierzęta) Faza eksploatacji: brak	Zajęcie jak najmniejszej powierzchni terenu pod budowę, praca maszyn budowlanych w godz. 6.00-22.00, odtwarzanie siedlisk przyrodniczych w przypadku ich zniszczenia (działanie długoterminowe), wygrodzenie placu budowy w celu ochrony przed wtargnięciem zwierząt Brak
Średnioterminowe	brak	Brak
Długoterminowe	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Dodatnie oddziaływanie na jakość wód powierzchniowych i podziemnych, zdrowie ludzi, klimat	Brak Brak
Stałe	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Dodatnie oddziaływanie na jakość wód powierzchniowych i podziemnych, stan siedlisk przyrodniczych i zdrowie ludzi	Brak Brak

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Efekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
Chwilowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, rośliny i zwierzęta) Faza eksploatacji: brak	Jak przy oddziaływaniach krótkoterminowych Brak
Pozytywne	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Na wszystkie elementy środowiska i zdrowie ludzi	Brak Brak
Negatywne	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi) Faza eksploatacji: brak	Jak przy oddziaływaniach krótkoterminowych Brak
II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, regulacja rzek, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, melioracje i in.)		
Bezpośrednie	Faza realizacji: Ujemne oddziaływanie na krajobraz, bioróżnorodność i dobra materialne (np. wyburzenia) w związku z zajęciem znacznych powierzchni terenu np. pod budowle hydrotechniczne. Możliwość wystąpienia negatywnego oddziaływania na korytarze migracji zwierząt związanych z wodą (ptaki, ryby, mięczaki) w dolinie Wisły, Nidy, Kamiennej i Czarnej Staszowskiej. Faza eksploatacji: Dodatnie oddziaływanie związane z bezpieczeństwem przeciwpowodziowym (m.in. ochrona ludzi, zwierząt, także dóbr materialnych, zabytków)	Zajęcie jak najmniejszej powierzchni terenu pod budowę, praca maszyn budowlanych w godz. 6.00-22.00, odtwarzanie siedlisk przyrodniczych w przypadku ich zniszczenia, przenoszenie roślin i grzybów chronionych w trakcie realizacji inwestycji (wymagane decyzje adm. na przenoszenie i niszczenie), wygrodzenie placu budowy/obiektu hydrotechnicznego w celu ochrony przed wtargnięciem zwierząt, budowa przepławek dla ryb w przypadku budowy zbiorników wodnych na rzekach, prowadzenie prac poza okresem tarła ryb, migracji płazów, wycinka drzew poza okresem lęgowym ptaków (na terenach leśnych). Brak
Pośrednie	Faza realizacji i eksploatacji: Wywołanie zmian stosunków wodnych (zmiany poziomu wód gruntowych w związku z odwodnieniem)	Zastosowanie technik uszczelniania kanałów i osiąganie odpowiedniego przepływu wód do zbiorników i cieków powierzchniowych
Wtórne	Brak	Brak
Skumulowane	Faza realizacji: Występują np. w przypadku realizacji budowy zbiorników retencyjnych wraz z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej na terenach położonych w zlewni zbiornika Faza eksploatacji: brak	Brak Brak
Krótkoterminowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, stosunki wodne, bioróżnorodność i in.) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach bezpośrednich Brak
Średnioterminowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie kilkuletnich prac budowlanych w przypadku dużych zbiorników wodnych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, stosunki wodne, bioróżnorodność i in.) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach bezpośrednich Brak

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Efekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
Długoterminowe	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Dodatnie oddziaływanie na dobra materialne, ludzi, rośliny i zwierzęta (np. wykształcenie się nowych siedlisk w przypadku nowych zbiorników wodnych) i in.	Brak Brak
Stale	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Dodatnie oddziaływanie na ludzi, dobra materialne	Brak Brak
Chwilowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, rośliny, zwierzęta i in.) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach bezpośrednich Brak
Pozytywne	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Zabezpieczenie przeciwpowodziowe, zabezpieczenie źródeł wody pitnej w przypadku zbiorników wodnych i/lub bazy rekreacyjnej	Brak Brak
Negatywne	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, rośliny i zwierzęta) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach bezpośrednich Brak
III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej (rozbudowa układów energetycznych, sieci ciepłowniczych, instalacje urządzeń oczyszczających gazy odlotowe, inwestycje OZE - budowa kotłów na biomase)		
Bezpośrednie	Faza realizacji: w przypadku nowych lokalizacji ujemny wpływ na krajobraz w związku z jego przekształceniem, krótkotrwały wpływ na jakość wód w przypadku budowy elektrowni wodnych (zamulanie cieków) Faza eksploatacji: Dodatnie - zabezpieczenie energetyczne, wprowadzanie nowych, ekologicznych technik, Ujemne – powstanie źródeł emisji w przypadku nowych lokalizacji lub rozszerzenia działalności istniejących przedsiębiorstw, tworzenie barier dla migracji zwierząt (elektrownie wiatrowe, wodne)	Odmulanie cieków, minimalizacja zajętości terenu Stosowanie najlepszych dostępnych technik przy projektowaniu instalacji, tworzenie nowych miejsc migracji dla zwierząt (mosty krajobrazowe, nasadzenia roślin zwabiające zwierzęta w inne rejony)
Pośrednie	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Poprawa jakości powietrza (zmniejszenie emisji w związku ze zmianą paliwa lub stosowaniem ulepszonych urządzeń do ochrony powietrza), poprawa gospodarki odpadami na terenach rolnych (biogazownie, spalanie biomasy)	Brak Brak
Wtórne	Brak	Brak
Skumulowane	Faza realizacji i eksploatacji: występuje w przypadku rozbudowy przedsiębiorstwa w tej samej lokalizacji, realizacji budowy kotłów na biomasę na terenie konwencjonalnych elektrowni/elektrociepłowni.	Brak

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Efekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
Krótkoterminowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, rośliny i zwierzęta, dobra materialne) Faza eksploatacji: brak	Oszczędne korzystanie z terenu, ogrodzenie inwestycji zapobiegające wtargnięciu zwierząt, praca maszyn budowlanych 6.00-22.00 Brak
Średnioterminowe	Brak	Brak
Długoterminowe	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Zabezpieczenie energetyczne Państwa, spełnienie wymagań dokumentów strategicznych krajowych i unijnych odnośnie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych, powstanie nowych miejsc pracy	Brak Brak
Stałe	Jw.	Brak
Chwilowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach krótkoterminowych Brak
Pozytywne	Faza realizacji: Zabezpieczenie energetyczne Państwa, miejsca pracy, obniżenie emisji z procesów spalania paliw Faza eksploatacji: brak	Brak Brak
Negatywne	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, dobra materialne, ludzi) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach krótkoterminowych Brak
IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami (m.in. budowa i rozbudowa RZGO, instalacje termicznego przekształcania odpadów, instalacje unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych) – przedsięwzięcia wskazane w projekcie Planu Gospodarki Odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2011		
Bezpośrednie	Faza realizacji: Ujemne – powstanie źródeł emisji hałasu i zanieczyszczeń do powietrza w przypadku realizacji inwestycji, przeobrażenie krajobrazu w przypadku nowych lokalizacji Faza eksploatacji: Dodatnie – wypełnienie zobowiązań w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami, Ujemne – powstanie źródeł emisji hałasu i zanieczyszczeń do powietrza w przypadku nowych lokalizacji lub rozszerzenia działalności istniejących RZGO	Minimalizacja zajętości terenu, praca maszyn budowlanych 6.00-22.00 Stosowanie najlepszych dostępnych technik przy projektowaniu instalacji
Pośrednie	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Poprawa jakości powietrza (zmniejszenie emisji w związku z niewłaściwym postępowaniem z odpadami (spalanie w paleniskach domowych, emisje ze składowisk odpadów)) Poprawa jakości krajobrazu (brak dzikich wysypisk)	Brak Brak
Wtórne	Brak	Brak

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Effekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
Skumulowane	Faza realizacji: Występują np. w przypadku rozbudowy istniejących instalacji Faza eksploatacji: brak	Minimalizacja zajętości terenu, praca maszyn budowlanych w godz. 6.00-22.00 Brak
Krótkoterminowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, rośliny i zwierzęta, dobra materialne) Faza eksploatacji: brak	Oszczędne korzystanie z terenu, ogrodzenie inwestycji zapobiegające wtargnięciu zwierząt, praca maszyn budowlanych 6.00-22.00 Brak
Średnioterminowe	brak	brak
Długoterminowe	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami, spełnienie wymagań dokumentów strategicznych krajowych i unijnych odnośnie poziomów odzysku i recyklingu odpadów	Brak Brak
Stałe	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami, spełnienie wymagań dokumentów strategicznych krajowych i unijnych odnośnie poziomów odzysku i recyklingu odpadów	Brak Brak
Chwilowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach krótkoterminowych Brak
Pozytywne	Faza realizacji: Prawidłowa gospodarka odpadami w województwie Faza eksploatacji: brak	Brak Brak
Negatywne	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, dobra materialne, ludzi) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach krótkoterminowych Brak

Skutki planowanych przedsięwzięć na środowisko

Do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,⁵⁴ zaproponowanych do realizacji w liście przedsięwzięć priorytetowych przedstawionych w Programie można zakwalifikować następujące przedsięwzięcia:

- Budowa bloku energetycznego pn. Zielony Blok opalanego w 100% biomasą w GDF SUEZ Polska Energia SA w Połańcu – inwestycja realizowana od 2010r.
- Modernizacja EC Kielce (PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A., Elektrociepłownia Kielce) w celu spełnienia wymagań dyrektywy IED (zaostrożenie standardów emisyjnych),
- Realizacja projektu pn. Kompleksowa ochrona wód podziemnych aglomeracji kieleckiej w mieście Kielce (w realizacji) finansowanego ze środków PO Infrastruktura i Środowisko.

⁵⁴ Wg rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Pozostałe przedsięwzięcia mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Poniżej opisano skutki realizacji planowanych w projekcie Programu przedsięwzięć priorytetowych.

I. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, realizowane w ramach PO Infrastruktura i Środowisko

Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej są realizowane ze względu na konieczność wypełnienia przez Polskę zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym. Skutkiem realizacji tych projektów będzie poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie całego województwa, a szczególnie na terenie aglomeracji priorytetowych dla KPOŚK. Łatwiejszy dostęp do tego rodzaju usług komunalnych podniesie standard życia mieszkańców. Dobra jakość wód ma również wpływ na poprawę stanu siedlisk przyrodniczych, przez co może wzrosnąć bioróżnorodność regionu. Rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej wpłynie także pozytywnie na stan sanitarny powietrza oraz obniżenie emisji odorów.

II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, regulacja rzek, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, melioracje i in.)

Wszelkie działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, zwłaszcza ingerujące w koryta rzek lub ich najbliższe otoczenie, mogą potencjalnie negatywnie oddziaływać na biotyczne elementy środowiska, przyczyniając się do zubożenia różnorodności biologicznej dolin rzek, w szczególności najcenniejszych przyrodniczo ich stref zalewowych. Generalnie działania przeciwpowodziowe skierowane są na ochronę dóbr materialnych, dóbr kultury i życia ludzi, w niewielkim stopniu na działania związane z ochroną przyrody.

Do grupy działań przeciwpowodziowych mających pozytywne dla przyrody efekty należy natomiast zaliczyć realizację inwestycji z zakresu małej retencji, które zwiększają potencjał retencyjny obszaru nie pociągając za sobą uszczerbku dla przyrody lub innych drastycznych zmian w środowisku, związanych np. z naruszeniem integralności obszarów Natura 2000.

Spośród przewidzianych w projekcie Programu przedsięwzięć w zakresie ochrony przeciwpowodziowej najbardziej znaczące negatywne oddziaływanie wywierać będą: regulacje koryt rzecznych (w zależności od skali ingerencji w koryto rzeki i w tereny zalewowe) oraz budowa nowych wałów przeciwpowodziowych.

Nieznaczące oddziaływanie na środowisko przyrodnicze będą powodowały natomiast przedsięwzięcia z zakresu małej retencji wodnej czy też ewentualnej budowy polderów lub suchych zbiorników. W przypadku modernizacji zbiorników małej retencji powinno się oczekiwać poprawy stanu siedlisk roślin i zwierząt.

Bezpośrednie oddziaływania ze strony zaplanowanych w projekcie Programu przedsięwzięć będzie miało miejsce głównie na etapie ich realizacji (ewentualne niszczenie siedlisk), natomiast funkcjonowanie obiektów ochrony przeciwpowodziowej spowoduje trwałe, długoterminowe zmiany związane ze zmianą zagospodarowania terenu, zmianą stosunków wodnych, co spowoduje z kolei zmiany w siedliskach a nawet ich zanikanie.

III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, sieci ciepłowniczych, inwestycje OZE - budowa kotłowni na biomasę, ferm wiatrowych, biogazowni, instalacje solarne i in.)

Inwestycje związane z rozwojem energetyki zawodowej mają na celu przede wszystkim spełnienie wymagań Dyrektywy PE i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010r. w sprawie emisji przemysłowych⁵⁵ a odnoszą się do spełnienia zaostrzonych standardów emisyjnych. Inwestycje będą

⁵⁵ Dz. Urz. UE L.334 z 17.12.2010r.

realizowane w obrębie istniejących już jednostek. Skutkiem realizacji tych inwestycji będzie obniżenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza na terenie miasta Kielce, gminy Połaniec a także w sąsiednich gminach. Realizacja inwestycji nie wpłynie negatywnie na przyrodę i środowisko. Skumulowane oddziaływanie wystąpi w przypadku lokalizacji inwestycji w niewielkim oddaleniu od istniejących lub planowanych instalacji oraz w przypadku modernizacji instalacji w obrębie istniejącego przedsiębiorstwa.

W przypadku wykonywania termomodernizacji budynków użyteczności publicznej należy zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków.

IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami (m.in. budowa i rozbudowa RZGO, instalacje termicznego przekształcania odpadów, instalacje unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych) – przedsięwzięcia wskazane w projekcie Planu Gospodarki Odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2011 (WPGO),

Realizacja zadań zawartych w „Planie Gospodarki Odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2011” wynika z konieczności spełnienia wymagań prawnych, zarówno krajowych jak i europejskich, m.in. w zakresie osiągnięcia odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu poszczególnych rodzajów odpadów. Brak realizacji tych zadań będzie miał konsekwencje zarówno finansowe, jak i środowiskowe. Poniżej opisano negatywne skutki realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami, które w większości mają oddziaływanie lokalne.

Realizacja przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami może spowodować:

- wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza w wyniku:
 - wzmożonego transportu odpadów do obiektów gospodarowania odpadami. Zanieczyszczenie to powstanie przy trasach komunikacyjnych, w bezpośrednim sąsiedztwie instalacji
 - działania instalacji. Niektóre instalacje będą, nawet mimo prawidłowej eksploatacji, źródłem dodatkowego zanieczyszczenia gazami (m.in. CO₂, metan), pyłami oraz odorami. Większych uciążliwości zapachowych nie należy jednak spodziewać się, ze względu na konieczność stosowania odpowiednich filtrów pochłaniających odory. Kompostownie emitować będą dwutlenek węgla, jako wynik tlenowego rozkładu materii organicznej.

Biorąc pod uwagę bardzo ostre wymagania dotyczące emisji gazowych, przy bezawaryjnej pracy instalacji, gdzie unieszkodliwiane są termicznie odpady (spalarnie odpadów medycznych, cementownie) brak jest podstaw do przypuszczeń, aby powodowały one zanieczyszczenie powietrza, które mogłoby oddziaływać negatywnie na ludzi.

W pobliżu instalacji przekształcania odpadów należy również liczyć się ze zwiększoną ilością w powietrzu owadów oraz mikroorganizmów występujących na cząsteczkach pyłu, w tym patogenów i ich form przetrwalnikowych.

- emisję hałasu - dotyczącą przede wszystkim transportu odpadów i pracy taśmociągów, wentylatorów,
- wytwarzanie odpadów, ścieków i odcieków, jednakże nie przewiduje się, aby ww. inwestycje (ze względu na posiadanie odpowiednich zabezpieczeń) wpływały w sposób istotny na zanieczyszczenie wód podziemnych i powierzchniowych. Realizowane inwestycje nie będą mieć bezpośredniego wpływu na wody powierzchniowe. Do zanieczyszczenia gleb i roślin wokół obiektów gospodarowania odpadami, w tym przede wszystkim składowisk odpadów może dochodzić w trakcie dowozu i wyładunku odpadów, ich niewłaściwej eksploatacji, nieprawidłowym odprowadzaniu wód ze składowiska, a także w wyniku rozprzestrzeniania się gazu wysypiskowego. Przy niewłaściwym transporcie odpadów (brak siatek zabezpieczających), może dochodzić do zanieczyszczenia terenów przy trasach transportowych.

- negatywny wpływ na krajobraz dotyczy przede wszystkim nowo budowanych obiektów, w tym głównie instalacji termicznego przekształcania odpadów oraz rozbudowywanych i budowanych RZGO.

6.3. Oddziaływanie na wartości przyrodnicze form ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody w kontekście występujących na ich terenie zakazów i działań w zakresie czynnej ochrony ekosystemów.

Planowane w projekcie Programu przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko są zlokalizowane poza terenem parku narodowego, rezerwatów przyrody (tutaj w ogóle nie planuje się przedsięwzięć) i parkami krajobrazowymi. Na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego są realizowane (przez gminy leżące w obrębie Parku) przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, które wpłyną pozytywnie na stan zachowania siedlisk Parku.

W następnym rozdziale przedstawiono wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych ujętych w projekcie Programu na obszary Natura 2000.

Natomiast w tabeli poniżej przedstawiono oddziaływanie skutków realizacji Programu w postaci grup przedsięwzięć priorytetowych na wartości przyrodnicze dla pozostałych form ochrony przyrody: parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo - krajobrazowych a także na chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów, uwzględniające zakazy odnoszące się do tych form ochrony przyrody.

Tabela 7. Oddziaływanie na wartości przyrodnicze form ochrony przyrody.

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
1	Parki krajobrazowe	- Zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, - Zakaz umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej, - Zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych, - Zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwośuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych, - Zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej, - Zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno – błotnych.	Projekt kompleksowa ochrona wód podziemnych aglomeracji kieleckiej realizowany poza Chęcińsko-Kieleckim PK. Pozostałe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej nie będą oddziaływać negatywnie na obszary parków krajobrazowych ze względu na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Możliwa realizacja projektów przeciwpowodziowych w PK, konieczne uwzględnienie zachowania starorzeczy i obszarów wodno-błotnych	Projekty odnoszące się do energetyki zawodowej zlokalizowane poza PK, ich realizacja nie wpłynie na wartości przyrodnicze parków krajobrazowych, prognozuje się poprawę jakości powietrza w województwie w wyniku realizacji tych projektów, co dodatkowo wpłynie na wartości przyrodnicze parków krajobrazowych	Projekty zlokalizowane poza PK. Ze względu na zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarze parków przyszłe lokalizacje instalacji powinny być poza parkami.

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
2	Obszary chronionego krajobrazu	- Zakaz zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką, - Zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych, - Zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych, - Zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka, - Zakaz likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno - błotnych.	Projekt kompleksowa ochrona wód podziemnych aglomeracji kieleckiej realizowany poza OChK. Pozostałe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej nie będą oddziaływać negatywnie na obszary parków krajobrazowych ze względu na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Możliwa realizacja projektów przeciwpowodziowych w OChK, konieczne uwzględnienie zachowania starorzeczy i obszarów wodno-błotnych	Projekty odnoszące się do energetyki zawodowej zlokalizowane poza OChK, ich realizacja nie wpłynie na wartości przyrodnicze parków krajobrazowych, prognozuje się poprawę jakości powietrza w województwie w wyniku realizacji tych projektów, co dodatkowo wpłynie na wartości przyrodnicze parków krajobrazowych	Planowane inwestycje w obrębie OChK we Włoszczowie, Tuczępach, Kunowie i Końskich – zachodzi konieczność oceny wpływu planowanych inwestycji w raportach o oddziaływaniu na środowisko, konieczność uwzględnienia zakazów dotyczących lokalizacji inwestycji w pobliżu zbiorników wodnych, jezior i rzek, możliwa realizacja inwestycji celu publicznego

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
3	Pomniki przyrody	- Zakaz niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru, - Zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych, - Zakaz uszkodzania i zanieczyszczania gleby, - Zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej, - Zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych, - Zakaz zmiany sposobu użytkowania ziemi,	Inwestycje muszą być zlokalizowane poza obszarami występowania pomników przyrody, poza stanowiskami dokumentacyjnymi, użytkami ekologicznymi i zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi.			
4	Stanowiska dokumentacyjne					
5	Użytki ekologiczne					
6	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe					
7	ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	-	Na obecnym etapie rozpoznania nie przewiduje się niszczenia siedlisk chronionych roślin, zwierząt i grzybów. Zachodzi konieczność wykonania inwentaryzacji chronionych gatunków i w przypadku ich stwierdzenia konieczne jest przeniesienie gatunków lub ich siedlisk po uprzednim uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia w myśl art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody.			

6.4. Oddziaływanie na obszary Natura 2000 (cele, przedmioty ochrony i integralność).

Na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się 40 obszarów objętych siecią Natura 2000. Spośród inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko kilka z nich może się znajdować w kolizji z tymi obszarami lub sąsiedztwo danej inwestycji może znacząco wpływać na dany obszar. W tabeli poniżej przeanalizowano lokalizację inwestycji priorytetowych pod kątem wystąpienia oddziaływania na obszary Natura 2000 (umieszczono informację o celach i przedmiocie ochrony obszarów Natura 2000). W przypadku wystąpienia oddziaływania opisano potencjalny wpływ inwestycji na obszary Natura 2000.

75

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK							
1.	PLH260013	Dolina Białej Nidy	Ostoja Dolina Białej Nidy to obszar występowania bardzo dobrze zachowanych zbiorowisk lasów bagiennych, głównie łęgów olszowo-jesionowych Fraxino-Alnetum (91E0). Występuje tutaj 14 typów siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. <u>Wpływ:</u> w obszarze Natura 2000 będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Realizacja inwestycji przeciwpowodziowych może wpłynąć negatywnie na stan zachowania siedlisk. Konieczne jest przeanalizowanie konkretnych projektów budowlanych pod kątem oddziaływania na stan siedlisk chronionych. W przypadku niszczenia siedlisk łęgowych konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania lub działania kompensujące	N	T	N	N
2	PLH260014	Dolina Bobrzy	Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 13 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 37% obszaru. Do najcenniejszych i dobrze zachowanych w skali kraju należą murawy kserotermiczne, łąki o różnym stopniu wilgotności oraz starorzecza. W wodach ostoi występują jedno z najlepiej zachowanych i najliczniejszych populacji minoga strumieniowego Lampetra planeri w woj. świętokrzyskim. Znacząca w skali regionu jest populacja trzepli zielonej Ophiogomphus cecilia. Dobrze zachowane murawy kserotermiczne sprzyjają występowaniu rzadkich gatunków ślimaków: Cecilioides acicula, Chondrula tridens i Helix lutescens. Dolina Bobrzy stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze krajowej <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk. Realizacja tych inwestycji nie wpłynie na siedliska chronionych w obszarze bezkręgowców.	T	N	N	N
3	PLH260015	Dolina Czarnej	Na terenie Doliny Czarnej stwierdzono występowanie 16 typów siedlisk Natura 2000. Szczególne znaczenie mają zbiorowiska włosieniczników Ranunculion fluitantis kształtujących się w korycie rzeki (3260). Obszar ma również istotne znaczenie dla zachowania siedlisk nieleśnych o acydofilnym charakterze (murawy napiaskowe 2330, murawy bliźniczkowe 6230, wrzosowiska 4030). Na terenie obszaru występuje istotna w skali kraju populacja przeplatki aurinii, związana z łąkami trzęślicowymi i wilgotnymi psiarami. W budynkach muzeum w Sielpi znajduje się największa znana w województwie kolonia rozrodzka nocka dużego. Ostoja ta jest kluczowa dla zachowania w centralnej i południowej Polsce dwóch gatunków bezkręgowców z Czerwonej Listy - dostożki akwilonaris i modraszka bagniczka. <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk. Realizacja inwestycji nie wpłynie negatywnie na siedliska bytowania bezkręgowców i ssaków.	T	N	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
4	PLH260016	Dolina Czarnej Nidy	Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 9 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 32% obszaru. Do najcenniejszych należą murawy kserotermiczne (6210), łąki o różnym stopniu wilgotności (6410) oraz starorzecza (3150). Niezwykle cennym zbiorowiskiem leśnym oprócz łęgów jest także rozległy fragment grądu wysokiego. Liczne starorzecza i torfianki zasiedlają kumaki i traszki grzebieniaste. Dolina Czarnej Nidy stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze krajowej. <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk ze względu na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Dynamika zmian jakości wód nie będzie znaczna przez co nie wpłynie na stan siedlisk występowania gadów i płazów.	T	N	N	N
5	PLH260017	Dolina Gómej Mierzawy	Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 3 typy siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujące łącznie ponad 53% obszaru. Największe znaczenie mają zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (6410) oraz łąki użytkowane ekstensywnie (6510). Siedliska łąkowe są jednym z najistotniejszych w regionie obszarów ochrony czerwonoćczyka fiolełka i czerwonoćczyka nieparka.	N	N	N	N
6	PLH260018	Dolina Gómej Pilicy	Obszar stanowi jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju. Występują tutaj zbiorowiska łąkowe (6410 i 6510), bardzo dobrze zachowane lasy łęgowe, bory bagienne, rzadziej bory chrobotkowe (91E0, 91D0, 91T0). Obszar ma również znaczenie dla ochrony starorzeczy (3150). Łącznie stwierdzono występowanie 17 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, które zajmują ponad 44% obszaru. Dolina Gómej Pilicy należy do najistotniejszych ostoj fauny w Polsce środkowej. Jedne z najliczniejszych i najlepiej zachowanych populacji w tej części kraju mają tu: bóbr europejski Castor fiber, traszka grzebieniasta Triturus cristatus, kumak nizinny Bombina bombina, minóg ukraiński Eudontomyzon mariae, koza Colitis taenia, głowacz białopłetwy Cottus gobio, trzepla zielona Ophiogomphus cecilia, czerwonoćczyk fiolełek Lycaena helle i zatoczek łamliwy Anisus vorticulus. Przy czym populacje trzepli zielonej, czerwonoćczyka fiolełka i zatoczka łamliwego należą do kluczowych w skali kraju. Istotne w skali regionu są populacje: pachnicy dębowej Osmoderma eremita, piskorza Misgurnus fossilis, modraszka telejusa Maculinea teleius i modraszka nausitousa Maculinea nausithous.	N	N	N	N
7	PLH260019	Dolina Kamiennej	W Dolinie Kamiennej stwierdzono występowanie występuje 13 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 42% obszaru. Do najcenniejszych należą murawy kserotermiczne (6210), w tym szczególnie naskalne oraz ostnicowe, łąki o różnym stopniu uwilgotnienia (6410), grądy (9170) oraz starorzecza (3150), a także niewielkie fragmenty łęgowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0). Znaczenie obszaru podnosi zdecydowanie fakt, iż występuje tu jedna z najliczniejszych i dosyć stabilnych	T	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
			w Polsce populacji obuwika pospolitego <i>Cypripedium calceolus</i>. Ostoja ma szczególne znaczenie dla ochrony gatunku <i>Osmoderma eremita</i>, chroniąc dwa bardzo dobrze zachowane stanowiska (Lisiny Bodzechowskie i Ulów). Podobne znaczenie ostoja ma dla nocka dużego (w Rudzie Kościelnej kolonia rozrodca licząca około 300 osobników). Występujące tutaj populacje kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej charakteryzują się dużą liczebnością. Dolina Kamiennej stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze krajowej <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk a także będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. W związku z lokalizacją kilku inwestycji w obszarze może dojść do oddziaływań skumulowanych, jednakże przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wpłyną dodatnio na chronione w obszarze siedliska roślin i zwierząt, natomiast w przypadku przedsięwzięć przeciwpowodziowych możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań na siedliska gadów i płazów w związku z możliwymi zmianami stosunków wodnych w siedlisku. W przypadku zniszczenia siedlisk lub kolizji przedsięwzięcia z siedliskami zwierząt chronionych konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania (przenoszenie zwierząt) lub kompensujące (odtworzenie siedlisk).				
8	PLH260001	Dolina Krasnej	Dolina Krasnej jest miejscem występowania dziewięciu chronionych siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 12% obszaru. Szczególnie cenne są siedliska nieleśne, które powstały w toku ekstensywnego użytkowania i dziś stanowią o wartości przyrodniczej tego obszaru. Występujące tu płaty łąk trzęślicowych (6410), muraw bliźniczkowych (6230) oraz torfowisk przejściowych (7140) należą do najlepiej zachowanych w regionie. Stwierdzone w granicach obszaru niewielkie płaty torfowisk zasadowych (7230) są jedynymi z nielicznych w regionie. Zachowanie tych typów siedlisk w Dolinie Krasnej jest ważnym zadaniem dla zachowania spójności sieci Natura 2000 w regionie. Ostoja ma istotne znaczenie dla zachowania przelatki aurinii w Polsce.	N	N	N	N
9	PLH260020	Dolina Mierzawy	Na terenie obszaru Dolina Mierzawy występuje 6 siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących ponad 22% obszaru. Największą powierzchnię zajmują zbiorowiska łąk świeżych ekstensywnie użytkowanych (6510). Na uwagę zasługuje niezwykle rzadkie, bo występujące tylko na Pomorzu i w Lubelskiem bardzo dobrze wykształcone torfowisko nakredowe (7210). Siedlisko to stanowi ostoję dla równie niezwykle rzadkiego i zagrożonego gatunku z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, storczyka, lipiennika Loesela <i>Liparis loeselii</i> (1903). Najcenniejszym elementem obszaru jest w większości naturalne koryto rzeczne, zasiedlane przez dobrze zachowane populacje dwóch gatunków minogów, głowacza białopłetwego i trzepli zielonej.	N	N	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
10	PLH260021	Dolina Warkocza	Na terenie obszaru Dolina Warkocza występują 3 siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących ponad 32% obszaru. Największą powierzchnię zajmują łąki użytkowane ekstensywnie (6510). Teren ten jest miejscem występowania najlepiej zachowanej populacji skójki gruboskorupowej <i>Unio crassus</i> w dorzeczu Nidy, w przyszłości może stanowić bazę dla restytucji tego gatunku	N	N	N	N
11	PLH260022	Góry Pieprzowe	Na terenie obszaru występuje 5 gatunków siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących ok. 70% obszaru. Ostoja jest szczególnie ważna zwłaszcza ze względu na występowanie tu jednych z lepiej w skali kraju wykształconych muraw kserotermicznych, zwłaszcza ostnicowych (6210) oraz starorzeczy (3150) z bogatą florą podwodnych lub nadwodnych makrofytów, zwłaszcza <i>Trapa natans</i> . Istotne znaczenie mają tu również zbiorowiska łąkowe, głównie wierzbowe (91E0). Najcenniejszym zbiorowiskiem roślinnym jest step ostnicowy <i>Sisymbrio-Stipetum capillatae</i> . Obszar ma znaczenie dla zachowania populacji pachnicy dębowej. Rezerwat Góry Pieprzowe uważany jest za największe w kraju skupienie dziko rosnących róż. Murawy kserotermiczne rezerwatu zasiedla kilkadziesiąt gatunków ciepło i sucholubnych owadów, kilka gatunków pajaków, chrząszczy i pszczoł, często posiadających tu jedyne stanowiska w kraju.	N	N	N	N
12	PLH260023	Kras Staszowski	Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 10 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 30% powierzchni. Największy udział mają dobrze wykształcone grądy i łągi (9170, 91E0). Siedliska wodno-błotne wykształcone w lejkach krasowych stanowią najcenniejszą wartość przyrodniczą tego terenu <u>Wpływ:</u> w obszarze będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, inwestycje mogą negatywnie wpłynąć na stan siedlisk chronionych w związku ze zmianami stosunków wodnych. W przypadku niszczenia siedlisk konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania lub kompensujące	N	T	N	N
13	PLH260024	Krzemionki Opatowskie	Łącznie na terenie obszaru stwierdzono występowanie 3 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, pokrywających ponad 16% obszaru. Szczególne znaczenie mają dobrze zachowane ciepłolubne dąbrowy (91I0). Obszar obejmuje stanowisko pachnicy dębowej <i>Osmoderma eremita</i> (w Krzemionkach Opatowskich). Na terenie wyznaczonej ostoji swoje stanowiska mają gatunki reliktowe oraz rzadkie i zagrożone: <i>Coronella austriaca</i> , <i>Mantis religiosa</i> , <i>Scolia hirta</i> , <i>Iphiclides podalirius</i> , <i>Papilio machaon</i> , <i>Apatura ilia</i> , <i>Carabus intricatus</i> , <i>Chondrula tridens</i> , <i>Nesovitrea petronella</i> . <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk. Nie przewiduje się wycinki drzew w siedliskach ciepłolubnej dąbrowy, gdzie mogą być zlokalizowane stanowiska pachnicy dębowej.	T	N	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
14	PLH260040	Lasy Cisowsko-Orłowińskie	Łącznie na terenie obszaru stwierdzono występowanie 15 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, pokrywających ponad 41% obszaru. Ostoja zdominowana jest przez lasy bukowo-jodłowe (żyzne i kwaśne buczyny, wyżynne bory jodłowe) (9110, 9130, 91P0), rzadziej grądy i łęgi (9170, 91E0), obejmuje też niewielkie płaty łąki trzęślicowych (6410). Niezwykle cenne przyrodniczo są rozległe torfowiska wysokie i przejściowe (7110, 7140) otoczone borami bagiennymi i bagiennymi lasami olszowymi (łągi i olsy). Występują także torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji. Jest to również ostoja, gdzie bardzo dobrze zachowane są suche bory sosnowe Cladonio-Pinetum (91T0). Celem ochrony tej ostoi jest zabezpieczenie naturalnego lasu o charakterze górskim na niżu. <u>Wpływ:</u> w obszarze będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, co może spowodować zmianę stosunków wodnych i ujemny wpływ na stan siedlisk podlegających ochronie na obszarze. W przypadku niszczenia siedlisk konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania lub kompensujące	N	T	N	N
15	PLH260011	Lasy Skarżyskie	Łącznie na terenie obszaru stwierdzono występowanie 9 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, pokrywających ponad 25% obszaru. Lasy Skarżyskie to obszar głównie leśny, zabezpieczający naturalne lasy bukowo-jodłowe o charakterze puszczańskim (9130, 91P0). Na obrzeżach lasów występują bardzo dobrze zachowane zmiennowilgotne łąki trzęślicowe Molinion (6410). Obszar ma istotne znaczenie przede wszystkim dla ochrony przeplatki aurinia i pachnicy dębowej. Szczególną wartość posiada torfowisko przejściowe i wysokie położone na północ od Lipowego Pola. <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk. Nie stwierdza się negatywnego wpływu na siedliska związane z występowaniem bezkręgowców. Nie przewiduje się wycinki drzew, gdzie mogą być zlokalizowane stanowiska pachnicy dębowej.	T	N	N	N
16	PLH260010	Lasy Suchedniowskie	W obszarze zidentyfikowano 9 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 5 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy. Siedliska z załącznika I zajmują łącznie ponad 9% obszaru. Szczególnie bogata jest fauna bezkręgowców, z bardzo rzadkim obecnie w Polsce chrząszczem jelonkiem rogowcem. Znajduje się tutaj główna ostoja modrzewia polskiego Larix polonica w kraju. Na terenie ostoi znajduje się ostoja ptasia o randze krajowej K069.	N	N	N	N
17	PLH260025	Ostoja Barcza	Na terenie ostoi występuje 8 siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 51% powierzchni. Największe powierzchnie zajmują kwaśne i żyzne buczyny (9110, 9130). W rejonie Doliny Wilkowskiej z rzeką Lubrzanką występuje jedna z najliczniejszych w województwie populacji przeplatki aurini. Rzeka stanowi miejsce występowania rzadkich gatunków mięczaków Unio crassus i Anodonta cygnea podnoszących rangę obszaru.	N	N	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
18	PLH260026	Ostoja Brzeznicka	Na terenie ostoi występuje 8 siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 16% powierzchni. Ostoja zabezpiecza śródleśne półotwarte zbiorowiska ekstensywnie użytkowanych i zmiennowilgotnych łąk (6410, 6510), bagiennych borów (91D0) oraz sztuczne zbiorniki wodne z roślinnością wodną Potametea. Na łąkach w rejonie wsi Brzeznica występuje licznie przeplatka aurinia Euphydryas aurinia. Miejsce to jest jedną z najważniejszych ostoi gatunku. Niewielki kompleks leśny k. Korytkowa jest istotnym, izolowanym miejscem rozrodu pachnicy dębowej Osmoderma eremita. Górna Drzewiczka jest jednym z najważniejszych obszarów występowania minoga strumieniowego Lampetra planeri na terenie województwa. Znacząca w skali regionu jest także populacja trzepli zielonej Ophiogomphus cecilia. Położone poza lasami stawy w Korytkowie obfitują w kumaka Bombina bombina, mającego tu jedno z najistotniejszych stanowisk w północnej części województwa.	N	N	N	N
19	PLH260027	Ostoja Gaj	Na terenie ostoi występują 2 siedliska z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujące łącznie ponad 67% powierzchni. Ostoja Gaj zabezpiecza dwa kompleksy leśne z udziałem dobrze i bardzo dobrze zachowanych grądów Tilio-Carpinetum (9170) z dużym udziałem gatunków ciepłolubnych, chronionych i zagrożonych. Obok tego wykształcają się fragmenty niezwykle rzadkich zbiorowisk świetlistych dąbrów Potentillo albae-Quercetum (9110). Zarówno grąd jak i świetlista dąbrowa stanowią ostoję występowania bardzo rzadkiego storczyka Polski, wpisanego do załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, obuwika pospolitego Cypripedium calceolus. Siedlisko wyróżnia się szczególnymi warunkami hydrologicznymi związanymi z występowaniem zjawisk krasowych i obecnością źródła węglanowego. Na terenie ostoi dwukrotnie stwierdzono obecność Myotis bechsteini, obszar jest także miejscem żerowiskowym Myotis myotis.	N	N	N	N
20	PLH260028	Ostoja Jeleniowska	Na terenie ostoi występuje 9 siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 64% powierzchni. Ostoja zdominowana jest przez lasy bukowo-jodłowe (żyzne i kwaśne buczyny, wyżynne bory jodłowe) (9110, 9130, 91P0) rzadziej grądy i łągi (9170, 91E0), sporadycznie występują niewielkie płaty łąk ekstensywnie użytkowanych (6510). Na terenie obszaru występują też dobrze wykształcone piargi i gołoborza krzemianowe (8150). Celem ochrony tego obszaru jest zabezpieczenie naturalnego lasu o charakterze górskim na niżu z obecnością gatunków chronionych i górskich	N	T	N	N
21	PLH260029	Ostoja Kozubowska	Na terenie ostoi występuje 8 siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 75% powierzchni. Jest to największy kompleks lasów grądowych (Tilio-Carpinetum) 9170 i łągowych (Ficario-Ulmetum) 91F0 na obszarze Niecki Nidziańskiej. Występuje tu specyficzna postać grądu (nadnidziańska) nie spotykana w innych regionach. Na terenie ostoi są liczne populacje obuwnika pospolitego Cypripedium calceolus (np. rez. Wroni Dół). Ostoja Kozubowska jest jednym z głównych stanowisk jelonka rogacza Lucanus cereus w Polsce (rezerwat Polana Polichno wraz z otoczeniem)	N	N	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
22	PLH260003	Ostoja Nidziańska	Na terenie obszaru zidentyfikowano 19 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 20 gatunków z Załącznika II. Siedliska z załącznika I zajmują łącznie ponad 18% powierzchni. Jednym z głównych walorów ostoi jest kras gipsowy, tworzący podłoże dla rzadko spotykanych, kserotermicznych, nagipsowych muraw (6210). Związane są z nimi stanowiska wielu najrzadszych składników naczyniowej flory polskiej - znajduje się tu jedyne w Polsce stanowisko <i>Serratula lycopifolia</i>, oraz jedna z najmocniejszych populacji <i>Carlina onopordifolia</i>. Dobrze wykształcone i zachowane są także zbiorowiska łąkowe i torfowiskowe (6410, 6510, 7140) oraz lasy łęgowe (91E0, 91F0). Jest to obszar występowania słonych źródeł, wokół których rozwijają się łąki haloofilne (1340) a także miejsce łęgowe wielu gatunków ptaków, zwłaszcza wodno-błotnych i ważny punkt na szlaku wędrówkowym ptaków (Dolina Nidy jest ostoją ptaków o randze europejskiej E62). Jeden z największych w tej części kraju system rozlewisk. <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk a także będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, w przypadku niszczenia siedlisk konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania lub kompensujące.	T	T	N	N
23	PLH260030	Ostoja Pomorzany	Na terenie obszaru zidentyfikowano 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I, które łącznie zajmują ponad 58% powierzchni. Dominują siedliska łąk użytkowanych ekstensywnie (6510). Istotne znaczenie mają siedliska torfowiskowe (7110, 7120, 7140). Na terenie ostoi zlokalizowane są trzy torfowiska ("Białe Ługi", "Gabrielnia", "Przybyszowy"), będące miejscem rozrodu jednej z najmocniejszych populacji zalotki większej <i>Leucorhinia pectoralis</i> w woj. świętokrzyskim. Na terenie torfowisk występują zanikające w regionie cietrzewie <i>Tetrao tetrix</i>. Na łąkach w porze łęgowej obserwuje się parę błotniaków zbożowych <i>Circus cyaneus</i> (VU) - najrzadszego krajowego przedstawiciela rodzaju. <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk.	T	N	N	N
24	PLH260004	Ostoja Przedborska	Na terenie obszaru zidentyfikowano 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I, które łącznie zajmują ponad 20% powierzchni. Szczególną wartość mają dobrze wykształcone i zachowane kompleksy wilgotnych i podmokłych łąk (6210, 6510), oraz torfowisk (7110, 7140).	N	N	N	N
25	PLH260031	Ostoja Sieradowicka	W obszarze stwierdzono 13 typów siedlisk przyrodniczych głównie leśnych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, które łącznie zajmują ponad 62% powierzchni obszaru. Najlepiej wykształcone są żyzne buczyny (9130), bory i lasy bagienne (91D0) oraz wyżyny jodłowy bór mieszany (91P0). Ponadto dobrze zachowane są zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (6410), które wykształciły się w dolinach rzecznych często towarzysząc im różnego typu torfowiska (7120, 7140).	N	N	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
26	PLH260032	Ostoja Sobkowsko-Korytnicka	Zidentyfikowano 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I, które łącznie zajmują ponad 62% powierzchni. Ostoja Sobkowsko-Korytnicka zabezpiecza areał występowania muraw kserotermiczny (6210) i stanowi połączenie pomiędzy tymi siedliskami na Ponidziu i w Obszarze Chęcińskim. Stanowi również przedłużenie Doliny Nidy ku północy będąc łącznikiem z Białą Nidą i Czarną Nidą, a dalej Lubrzanką i Wierną Rzeką. Jest ważnym korytarzem ekologicznym obejmującym naturalne rzeki niżowe oraz towarzyszące im łąki świeże i zmiennowilgotne (6510), a także wzgórza głównie o charakterze kserotermicznym. Najcenniejsze obok muraw kserotermicznych są siedliska wapiennych piasków Koelerion glaucae. Jest to jeden z większych w regionie kompleksów ekstensywnie użytkowanych łąk. Koryto rzeki zasiedla jedna z istotniejszych w regionie populacja trzepli zielonej. W ostoi występują dobre warunki siedliskowe dla malakofauny. Siedliska mające duże znaczenie dla ochrony poczwarówki zwężonej Vertigo angustior to nawęglanowe wilgotne łąki. Mikrosiedliska w których występuje poczwarówka jajowata Vertigo moulinsiana są mniej liczne, ale mają duże znaczenie dla ochrony gatunku.	N	N	N	N
27	PLH260033	Ostoja Stawiany	Szczególnie istotnym siedliskiem występującym tutaj są murawy kserotermiczne (6210) – teren Ostoi stanowi połączenie pomiędzy tymi siedliskami na Ponidziu i w Obszarze Chęcińskim. Ogółem występuje tu 9 typów siedlisk przyrodniczych z zał. I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (zajmujących łącznie prawie 44% powierzchni). Dominują siedliska łąkowe (6410, 6510). Liczne torfianki i leje krasowe zdecydowały o tym, że jest to najważniejsza w regionie ostoja traszki grzebieniastej, jak również istotne siedlisko kumaka nizinnego.	N	N	N	N
28	PLH260034	Ostoja Szaniecko-Solecka	Na terenie obszaru zidentyfikowano 19 rodzajów siedlisk z Załącznika I, które łącznie zajmują ponad 46% powierzchni. Największą powierzchnię zajmują łąki użytkowane ekstensywnie (6510). Największe znaczenie przyrodnicze mają siedliska muraw kserotermicznych (6210) i torfowisk węglanowych (7230), łąk solniskowych oraz ciepłych grądów. Ostoja zabezpiecza najcenniejsze półnaturalne siedliska związane z występowaniem wapienia i gipsu. Ostoja stanowi znaczący w skali regionalnej obszar występowania pachnicy dębowej. Jest to także jedna z najważniejszych w regionie ostoj dla kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej, które szczególnie licznie zasiedlają południowe krańce ostoi z zalewanymi corocznie łąkami i kompleksami stawów hodowlanych. Spotkać tam można jeszcze dziewięć innych gatunków płazów oraz znaczące w województwie koncentracje ptaków wodno-błotnych. <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk	T	N	N	N
29	PLH260035	Ostoja Wierzejska	Głównym celem ochrony są lasy bukowo-jodłowe, z rzadkim zespołem wyżynnego jodłowego boru mieszanego Abietetum polonicum (91P0), uważanym za zbiorowisko endemiczne Polski. Jest to jedyne siedlisko z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmuje ponad 21% powierzchni.	N	N	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
30	PLH260036	Ostoja Żyznów	Na terenie obszaru zidentyfikowano 15 rodzajów siedlisk z Załącznika I, które łącznie zajmują ponad 45% powierzchni. Największą powierzchnię zajmują siedliska grądów (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum) (9170). Największe znaczenie przyrodnicze przedstawiają bardzo dobrze wykształcone i użytkowane ekstensywnie świeże łąki (6510), fragmenty muraw kserotermicznych (6210), zbiorowiska łąkowe (91E0, 91F0) oraz różne typy grądów o wysokiej bioróżnorodności. Bogate łąki nawęglanowe nad rzeką Kacanką sprzyjają rozwojowi populacji poczwarówki zwężonej Vertigo angustior. W rzece Koprzywiance występuje skójka gruboskorupowa Unio crassus. Ostoja jest ważna dla zachowania licznej populacji Osmoderma eremita i Maculinea nausithous. Bardzo licznie występuje tutaj kumak nizinny. Dolina Koprzywianki wraz z dopływami stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze krajowej. <u>Wpływ:</u> w obszarze będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, w przypadku niszczenia siedlisk konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania lub kompensujące. Nie przewiduje się wycinki drzew, gdzie mogą być zlokalizowane stanowiska pachnicy dębowej.	N	T	N	N
31	PLH260037	Przełom Lubrzanki	Występują tu 3 siedliska przyrodnicze z I Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG, łącznie zajmujące ponad 36% powierzchni terenu. Największe powierzchnie zajmują dobrze wykształcone nizinowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie (6510). Górski przełom rzeki Lubrzanki stanowi jeden z najważniejszych w regionie obszarów występowania mięczaków: skójki gruboskorupowej, skójki malarskiej i szczeżui wielkiej	N	N	N	N
32	PLH060045	Przełom Wisły w Małopolsce	Stwierdzono tu 10 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (24% powierzchni) oraz 21 gatunków z Załącznika II tej Dyrektywy. Obszar obejmuje fragment ostoi ptaków wodno - błotnych o randze europejskiej (IBA E 63), ważnej zarówno dla gatunków łąkowych jak i migrujących. Dolina Wisły jest uważana za korytarz ekologiczny rangi europejskiej <u>Wpływ:</u> w obszarze będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, w przypadku niszczenia siedlisk konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania lub kompensujące.	N	T	N	N
33	PLH180049	Tamobrzeska Dolina Wisły	Stwierdzono tu 7 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących łącznie ponad 58% powierzchni. Spośród siedlisk przyrodniczych, największe znaczenie mają tu: łągi nadrzeczne (91E0), łąki selemicowe (6440) oraz starorzeczka (3150). <u>Wpływ:</u> w obszarze będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, w przypadku niszczenia siedlisk konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania lub kompensujące	N	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
34	PLH260038	Uroczyska Lasów Starachowickich	Stwierdzono tu 6 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących łącznie ponad 43% powierzchni. Uroczyska Lasów Starachowickich zabezpieczają duże kompleksy wyżynnego jodłowego boru mieszanego Abietetum polonicum (91P0), uznawanego za zbiorowisko endemiczne Polski, występujące jedynie w Górach Świętokrzyskich i na Roztoczu. Ponadto znajdują się tutaj rozległe płaty łąk Tilio-Carpinetum (9170).	N	N	N	N
35	PLH260012	Uroczysko Pięty	Stwierdzono tu 6 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących łącznie ponad 42% powierzchni. Najcenniejszymi zespołami roślinnymi są dobrze wykształcone i zachowane siedliska naturalne o znaczeniu europejskim: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (6410), torfowiska przejściowe i trzęsawiska (7140), dobrze zachowane płaty borów i lasów i brzożowo-sosnowych bagiennych lasów borealnych (91D0), łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (91E0) oraz zachowane w nieco słabszym stanie grądy środkowoeuropejskie i subkontynentalne (9170). Największą powierzchnię zajmują natomiast siedliska łąk użytkowanych ekstensywnie (6510). Z siedliskami łąk związane są liczne populacje motyli dziennych, przy czym istniejące tu stanowisko przeplatki aurinii jest uznawane za istotne w skali kraju. Ze względu na obecność goryczki występuje tu też myrmekofilny modraszek alkon. Znajdują się tu jedno z najbogatszych w regionie stanowisk kosaćca syberyjskiego Iris sibirica, mieczyka dachówkowatego Gladiolus imbricatus i pełnika europejskiego Trollius europaeus. <u>Wpływ:</u> w zasięgu obszaru będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań na stan siedlisk wilgotnych będących siedliskiem chronionych gatunków roślin. W przypadku zniszczenia siedlisk lub kolizji przedsięwzięcia z siedliskami chronionych roślin konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania (czynna ochrona, przenoszenie roślin) lub kompensujące (odtworzenie siedlisk).	N	T	N	N
36	PLH260041	Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie	zidentyfikowano tutaj 25 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 2 gatunki z załącznika II tej Dyrektywy. Siedliska z załącznika I zajmują łącznie ponad 48% powierzchni. Największą powierzchnię zajmują siedliska łąk (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum). Unikatem są występujące tu płaty bardzo dobrze wykształconych świetlistych dąbrów (9110) (zwłaszcza okolice Małogoszczy), a także cenne florystycznie łąki trzęślicowe (6410). Regionalnym unikatem są płaty nawapiennych buczyn ze storczykami nawiązujących do siedliska 9150. Obszar ten wchodzi w ciąg ekologiczny siedlisk na wapiennych i krasowych od Staszowa do Przedborza. Teren z licznymi torfiankami sprzyja występowaniu gatunków mięczaków z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (Vertigo moulinsiana, Anisus vorticulus) oraz innych gatunków mięczaków. <u>Wpływ:</u> w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk	T	N	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć priorytetowych Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,	IV. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami
37	PLH260039	Wzgórza Kunowskie	Ogółem stwierdzono tu występowanie 11 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących łącznie ponad 34% obszaru. Do najcenniejszych należą murawy kserotermiczne (6210) położone na zboczach dolin rzecznych, na ścianach wąwozów i skarpach śródpolnych, łąki o różnym stopniu wilgotności (6410) oraz starorzeczka (3150). Ostoja jest ważna zwłaszcza dla zachowania następujących siedlisk: dobrze zachowanych w skali kraju muraw kserotermicznych, z wieloma rzadkimi gatunkami, płatów łąk, zwłaszcza świeżych, ekstensywnie użytkowanych (6510), fragmentów łąk trzęślicowych, a także fragmentów zbiorowisk łęgowych (91E0, 91F0) oraz grądów 9170). Obszar ma bardzo duże znaczenie dla zachowania gatunków motyli z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, związanych ze środowiskiem wilgotnych łąk: <i>Lycaena helle</i> i <i>Maculinea teleius</i>. Dolina Kamiennej wraz z dopływami, a zwłaszcza rzeką Świśliną stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze ogólnokrajowej. Wpływ: w obszarze mogą być realizowane przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej, które korzystnie wpłyną na stan siedlisk, a także będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. W związku z lokalizacją kilku inwestycji w obszarze może dojść do oddziaływań skumulowanych, jednakże przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wpłyną dodatnio na chronione w obszarze siedliska roślin i zwierząt, natomiast w przypadku przedsięwzięć przeciwpowodziowych możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań na siedliska bezkręgowców w związku z możliwymi zmianami stosunków wodnych w siedlisku. W przypadku zniszczenia siedlisk lub kolizji przedsięwzięcia z siedliskami zwierząt chronionych konieczne do podjęcia są działania minimalizujące negatywne oddziaływania lub kompensujące (odtworzenie siedlisk, także siedlisk zwierząt).	T	T	N	N
38	PLH260002	Łysogóry	W obszarze stwierdzono obecność 13 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących łącznie ponad 72% powierzchni. Występują tu rzadkie zespoły roślinne, m.in. wyżynny jodłowy bór mieszany - <i>Abietetum polonicum</i> (91P0), czy bór mieszany jodłowo-świerkowy <i>Abieti-Piceetum</i> i dolnoreglowy świerkowy bór na torfie <i>Bazzanio-Piceetum</i>. Znajdują tu swoją ostoję bogate zbiorowiska mszaków i porostów na gołoborzach oraz występuje jedna z największych ostoi modrzewia polskiego <i>Larix polonica</i> - jednego z nielicznych taksonów drzew objętych w Polsce ścisłą ochroną. Stwierdzono tu występowanie ok. 4000 gatunków bezkręgowców, w tym wiele unikatowych i reliktowych - np. chrząszcze <i>Orithales serraticomis</i>, <i>Ceruchus chrysomelinus</i>, <i>Ampedus melanurus</i>, <i>Cucujus cinnaberinus</i>. Na terenie ostoi Łysogórskiej ustalono występowanie 72 gatunków ślimaków lądowych co stanowi 72% gatunków lądowych występujących w Górach Świętokrzyskich. Szczególne znaczenie w ostoi Łysogóry mają stanowiska występowania <i>Unio crassus</i> w rzekach o naturalnym górskim charakterze.	N	N	N	N

Wykonana wcześniej ogólna analiza znaczących oddziaływań (Tabela 6) w odniesieniu do poszczególnych grup przedsięwzięć priorytetowych na środowisko przyrodnicze, zdrowie ludzi, dobra materialne i zabytki wraz z przykładami działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływania może odnosić się także pośrednio do obszarów Natura 2000 w zakresie oddziaływania na elementy przyrodnicze.

Poniżej szerzej przeanalizowano oddziaływania grup przedsięwzięć priorytetowych w odniesieniu do obszarów Natura 2000.

I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej nie wpłyną negatywnie na obszary Natura 2000. Realizacja tych przedsięwzięć poprawi warunki bytowania gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotem ochrony obszarów Natura 2000 (oddziaływanie pośrednie). W wyniku realizacji tych przedsięwzięć poprawi się stan wód powierzchniowych i podziemnych, zmniejszy się eutrofizacja wód powierzchniowych (oddziaływania długoterminowe).

II. Projekty w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, regulacja rzek, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, melioracje i in.).

Wszelkie działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, zwłaszcza ingerujące w koryta rzek lub ich najbliższe otoczenie mogą potencjalnie negatywnie oddziaływać na stan siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000. Może nastąpić ubożenie różnorodności biologicznej dolin rzek, w szczególności stref zalewowych, gdzie często zlokalizowane są chronione siedliska łęgowe. Prace budowlane związane z budową i modernizacją zbiorników, regulacją rzek i in. mogą wpływać negatywnie na cele, przedmiot ochrony i integralność obszarów Natura 2000 poprzez m.in.: niszczenie siedlisk roślin i zwierząt (bobry), tworzenie barier w migracji zwierząt, zmianę warunków siedliskowych (oddziaływania bezpośrednie, negatywne). W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań można m.in.: prowadzić prace w obrębie obszarów z zajęciem jak najmniejszych powierzchni obszaru, aby jak najmniej ingerować w siedliska gatunków roślin i zwierząt, np. poza okresem lęgowym ptaków, poza okresem masowych migracji płazów czy poza okresem tarła ryb.

Wykonane raporty o oddziaływaniu na obszary Natura 2000 dla poszczególnych przedsięwzięć powinny zawierać działania kompensujące negatywne oddziaływania np. w przypadku niszczenia siedlisk (przenoszenie siedlisk, tworzenie nowych), przenoszenie płazów i gadów do nowych zbiorników, zabezpieczanie inwestycji przed wtargnięciem zwierząt w trakcie budowy oraz inne działania minimalizujące negatywne oddziaływania ustalone indywidualnie dla danego przedsięwzięcia inwestycyjnego.

Nie wszystkie przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej działają negatywnie na stan siedlisk. Pozytywne dla przyrody efekty to realizacja inwestycji z zakresu małej retencji, które to zadania zwiększają potencjał retencyjny obszaru nie pociągając za sobą uszczerbku dla przyrody lub innych drastycznych zmian w środowisku, związanych np. z naruszeniem integralności obszarów Natura 2000. W przypadku modernizacji zbiorników małej retencji powinno się oczekiwać poprawy stanu siedlisk roślin i zwierząt.

Bezpośrednie oddziaływanie ze strony zaplanowanych w projekcie Programu przedsięwzięć, będzie miało miejsce głównie na etapie ich realizacji (ewentualne niszczenie siedlisk), natomiast funkcjonowanie obiektów ochrony przeciwpowodziowej spowoduje trwałe, długoterminowe zmiany związane ze zmianą zagospodarowania terenu, zmianą stosunków wodnych, co może powodować zmiany w siedliskach a nawet ich zanikanie.

III. Projekty w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, budowa kotłów na biomasę) – w Programie nie planuje się przedsięwzięć z zakresu ochrony powietrza i energetyki konwencjonalnej planowanych do realizacji na obszarach Natura 2000. Jednakże w trakcie ich planowania należy przeprowadzić ocenę

oddziaływania tych przedsięwzięć na obszary Natura 2000, które mogą znajdować się w sąsiedztwie obszarów. Przedsięwzięcia z energetyki odnawialnej, np. związane ze spalaniem biomasy nie powinny negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000. Emisja z kotłów na biomasę jest niższa w porównaniu do tradycyjnych kotłów na paliwo stałe, w zakresie emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu. Realizacja przedsięwzięć w zakresie wykorzystania energii wiatru do produkcji energii elektrycznej w pobliżu obszarów specjalnej ochrony ptaków, może napotkać trudności w związku z ingerencją w korytarze migracyjne ptaków. Planuje się inwestycję w gminie Dwikozy. W takich przypadkach należy wykonać szczegółowy raport o oddziaływaniu na obszar specjalnej ochrony ptaków, który określi rodzaj oddziaływania na cele, przedmiot i integralność tego obszaru przedmiotowego przedsięwzięcia. Działaniami kompensującymi negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć na przedmiot, cele i integralność obszarów Natura 2000 mogą być m.in.: w przypadku niszczenia siedlisk – ich przenoszenie w inne miejsce, tworzenie nowych szlaków migracji zwierząt (także ptaków) poprzez tworzenie zespołów nasadzeń zwabiających zwierzęta i in.

W przypadku wykonywania termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, należy zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków.

Nie planuje się lokalizacji inwestycji priorytetowych związanych z gospodarką odpadami w obszarach Natura 2000 lub w ich pobliżu. Nie stwierdza się oddziaływania na obszary Natura 2000 tych inwestycji.

6.5. Oddziaływanie na korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym i lokalnym

Wg W. Jędrzejewskiego, na terenie województwa świętokrzyskiego, występuje jeden główny korytarz ekologiczny Południowo-Centralny, który łączy Roztocze z Lasami Janowskimi, Puszcza Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, następnie łączy się z Lasami Lublińskimi i Borami Stobrawskimi oraz biegnie do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich.

Liczne lokalne korytarze migracji związane są z dolinami rzek licznie występującymi w województwie.

Projekt Programu ochrony środowiska nie przewiduje lokalizacji przedsięwzięć priorytetowych mogących mieć negatywny wpływ na Południowo-Centralny korytarz ekologiczny. Natomiast przedsięwzięcia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz z budową małych elektrowni wodnych mogą zakłócać lokalne korytarze migracji ryb i zwierząt związanych ze środowiskiem wodnym. Działaniami minimalizującymi negatywne oddziaływania są: budowa przepławek dla ryb w przypadku budowy zbiorników wodnych i MEW na rzekach, prowadzenie prac poza okresem tarła ryb i migracji płazów.

Nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na korytarze ekologiczne skutków realizacji Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego.

6.6. Podsumowanie

Na obecnym etapie rozpoznania nie stwierdzono znaczącego negatywnego oddziaływania na cele, przedmioty ochrony i integralność obszarów Natura 2000 zapisów projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”. W zależności od skali przedsięwzięcia, konieczne jest wykonanie raportu o oddziaływaniu na obszary Natura 2000, który powinien jednoznacznie wskazać czy dane przedsięwzięcie znacząco negatywnie oddziałuje na dany obszar (cel, przedmiot i integralność obszaru). Procedura oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko może również wykazać konieczność wykluczenia danego przedsięwzięcia z realizacji.

Na obecnym etapie rozpoznania nie stwierdzono jednoznacznego znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, ludzi, dobra materialne i zabytki projektów przewidzianych do realizacji w projekcie aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”. Nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na korytarze ekologiczne skutków realizacji Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego.

7. OCENA PLANOWANYCH ZADAŃ W PROJEKCIE PROGRAMU (WG PISMA RDOS W KIELCACH Nr WPN-II.411.6.2011.MK)

1. Ocena planowanych działań określonych w Programie Ochrony Środowiska dot. potencjalnych lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności, o których mowa w art. 46 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 maja 2010r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych,⁵⁶ z przepisami odrębnymi - w zakresie zapewnienia ochrony przed polami elektromagnetycznymi na terenach zabudowy mieszkaniowej i w miejscach dostępnych dla ludzi, a także ochrony przyrody, w tym walorów krajobrazowych i ładu przestrzennego.

Program nie przewiduje realizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności, o których mowa w art. 46 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 maja 2010r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych, z przepisami odrębnymi.

Natomiast w projekcie Programu wskazano cele i kierunki działań odnoszące się do oddziaływania pól elektromagnetycznych (wymieniono w tabeli poniżej). Realizowany przez służby WIOŚ monitoring emisji pól elektromagnetycznych nie wykazuje przekroczeń. Zaproponowane w projekcie Programu cele i kierunki działań mają na celu ochronę środowiska i zdrowia ludzi przed skutkami emisji pól poprzez kontynuowanie monitoringu pól a także działania prewencyjne: nisko konfliktowe lokalizacje instalacji emitujących PEM oraz wprowadzanie odpowiednich zapisów w mpzp.

ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH
Cel średniookresowy do 2019r.: Minimalizacja oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka i środowisko
Kierunki działań na lata 2011-2015:
1. Kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania.
2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi.
3. Monitorowanie zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi poprzez system pomiarów i ich ewidencji.
4. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
5. Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.
Proponowane rodzaje działań:
1. Kontynuowanie pomiarów pól elektromagnetycznych w miejscach konfliktowych (stacje elektroenergetyczne, linie wysokich napięć, stacje bazowe telewizyjne i telefonii komórkowej).
2. Przeprowadzenie akcji informacyjnej nt. skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi w ramach prowadzonej edukacji ekologicznej.

2. Realizacja dokumentu w zakresie:

- racjonalnego korzystania z zasobów surowców mineralnych oraz zminimalizowanie niekorzystnych skutków eksploatacji kopalin,

W projekcie Programu w zakresie gospodarki zasobami geologicznymi wskazano poniższe cele, kierunki działań oraz przykładowe działania, których realizacja zminimalizuje skutki eksploatacji kopalin poprzez racjonalne korzystanie z zasobów kopalin oraz działania rekultywacyjne.

⁵⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 106, poz. 675

Gospodarowanie zasobami geologicznymi
Cel średniookresowy do 2019r.: Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji
Kierunki działań na lata 2011-2015: 1. Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin. 2. Ochrona zasobów złóż kopalin i obszarów perspektywicznych poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych. 3. Wszechstronne wykorzystanie kopalin (kopaliny głównej i towarzyszącej). 4. Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin. 5. Przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin.
Proponowane rodzaje działań: 1. Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych. 2. Kontrole potencjalnych terenów nielegalnej eksploatacji. 3. Działania poszukiwawcze, rozpoznawcze i dokumentacyjne złóż kopalin.

- utrzymania dobrej jakości gleb,

Realizacja celów i kierunków działań wskazanych w projekcie Programu odnośnie ochrony powierzchni ziemi spowoduje utrzymanie dobrej jakości gleb poprzez prowadzenie akcji edukacyjnych rolników (czego efektem będzie właściwe gospodarowanie) a także działania poprawiające jakość gleby (rekultywacja).

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI
Cel średniookresowy do 2019r.: Ochrona gruntów rolnych oraz zwiększanie skali rekultywacji gruntów zdegradowanych i zdewastowanych.
Kierunki działań na lata 2011-2015: 1. Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo. 2. Prowadzenie bieżącej rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdegradowanych.
Proponowane rodzaje działań: 1. Szkolenia rolników z zakresie wdrażania KDPR. 2. Ochrona gruntów rolnych i leśnych zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.⁵⁷ 3. Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych i zdewastowanych w starostwach powiatowych. 4. Prowadzenie rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych. 5. Dokończenie rekultywacji wyrobiska Piaseczno wraz z uregulowaniem gospodarki wodnej na okolicznych terenach. 6. Identyfikacja obszarów osuwiskowych oraz rezygnacja z wprowadzania nowej oraz utrwalania istniejącej zabudowy na terenach zagrożonych osuwiskami.

- poprawy bezpieczeństwa ekologicznego poprzez ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiskowych spowodowanych funkcjonowaniem zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz zmniejszenie ryzyka wynikającego z transportu materiałów niebezpiecznych,

Projekt Programu przewiduje realizację powyższego celu w postaci poniżej wymienionych kierunków działań. Szczególne znaczenie będą tutaj miały działania prewencyjne prowadzone przez ZDR i ZZR w zakresie sporządzania i aktualizacji zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych, weryfikacja tras przewozu materiałów niebezpiecznych oraz doposażanie jednostek PSP w sprzęt ratowniczy.

⁵⁷ Ustawa z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004r. Nr 121, poz. 1266 - Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych)

POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE	
Cel średniookresowy do 2019r.:	
Ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.	
Kierunki działań na lata 2011-2015:	
1. Uaktualnianie systemów operacyjno-ratowniczych dla terenów otaczających zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii. 2. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych. 3. Optymalizacja wyznaczenia miejsc bezpiecznego parkowania samochodów przewożących materiały niebezpieczne. 4. Doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego.	
Proponowane rodzaje działań:	
1. Sporządzanie i aktualizacja zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla terenów otaczających zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii i ich aktualizacja co 5 lat. 2. Weryfikacja tras przewozu materiałów niebezpiecznych. 3. Przeprowadzanie pogładowych akcji ratunkowych i informacyjnych (przygotowanie ulotek informacyjnych i np. audycji radiowych i telewizyjnych z wykorzystaniem lokalnych mediów). 4. Zakup wozów strażackich oraz niezbędnego sprzętu ratowniczego.	

- poprawy w zakresie środowiska akustycznego poprzez zapobieganie wystąpienia ponadnormatywnych wartości hałasu na obszarach zabudowanych oraz ograniczenie hałasu ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych,

Projekt Programu przewiduje cel oraz kierunki działań odnoszące się do środowiska akustycznego wymienione poniżej. Projekt programu przewiduje zarówno działania kontrolne (kontrolę przestrzegania emisji w przedsiębiorstwach), rozpoznawcze (mapa akustyczna i program ochrony przed hałasem dla Kielc), jak i działania ochraniające zdrowie ludzi (wyprowadzanie ruchu poza centra miast – obwodnice, modernizacje szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych).

ODDZIAŁYWANIE HAŁASU	
Cel średniookresowy do 2019r.:	
Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu	
Kierunki działań na lata 2011-2015:	
1. Rozszerzanie monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg, linii kolejowych i lotnisk oraz terenów wskazanych w powiatowych programach ochrony środowiska. 2. Realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny. 3. Dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrolę przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu. 4. Przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania. 5. Edukacja ekologiczna.	
Proponowane rodzaje działań:	
1. Przygotowanie map akustycznych dla dróg, po których przejeżdża ponad 3 mln pojazdów rocznie oraz linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 tys. pociągów rocznie. 2. Wdrożenie Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg krajowych nr 7, 9, 74 i 77 z terenu województwa świętokrzyskiego. 3. Przygotowanie mapy akustycznej i programu ochrony przed hałasem dla miasta Kielce. 4. Przeprowadzanie pomiarów hałasu w miejscach potencjalnie uciążliwych. 5. Budowa ekranów akustycznych. 6. Budowa i modernizacja dróg. 7. Rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy. 8. Ograniczanie prędkości i zapewnienie płynności ruchu. 9. Szkolenia w zakresie eco-drivingu. 10. Propagowanie car-poolingu.	

- wpływu strefy potencjalnego szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych od linii wysokiego napięcia, stacji bazowych telefonii komórkowej oraz stacji transformatorowych na środowisko i zdrowie ludzi zamieszkanych w ich sąsiedztwie,

W projekcie Programu nie przedstawiono kierunków działań związanych z inwestycjami dotyczącymi linii wysokiego napięcia, stacji bazowych telefonii komórkowej oraz stacji transformatorowych, ponieważ takie inwestycje nie są przedmiotem opracowania. Natomiast projekt Programu przewiduje realizację kierunków działań mających na celu ochronę środowiska i zdrowia ludzi przed skutkami emisji pól poprzez kontynuowanie monitoringu pól a także działania prewencyjne: nisko konfliktowe lokalizacje instalacji emitujących PEM oraz wprowadzanie odpowiednich zapisów w mpzp.

- rozwiązań dot. odprowadzenia wód opadowych i roztopowych z terenów publicznych wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,⁵⁸

- wpływu na wody podziemne, uwzględniając zakazy, nakazy i zalecenia obowiązujące dla tych obszarów oraz ewentualnie występujące w pobliżu ujęcia wody i ich strefy ochronne,

Ze względu na to, iż projekt Programu jest dokumentem strategicznym nie analizowano w nim problemu odprowadzania wód opadowych z terenów publicznych czy też wpływu przedstawionych w projekcie Programu przedsięwzięć priorytetowych na ujęcia wód i zalecenia występujące w obszarach ich stref ochronnych. Natomiast przedstawiono poniżej cele służące ochronie środowiska wodnego, których realizacja spowoduje poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych:

JAKOŚĆ WÓD	
Cel średniookresowy do 2019r.:	
Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych województwa	
Kierunki działań na lata 2011-2015:	
1. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych. 2. Budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej. 3. Budowa kanalizacji sanitarnych wokół zbiorników wodnych, w tym szczególnie kąpielisk. 4. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków. 5. Budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji deszczowej. 6. Rozbudowa zbiorczych sieci wodociągowych, modernizacja ujęć i budowa nowych oraz modernizacja stacji uzdatniania wody. 7. Usprawnianie gospodarki ściekowej w zakładach przemysłowych m.in. poprzez budowę i modernizację oczyszczalni ścieków przemysłowych oraz ograniczanie ilości substancji szczególnie szkodliwych odprowadzanych do środowiska wodnego. 8. Kontrola spełnienia wymagań prawnych w zakresie korzystania z wód przez podmioty gospodarcze. 9. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń obszarowych ze źródeł rolniczych m.in. poprzez wdrażanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych. 10. Przestrzeganie wymagań prawnych i stosowanie standardów ochrony środowiska wodnego w zakresie zarządzania drogami publicznymi. 11. Zapewnienie równowagi pomiędzy zasilaniem warstw wodonośnych ujęć a poborem wód podziemnych. 12. Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych.	
Proponowane rodzaje działań:	
1. Realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. 2. Realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w Programie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego. 3. Wprowadzanie przez przedsiębiorców nowoczesnych i przyjaznych środowisku technologii w zakresie produkcji przemysłowej oraz oczyszczania ścieków przemysłowych. 4. Egzekwowanie od właścicieli zakładów przemysłowych spełniania prawnych wymagań w zakresie wielkości emisji zanieczyszczeń do wód i do ziemi.	

⁵⁸ Dz. U. Nr 137, poz. 984

5. Egzekwowanie od inwestorów i zarządców szlaków komunikacyjnych spełniania prawnych wymagań w zakresie wielkości emisji zanieczyszczeń do wód i do ziemi zarówno na etapie budowy i użytkowania.
6. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie rolnictwa ekologicznego i ograniczania wpływu zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego pochodzących z rolnictwa.
7. Prowadzenie ewidencji stanu i obsługi bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe i przydomowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach domowych.

- wpływu na wody powierzchniowe, małą retencję uwzględniając rowy melioracyjne w zakresie ochrony podniesienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego,

W Projekcie Programu wskazano poniższe cele i kierunki działań w zakresie racjonalnego gospodarowania wodami odnoszące się do ochrony przeciwpowodziowej. Ocenę wpływu projektów w zakresie ochrony przeciwpowodziowej na środowisko opisano w rozdziale 6.

RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODY	
Cel średniookresowy do 2019r.: Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi województwa oraz zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą	
Kierunki działań na lata 2011-2015:	
1. Wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Powodziowej przez regionalne zarządy gospodarki wodnej na terenie województwa świętokrzyskiego. 2. Realizacja „Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”.	
Proponowane rodzaje działań:	
1. Rozbudowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych. 2. Modernizacja zbiorników retencyjnych. 3. Wyznaczanie obszarów zalewowych. 4. Bieżące utrzymywanie właściwego stanu technicznego urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, głównie obwałowań obszarów zalewowych i zbiorników retencyjnych, a także stacji pomp. 5. Utrzymywanie właściwego stanu urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej, w tym udrażnianie koryt rzek.	

- problemu zagospodarowania odpadów, szczególnie w zakresie segregacji wg ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251 ze zm.),

W projekcie Programu przedstawiono cele i kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami za projektem „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2011”, który przewiduje realizację zadań w celu spełnienia wymagań prawnych w zakresie gospodarowania odpadami:

Do nadrzędnych celów w zakresie gospodarki odpadami należy:		
ochrona środowiska	zrównoważony rozwój województwa	zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa
Osiąganie celów nadrzędnych wymaga realizacji wyznaczonych poniżej celów pośrednich:		
GOSPODARKA ODPADAMI - Odpady komunalne		
Odpady komunalne		
Cele krótkookresowe 2011-2015		
1. Edukowanie ekologiczne mieszkańców województwa w zakresie zasad i efektów funkcjonujących w gminach systemów gospodarki odpadami. 2. Objęcie wszystkich mieszkańców województwa zorganizowanym systemem zbierania i odbierania odpadów komunalnych(100% mieszkańców). 3. Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym wielkogabarytowych oraz budowlanych. 4. Dostosowywanie funkcjonujących składowisk odpadów do wymaganych standardów oraz zamykanie i rekultywacja składowisk. 5. Likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów oraz zapobieganie powstawaniu kolejnych miejsc nielegalnego składowania odpadów.		

6. Rozbudowa lub budowa regionalnych Zakładów Zagospodarowania Odpadów (ZZO). <u>Cele długookresowe 2016-2023</u> 1. Kontynuowanie edukowania ekologicznego mieszkańców województwa. 2. Kontynuowanie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych w celu osiągnięcia poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych takich jak: papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło w wysokości co najmniej 50% wagowo do dnia 31 grudnia 2020 roku. Odpady ulegające biodegradacji <u>Cele krótkookresowe 2011-2015</u> 1. Zapewnienie selektywnego zbierania i odbierania odpadów ulegających biodegradacji. 2. Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r. - do dnia 16 lipca 2013r. <u>Cele długookresowe 2016-2023</u> 1. Kontynuowanie selektywnego zbierania i odbierania odpadów ulegających biodegradacji,. 2. Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r. do dnia 16 lipca 2020r. Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych <u>Cel krótkookresowy 2011-2015</u> 1. Selektywne zbieranie i odbieranie odpadów niebezpiecznych na poziomie 1% w stosunku do wszystkich zebranych i odebranych odpadów komunalnych. <u>Cel długookresowy 2016-2023</u> 1. Kontynuowanie selektywnego zbierania i odbierania odpadów niebezpiecznych.
Główne założenia systemu gospodarki odpadami - odpady komunalne: 1. Edukacja ekologiczna społeczeństwa. 2. Zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów. 3. Zorganizowanie systemu odbierania odpadów zgodnego z przepisami prawa. 4. Selektywne zbieranie i odbieranie odpadów komunalnych: - selektywne zbieranie i odbieranie odpadów opakowaniowych, - selektywne zbieranie i odbieranie odpadów ulegających biodegradacji, - selektywne zbieranie i odbieranie odpadów wielkogabarytowych, - selektywne zbieranie i odbieranie odpadów budowlanych, - selektywne zbieranie i odbieranie odpadów niebezpiecznych. 5. Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych. 6. Rozbudowa lub budowa regionalnych Zakładów Zagospodarowania Odpadów (ZZO) zapewniających: - mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych, - przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów, - składowanie odpadów. 7. Budowa instalacji do produkcji paliwa alternatywnego (w ramach ZZO). 8. Tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON).
Proponowane rodzaje działań: 1. Rozbudowa lub budowa regionalnych Zakładów Zagospodarowania Odpadów (ZZO). Zamykanie oraz rekultywacja składowisk odpadów lub ich wydzielonych części. 2. Budowa instalacji do produkcji paliwa alternatywnego (w ramach ZZO). 3. Tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON).
GOSPODARKA ODPADAMI - Odpady niebezpieczne
Odpady zawierające PCB <u>Cel krótkookresowy 2011-2015</u> 1. Sukcesywne dokonywanie likwidacji odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm. <u>Cel długookresowy 2016-2023</u> 1. Dalsze likwidowanie odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm. Oleje odpadowe <u>Cel krótkookresowy 2011-2015</u> 1. Selektywne zbieranie i odzysk olejów odpadowych. <u>Cel długookresowy 2016-2023</u> 1. Kontynuowanie selektywnego zbierania i odzysku olejów.

Zużyte baterie i akumulatory

Cel krótkookresowy 2011-2015

1. Coroczne zwiększanie ilości zbieranych i odbieranych zużytych baterii i akumulatorów.

Cel długookresowy 2016-2023

1. Kontynuowanie corocznego zwiększania ilości zbieranych i odbieranych zużytych baterii i akumulatorów.
2. Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii i akumulatorów.

Odpady medyczne i weterynaryjne

Cel krótkookresowy 2011-2015

1. Dostosowanie spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych do wymogów prawa.
2. Podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych.

Cel długookresowy 2016-2023

1. Kontynuowanie podnoszenia efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Cel krótkookresowy 2011-2015

1. Przekazywanie wszystkich pojazdów wycofanych z eksploatacji do stacji demontażu lub punktów zbierania pojazdów oraz ich odzysk.

Cel długookresowy 2016-2023

1. Kontynuowanie przekazywania wszystkich pojazdów wycofanych z eksploatacji do stacji demontażu lub punktów zbierania pojazdów oraz ich odzysk.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Cel krótkookresowy 2011-2015

1. Selektywne zbieranie i odzysk zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (dążenie do osiągnięcia poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4kg/M/rok.
2. Rozbudowa lub budowa zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Cel długookresowy 2016-2023

1. Kontynuowanie selektywnego zbierania i odzysku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Odpady zawierające azbest

Cel krótkookresowy 2011-2015

1. Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.

Cel długookresowy 2016-2023

1. Kontynuowanie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Opakowania zawierające substancje niebezpieczne

Cel krótkookresowy 2011-2015

1. Selektywne zbieranie opakowań zawierających substancje niebezpieczne.

Cel długookresowy 2016-2023

1. Kontynuowanie selektywnego zbierania opakowań zawierających substancje niebezpieczne.

Główne założenia systemu gospodarki odpadami - odpady niebezpieczne:

1. Selektywne zbieranie oraz odzysk lub unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych.
2. Dostosowanie do wymagań ochrony środowiska spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych.
3. Rozbudowa lub budowa zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.
4. Opracowanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz ich realizacja.
5. Rekultywacja składowiska odpadów niebezpiecznych.

Proponowane rodzaje działań:

1. Dostosowywanie do wymagań ochrony środowiska lub zamknięcie spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych.
2. Rozbudowa lub budowa zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.
3. Rekultywacja składowiska odpadów niebezpiecznych.
4. Usuwanie wyrobów zawierających azbest.
5. Rozbudowa składowiska odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

GOSPODARKA ODPADAMI - Odpady pozostałe
Zużyte opony <u>Cel krótkookresowy 2011-2015</u> 1. Selektywne zbieranie i odzysk zużytych opon. <u>Cel długookresowy 2016-2023</u> 1. Kontynuowanie selektywnego zbierania i odzysku zużytych opon. Komunalne osady ściekowe <u>Cel krótkookresowy 2011-2015</u> 1. Ograniczanie składowania komunalnych osadów ściekowych. 2. Wzrost masy komunalnych osadów ściekowych przekształcanych termicznie. <u>Cel długookresowy 2016-2023</u> 1. Dalsze ograniczanie składowania komunalnych osadów ściekowych. 2. Dalszy wzrost masy komunalnych osadów ściekowych przekształcanych termicznie. 3. Wykorzystywanie komunalnych osadów ściekowych w biogazowniach w celach energetycznych. Odpady opakowaniowe <u>Cel krótkookresowy 2011-2015</u> 1. Selektywne zbieranie odpadów opakowaniowych, osiągnięcie odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych wynikających z przepisów prawa. 2. Poprawa efektywności selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych. <u>Cel długookresowy 2016-2023</u> 1. Kontynuowanie selektywnego zbierania i odzysku odpadów opakowaniowych. Odpady z przemysłu <u>Cel krótkookresowy 2011-2015</u> 1. Minimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów. 2. Zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku. 3. Zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem. 4. Odzysk odpadów nagromadzonych na składowiskach odpadów. 5. Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów. <u>Cel długookresowy 2016-2023</u> 1. Kontynuowanie minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów. 2. Kontynuowanie zwiększania udziału odpadów poddawanych procesom odzysku. 3. Kontynuowanie zwiększania udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem. Odpady budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej <u>Cel krótkookresowy 2011-2015</u> 1. Selektywne zbieranie i odzysk odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej. 2. Budowa instalacji do odzysku odpadów budowlanych innych niż niebezpieczne. <u>Cel długookresowy 2016-2023</u> 1. Selektywne zbieranie w celu osiągnięcia poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości, co najmniej 70% wagowo do dnia 31 grudnia 2020 roku wytworzonych odpadów, pochodzących z budowy, remontów i demontażu.
Główne założenia systemu gospodarki odpadami - odpady pozostałe: 1. Selektywne zbieranie i odzysk odpadów wytwarzanych przez podmioty gospodarcze. 2. Budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne. 3. Budowa instalacji do termicznego przekształcania komunalnych osadów ściekowych. 4. Budowa instalacji do odzysku odpadów poubojowych z możliwością odzysku innych odpadów ulegających biodegradacji. 5. Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów przemysłowych. 6. Przystosowanie cementowni, elektrociepłowni i ciepłowni do termicznego przekształcania odpadów (paliw alternatywnych). 7. Budowa instalacji do odzysku odpadów budowlanych innych niż niebezpieczne.
Proponowane rodzaje działań: 1. Budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne. 2. Budowa instalacji do termicznego przekształcania komunalnych osadów ściekowych.

3. Budowa instalacji do odzysku odpadów poubojowych z możliwością odzysku innych odpadów ulegających biodegradacji.
4. Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów przemysłowych.
5. Przystosowanie cementowni, elektrociepłowni i ciepłowni do termicznego przekształcania odpadów (paliw alternatywnych).
6. Budowa instalacji do odzysku odpadów budowlanych innych niż niebezpieczne.

- wpływu na powietrze atmosferyczne uwzględniając rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008r., w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu,⁵⁹

Projekt Programu przewiduje realizację następujących zadań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego, mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza a przez to poprawę jego jakości:

OCHRONA POWIETRZA	
Cel średniookresowy do 2019r.:	
Poprawa jakości powietrza celem spełnienia standardów jakości powietrza	
Kierunki działań na lata 2011-2015:	
1. Wdrażanie programów ochrony powietrza (POP) dla stref zaliczonych do klasy C w zakresie wszystkich wymaganych substancji. 2. Identyfikacja obszarów zagrożeń i podejmowanie działań zapobiegawczych na terenach stref zaliczonych do klasy B. 3. Prowadzenie działań zmierzających do poprawy jakości powietrza na terenie stref zaliczonych do klasy D2. 4. Wspieranie działań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych. 5. Wspieranie działań inwestycyjnych podmiotów gospodarczych wpływających na ograniczenie emisji do powietrza. 6. Ograniczanie wielkości emisji ze źródeł liniowych. 7. Upowszechnienie stosowania technologii ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO₂. 8. Wdrożenie instrumentów finansowych i fiskalnych sprzyjających poprawie jakości powietrza. 9. Respektowanie kryterium ochrony powietrza w planowaniu przestrzennym. 10. Prowadzenie szkoleń i edukacji w zakresie ochrony jakości powietrza.	
Proponowane rodzaje działań:	
1. Realizacja założeń programów ochrony powietrza (POP) w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀. 2. Opracowanie i wdrażanie POP dla pozostałych terenów zaliczonych do klasy C z uwagi na przekroczenie poziomu pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz dla stref zaliczonych do klasy C z uwagi na przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM_{2,5}, benzo(a)pirenu oraz ozonu (kryterium z uwagi na ochronę roślin). 3. Opracowanie i wdrażanie Programów ograniczenia niskiej emisji (PONE) dla terenów wskazanych w POP. 4. Modernizacja kotłowni komunalnych oraz dużych obiektów energetycznego spalania paliw celem ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń: modernizacja kotłów, automatyzacja procesu spalania, zmiana rodzaju paliwa ze stałego na gazowe, olejowe lub alternatywne źródła energii, budowa/modernizacja systemów oczyszczania spalin. 5. Upowszechnienie wysokosprawnej kogeneracji. 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii. 7. Rozwój transportu ekologicznego. 8. Zastąpienia nisko sprawnych bloków jednostkami pracującymi w warunkach nadkrytycznych. 9. Rozwój ciepłownictwa rozproszonego. 10. Dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej). 11. Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych, podłączanie nowych użytkowników do sieci ciepłych. 12. Prowadzenie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, wspieranie termomodernizacji obiektów mieszkalnych wielorodzinnych i jednorodzinnych (powinno się zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków). 13. Rozbudowa sieci gazowej. 14. Promowanie wymiany indywidualnych źródeł ciepła zasilanych paliwem stałym na kotły gazowe,	

⁵⁹ Dz. U. Nr 47, poz. 281

olejowe.
15. Wprowadzanie przez przedsiębiorców nowoczesnych i przyjaznych środowisku technologii, hermetyzacja układów technologicznych, modernizacja instalacji celem spełnienia wymagań BAT oraz standardów emisyjnych.
16. Egzekwowanie od zakładów przemysłowych spełniania prawnych wymagań w zakresie wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza.
17. Budowa nowych dróg, szczególnie obwodnic wyprowadzających ruch poza centralne części miast.
18. Prowadzenie remontów, przebudowy i modernizacji dróg celem poprawy warunków jazdy.
19. Bieżące utrzymywanie ulic w czystości poprzez zmiatanie oraz sprzątanie na mokro w okresach bezdeszczowych.
20. Budowa ścieżek rowerowych.
21. Rozwój transportu zbiorowego w uzależnieniu od rzeczywistych potrzeb, rozwój transportu niskoemisyjnego (transport kolejowy, transport tramwajowy) oraz transportu kołowego z wykorzystaniem autobusów niskoemisyjnych.
22. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników niepowodujących nadmiernej „niskiej emisji” oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miasta ze szczególnym uwzględnieniem terenów o „gęstej zabudowie”.
23. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wpływu spalania paliw złej jakości oraz odpadów w paleniskach domowych na stan czystości powietrza, możliwości oszczędzania energii oraz wykorzystania odnawialnych źródeł emisji, promocji korzystania z transportu zbiorowego oraz transportu rowerowego.

- wpływu odnawialnych źródeł energii, w tym elektrowni wiatrowych na prawidłowe funkcjonowanie migracji gatunków ptaków i innych gatunków w korytarzach ekologicznych,

Projekt Programu przewiduje budowę jednej elektrowni wiatrowej w gminie Dwikozy, w pobliżu ujęcia wody dla miasta Sandomierz. Ze względu na niewielką odległość inwestycji od doliny Wisły, która jest ważnym szlakiem migracji ptaków konieczne jest przeprowadzenie szczegółowej oceny oddziaływania planowanej inwestycji na szlaki migracji ptaków. Zgodnie z zaleceniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach należy wziąć pod uwagę wytyczne w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki (np. opracowane pod redakcją dr P. Chylareckiego i mgr A. Paślowskiej) oraz „Wytoczne wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze” (pod redakcją A. Kepela).

„Wytocznych w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki” stanowią zestaw dobrych praktyk postępowania w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki, które wykraczają poza wymogi w zakresie OOS przewidziane obowiązującym prawem. Ich przyjęcie podyktowane jest wolą realizacji projektów wiatrowych z uwzględnieniem roli i znaczenia ochrony ptaków.

Celem „Wytocznych...” jest:

- a. dostarczenie wskazówek metodycznych osobom planującym i prowadzącym badania terenowe ukierunkowane na wybór lokalizacji dla realizacji projektów wiatrowych i ocenę wpływu elektrowni wiatrowych na ptaki, w szczególności:
 - wskazanie zakresu informacji koniecznych do wiarygodnej oceny oddziaływania planowanych elektrowni wiatrowych na ptaki,
 - przedstawienie metod badawczych pozwalających na uzyskanie niezbędnych informacji, pozwalających na dokonanie takiej oceny;
- b. zwiększenie bezpieczeństwa inwestorów, co do poprawności prowadzonej oceny oddziaływania ich projektów na środowisko;
- c. zwiększenie transparentności procesu decyzyjnego związanego z wydawaniem decyzji środowiskowych dla projektów wiatrowych przez uprawnione do tego organy administracji;
- d. zwiększenie standaryzacji i ujednolicenie podejść metodycznych stosowanych przez różne podmioty w trakcie weryfikacji potencjalnych lokalizacji projektów wiatrowych pod kątem ich wpływu na ptaki;
- e. zwiększenie porównywalności danych o występowaniu ptaków uzyskiwanych w trakcie badań terenowych prowadzonych w różnych lokalizacjach.

Wg „Wytycznych ...” procedura oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na awifaunę powinna przebiegać w 3 kolejno następujących po sobie etapach:

- I. Ocena wstępna (screening) - zasadniczym celem oceny wstępnej jest ocena wrażliwości lokalizacji z punktu widzenia możliwości wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań farmy na awifaunę.
- II. Monitoring przedrealizacyjny - celem monitoringu przedrealizacyjnego jest sformułowanie prognozy oddziaływania projektu wiatrowego na populację ptaków.
- III. Monitoring porealizacyjny - Celem badań porealizacyjnych jest weryfikacja prognoz odnośnie możliwego oddziaływania farmy na populację ptaków, w szczególności:
 - Ocena zmiany natężenia wykorzystania terenu przez ptaki w porównaniu z okresem przedrealizacyjnym,
 - Oszacowanie śmiertelności ptaków w wyniku kolizji.

- wpływu planowanych zalesień na przyrodę (w szczególności siedliska przyrodnicze na teren obszarów Natura 2000 oraz siedliska nieleśne).

Realizacja wskazanych w projekcie Programu zalesień powinna przyczynić się do:

- zwiększenia retencjonowania i łagodzenia ekstremalnych przepływów wód powierzchniowych oraz stabilizacji poziomu wód gruntowych,
- przeciwdziałania degradacji i erozji gleb oraz stepowieniu krajobrazu,
- zwiększania udziału lasów w globalnym bilansie węgla przez wiązanie CO₂ z powietrza, wody i gleby,
- korzystnej modyfikacji warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych,
- zachowania zasobów genowych flory i fauny oraz przywracaniu różnorodności biologicznej i naturalności krajobrazu,
- utrzymania i wzmocnienia ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych,
- tworzenia możliwości wypoczynku dla ludności oraz poprawy warunków życia na terenach zurbanizowanych.

W województwie świętokrzyskim zalesienia są lokalizowane najczęściej na gruntach piaszczystych – podatnych na erozję powietrzną, niskiej klasy bonitacji. Zalesienia na takiej powierzchni pozytywnie wpływają na różnorodność biologiczną, klimat, pośrednio na ludzi, zabytki i dobra materialne.

Ważnym zadaniem zalesień jest ochrona i wzmocnianie oraz łączenie we wspólny system obszarów przyrodniczych, na który składają się:

- ekosystemy naturalne dużych kompleksów leśnych, które zachowują funkcję środowiskotwórczą i stanowią ostoje życia bogactwa biologicznego i bank genów zasilający pozostałe obszary regionu,
- cenne przyrodniczo ekosystemy nieleśne, które muszą być chronione ze względu na znaczenie w utrzymaniu równowagi ekologicznej w systemach przyrodniczych,
- przyrodnicze ciągi i układy przewietrzenia, zapewniające dopływ mas powietrza do terenów zurbanizowanych.

Analizując w poszczególnych gminach i powiatach powierzchnię gruntów przeznaczonych do zalesienia należy stwierdzić, że nie będą one przekraczały 20 ha.

W zakresie prowadzenia gospodarki leśnej i użytkowania zasobów, zarówno na obszarach chronionych, jak i poza nimi nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na środowisko. Należy podkreślić fakt, że główne dokumenty związane z gospodarowaniem lasu (plany urządzenia lasu i uproszczone palny urządzenia lasu) podlegają strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko i na obszary Natura 2000. Zawarte w projekcie Programu cele i kierunki działań są zbieżne z działaniami ochronnymi zawartymi w projektach Planów Zadań Ochronnych (PZO) dla obszarów Natura 2000: Lasy Suchedniowskie i Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie.

Poniżej przedstawiono cele i kierunki działań odnoszące się do lasów:

Lasy
Cel średniookresowy do 2019r.: Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów (gatunkowej i wiekowej) i ich wykorzystania gospodarczego w sposób zapewniający zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego.
Kierunki działań na lata 2011-2015: 1. Dalsza przebudowa (tam gdzie jest to wskazane) drzewostanów jednogatunkowych na mieszane w oparciu o realizowane prace odnowieniowe i pielęgnacyjne. 2. Zwiększanie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenoz leśnych. 3. Zwiększenie udziału starszych klas wieku w strukturze wiekowej drzewostanów w lasach prywatnych. 4. Zwiększanie różnorodności ekosystemów w kompleksach leśnych, z wykorzystaniem naturalnych wzorców (w tym promowanie odnowień naturalnych). 5. Kształtowanie trwałych i biologicznie odpornych lasów. 6. Realizacja zadań związanych z pielęgnacją lasów zgodnie z potrzebami drzewostanów i ustaleniami Planów Urzędnictwa Lasów. 7. Użytkowanie zasobów leśnych, tj. pozyskiwania drewna i użytków nieleśnych, świadczenia przez las funkcji ochronnych i socjalnych z zachowaniem dotychczasowych zasad uwzględniających zasadę trwałości lasów oraz aktualny stan drzewostanów. 8. Obligatoryjne uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granicy polno-leśnej, struktury przestrzennej lasów w krajobrazie, a także odpowiedniego – przyjaznego ekosystemom leśnym – zagospodarowania terenów przyległych do lasu. 9. Dążenie do objęcia dokumentacją urzędniczą jak największej powierzchni lasów prywatnych. 10. Zalesianie nieefektywnych (nieprzydatnych rolnictwu) gruntów rolnych w KPZL. 11. Doskonalenie gospodarki leśnej lasów prywatnych. 12. Współdziałanie leśnictwa z samorządami i administracją państwową na różnych poziomach regionalnych m.in. poprzez powierzanie nadzoru Lasom Państwowym nad lasami prywatnymi.
Proponowane rodzaje działań: 1. Realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urzędnicze lasów i uproszczone plany urzędnicze lasów, szczególnie dla lasów prywatnych. 2. Powierzanie nadzoru nad lasami prywatnymi służbom Lasów Państwowych. 3. Zalesianie nowych terenów z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych. 4. Kontynuowanie przebudowy drzewostanów zniekształconych lub uszkodzonych w wyniku działalności człowieka. 5. Prowadzenie gospodarki leśnej na obszarach chronionych z uwzględnieniem celów ochrony. 6. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób. 7. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa (tworzenie izb przyrodniczych, leśnych ścieżek dydaktycznych). 8. Kontynuacja zadań z zakresu gospodarki wodnej na terenach leśnych (np. budowa zbiorników retencyjnych) – realizacja Programu Małej Retencji.

8. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PROGRAMU

Rozwiązaniami alternatywnymi w zakresie projektów gospodarki wodno-ściekowej mogą być:

- zaniechanie inwestycji, co może spowodować degradację wód powierzchniowych i podziemnych,
- wariantowanie przebiegu sieci w przypadku budowy systemów odprowadzania ścieków,
- wybór sposobu przydomowego oczyszczania ścieków w zamiast budowy sieci kanalizacyjnej,
- wariantowanie technologii oczyszczania ścieków,
- wariantowanie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000 w strefach poza zasięgiem tych obszarów,
- inne.

Rozwiązaniami alternatywnymi w zakresie projektów gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej mogą być:

- zaniechanie inwestycji, co może spowodować w przypadku projektów z zakresu ochrony przeciwpowodziowej brak zabezpieczenia przeciwpowodziowego a w następstwie straty materialne, ludzkie i środowiskowe terenów zalanych w wyniku powodzi,
- wariantowanie rozwiązań technicznych w sposób jak najmniej oddziaływający na wszystkie elementy środowiska, dobra materialne, ludzi i zabytki (kształt i głębokość zbiorników, ich lokalizacja, długość i wysokość wałów przeciwpowodziowych, naturalne techniki umacniania cieków i in.),
- wariantowanie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000 w strefach poza zasięgiem tych obszarów,
- inne.

Rozwiązaniami alternatywnymi w zakresie projektów z energetyki, w tym z energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, budowa kotłów na biomase, budowa ferm wiatrowych, biogazowni i in.) mogą być:

- zaniechanie inwestycji, co może spowodować problemy w zakresie bezpieczeństwa energetycznego kraju i brak spełnienia wymogów prawnych w zakresie wskaźników emisyjnych i wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych,
- wariantowanie rozwiązań technicznych w sposób jak najmniej oddziaływający na wszystkie elementy środowiska, dobra materialne, ludzi i zabytki (parametry kotłów, bioreaktorów, urządzeń elektrowni wiatrowych i in.),
- wariantowanie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000 w strefach poza zasięgiem tych obszarów,
- inne.

Rozwiązaniami alternatywnymi w zakresie projektów z zakresu gospodarki odpadami mogą być:

- zaniechanie inwestycji, co może spowodować problemy w zakresie spełnienia wymogów prawnych w zakresie wskaźników w zakresie gospodarki odpadami,
- wariantowanie rozwiązań technicznych w sposób jak najmniej oddziaływający na wszystkie elementy środowiska, dobra materialne, ludzi i zabytki,
- wariantowanie lokalizacji inwestycji,
- inne.

Na etapie rozpoznania przedsięwzięć priorytetowych do celów opracowania niniejszej prognozy nie jest możliwe dokładne określenie rozwiązań alternatywnych. Dokładne techniczne rozwiązania alternatywne powinny być wskazane na etapie procedury oddziaływania na środowisko szczegółowych projektów technicznych.

9. NIEDOSTATKI I BRAKI MATERIAŁÓW UTRUDNIAJĄCE OCENĘ SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Obecnie w trakcie opracowywania są plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, które mogłyby być istotnym źródłem informacji (np. w zakresie identyfikacji zagrożeń) dla opracowania niniejszej prognozy oddziaływania projektu Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego. Poza tym nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania prognozy.

10.METODY WYKORZYSTANE PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY I ANALIZIE REALIZACJI PROGRAMU

Przy opracowywaniu prognozy wykorzystano wieloletnie doświadczenie zespołu autorskiego związane z opracowywaniem prognoz i raportów dla celów procedury oddziaływania na środowisko. Autorzy prognozy uczestniczyli w procedurze oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych poziomu wojewódzkiego, ponadto są autorami raportów o oddziaływaniu na środowisko planowanych i zaprojektowanych inwestycji liniowych (drogi i koleje).

Ocenę oddziaływania na środowisko projektu Programu przeprowadzono według następującego schematu:

- określono zagadnienia oceny oddziaływania na środowisko, które będą poruszone w prognozie,
- opisano stan tych elementów/zagadnień środowiska, które są potencjalnie wrażliwe na zmiany w wyniku realizacji projektu Programu,
- zidentyfikowano rodzaje przedsięwzięć zawartych w projekcie Programu wykazujących znaczące oddziaływanie na środowisko, ludzi, dobra materialne, zabytki oraz obszary Natura 2000,
- wykonano identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko, ludzi, dobra materialne, zabytki oraz obszary Natura 2000.

11.POTENCJALNE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Region świętokrzyski nie sąsiaduje bezpośrednio z terytoriami państw ościennych, a odległości granic województwa do granic państwa, we wszystkich kierunkach, przekraczają co najmniej 250 km.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” nie przewiduje realizacji zadań mogących mieć wpływ na transgraniczne oddziaływanie na środowisko. W aspekcie transgranicznego oddziaływania na środowisko w ramach priorytetów zawartych w projekcie Programu realizowane będą przedsięwzięcia o stosunkowo małej skali. Ich wpływ na środowisko, w większości ograniczy się do oddziaływania o zasięgu lokalnym.

Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja zadań ujętych w projekcie Programu nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw. Dlatego zakłada się, że nie będzie występował wpływ transgranicznych zanieczyszczeń gazowych, spowodowanych przez potencjalnych emiterów np. GDF SUEZ Polska Energia SA w Połańcu. Jednak zagadnienie to powinno być szczegółowo poruszane w ocenie oddziaływania na środowisko konkretnych projektów.

12. PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU

Analiza skutków realizacji Programu może być przeprowadzona z wykorzystaniem:

- analizy realizacji Programu w ramach obowiązkowych raportów z wykonania programu ochrony środowiska realizowanych przez Zarząd Województwa w cyklach dwuletnich,
- analizy wyników Państwowego Monitoringu Środowiska realizowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska,
- dobrych praktyk prowadzonych przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska poprzez okresową ankietyzację gmin, powiatów oraz przedsiębiorców i instytucji działających na terenie województwa w zakresie wykonanych inwestycji i realizowanych zadań nie inwestycyjnych,
- sprawozdań z realizacji krajowych i wojewódzkich programów: Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, sprawozdania RRW-2, Program ochrony powietrza, Program ochrony środowiska przed hałasem, Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, PO Infrastruktura i Środowisko, PO Ryby na lata 2007-2013 w zakresie przedsięwzięć dotyczących ochrony środowiska,
- analizy wyników monitoringu hałasu komunikacyjnego prowadzonego przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad oraz Zarząd Dróg Wojewódzkich w Kielcach,
- inne.

W projekcie Programu zaproponowano system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmian presji na środowisko. W tabeli poniżej przedstawiono (za projektem Programu) wskaźniki oceny skutków realizacji postanowień zawartych w projekcie Programu. Określenie wskaźników wymaga posiadania odpowiednich informacji pochodzących przede wszystkim z monitoringu środowiska czy też danych statystycznych. Informacje te powinny być opracowane co 2 lata. W oparciu o analizę zmiany wskaźników, w poszczególnych latach możliwa będzie ocena skutków realizacji postanowień zawartych w Programie.

Ponadto zgodnie z art. 18, ust. 2 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska,⁶⁰ Zarząd Województwa sporządza co 2 lata raport z wykonania Programu, który przedstawia sejmikowi województwa. W raporcie zostanie oceniona skuteczność realizacji Programu, a wnioski z tej oceny będą brane pod uwagę przy cyklicznej jego weryfikacji (co 4 lata).

Tabela 9. Wskaźniki oceny skutków realizacji postanowień zawartych w projekcie Programu.

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy (2010)
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1.	Jakość wód powierzchniowych, % punktów o dobrym stanie/potencjale ekologicznym	3,7%
2.	Jakość wód podziemnych - % dobrej jakości wód	22,5%
3.	Pobór wody	1 269, 5 hm ³
4.	Długość sieci kanalizacji rozdzielczej w województwie	493,64 km
5.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	52, 7%
6.	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	2 844 Mg
7.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	13 330 270 Mg łącznie z CO ₂ , w tym 78 086 Mg zanieczyszczeń innych niż CO ₂
8.	Liczba stref o klasie C kryterium ochrony zdrowia	2
9.	Liczba stref o klasie B kryterium ochrony zdrowia	1
10.	Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych	10 GWh
11.	Lesistość województwa (% ogólnej powierzchni województwa)	27, 9%
12.	Powierzchnia terenów objęta formami prawnej ochrony obszarowej (% ogólnej powierzchni województwa)	64,5%
13.	Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji	3 383 ha
14.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gosp. wodną	412 mln PLN

⁶⁰ Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 ze zm.

STRESZCZENIE

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”, została opracowana zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze regionu.

Prognoza dotyczy następujących zagadnień, będących treścią analizowanego projektu Programu:

- analizy i oceny celów i priorytetów zawartych w projekcie Programu,
- analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń i problemów jego ochrony,
- identyfikacji i charakterystyki przewidywanych znaczących oddziaływań zadań zawartych w projekcie Programu.

Prognoza, jako punkt wyjścia dla dalszych analiz, charakteryzuje istniejący stan środowiska oraz główne zagrożenia i problemy z jego ochroną.

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się znacznym udziałem obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni województwa (64,5%). Oceniając stan poszczególnych elementów środowiska oraz czynników mających na nie wpływ, można scharakteryzować:

- stan jakości powietrza jako średni, ale uwarunkowany przekroczeniami dopuszczalnego poziomu pyłu PM₁₀ (miasto Kielce, Busko-Zdrój i Ożarów) i benzo(a)pirenu (miasto Kielce i Busko-Zdrój), pyłu PM_{2,5} (miasto Kielce),
- poziom hałasu jako zróżnicowany ze względu na źródła jego emisji, przy czym można oszacować, że na hałas powyżej 60 dB narażone było około 25% populacji, szczególnie w pobliżu tras komunikacyjnych (badania GDDKiA) oraz w Kielcach (monitoring Zarządu Dróg Miejskich),
- stan czystości wód powierzchniowych można określić jako średni, 37% badanych stanowisk odpowiadało słabemu stanowi/potencjałowi ekologicznemu wód. Sytuację taką powoduje przede wszystkim niedobór systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków wykonanych w układzie zlewniowym,
- stan jakości wód podziemnych można określić jako dobry,
- udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w użytkach rolnych na terenie województwa jest wysoki i wynosi 43%,
- monitoring emisji pól elektromagnetycznych nie wykazuje przekroczeń wartości dopuszczalnych.

Następnie opisano potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu. Nie jest możliwe zaniechanie realizacji Programu, ponieważ Polska przystępując do UE, w Traktacie Akcesyjnym zobowiązała się do wdrożenia ustawodawstwa UE, a program ochrony środowiska jest jednym z dokumentów strategicznych wspomagających ten proces. Przedsięwzięcia priorytetowe zapisane w projekcie Programu są konieczne do zrealizowania.

Kolejny etap prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu poświęcono analizie, mającej na względzie sprawdzenie stopnia uwzględniania w tym projekcie celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Porównanie zapisów „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do roku 2020”, „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do 2016 roku” oraz projektu Programu wykazują, że generalnie występuje zgodność głównych celów i priorytetów ekologicznych. Nie stwierdzono też celów sprzecznych i wykluczających się. Pod względem jakościowym, cele określone w projekcie Programu są zgodne ze zbiorem celów cząstkowych polityki krajowej, chociaż część z nich nie jest wyrażona ilościowo, jako np. wskaźniki progowe, które winny być osiągnięte w określonym horyzoncie czasu.

Generalnie można stwierdzić, że zapisy dotyczące celów ekologicznych w projekcie Programu odpowiadają celom kluczowych dokumentów międzynarodowych.

Kolejne zagadnienie poddane ocenie w ramach prognozy dotyczyło identyfikacji przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko w skali całego województwa. Dla identyfikacji znaczących oddziaływań przyjęto metodę ekspercką wykorzystując doświadczenie Wykonawcy w zakresie opracowywania prognoz. Przeprowadzono analizę różnych rodzajów oddziaływań na środowisko przyrodnicze (w tym także na obszary Natura 2000, wartości przyrodnicze form ochrony przyrody a także korzyści ekologiczne), zdrowie ludzi, dobra materialne i kulturowe. Przedsięwzięcia priorytetowe ujęte w projekcie Programu mogą znacząco oddziaływać na środowisko, także

na obszary Natura 2000, jednakże wydaje się, że suma korzyści z ich realizacji przekracza potencjalne zagrożenie. Wykonana ogólna ocena oddziaływania zapisów projektu Programu na cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000, wstępnie nie wykazała negatywnych oddziaływań. Jednakże w celu ochrony tych obszarów wskazane jest wykonanie raportów o oddziaływaniu na obszary Natura 2000 przedsięwzięć zlokalizowanych na tych obszarach lub w ich pobliżu.

Na obecnym etapie rozpoznania nie stwierdzono znaczących negatywnych oddziaływań skutków realizacji projektu Programu na środowisko przyrodnicze, zdrowie ludzi, dobra materialne i zabytki.

Ponadto przeanalizowano zapisy projektu Programu pod kątem:

- racjonalnego korzystania z zasobów surowców mineralnych oraz zminimalizowania niekorzystnych skutków eksploatacji kopalin,
- utrzymania dobrej jakości gleb,
- poprawy bezpieczeństwa ekologicznego poprzez ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiskowych spowodowanych funkcjonowaniem zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz zmniejszenie ryzyka wynikającego z transportu materiałów niebezpiecznych,
- poprawy w zakresie środowiska akustycznego poprzez zapobieganie wystąpienia ponadnormatywnych wartości hałasu na obszarach zabudowanych oraz ograniczenie hałasu ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych,
- wpływu strefy potencjalnego szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych od linii wysokiego napięcia, stacji bazowych telefonii komórkowej oraz stacji transformatorowych na środowisko i zdrowie ludzi zamieszkających w ich sąsiedztwie,
- rozwiązań dot. odprowadzenia wód opadowych i roztopowych z terenów publicznych wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,⁶¹
- wpływu na wody podziemne, uwzględniając zakazy, nakazy i zalecenia obowiązujące dla tych obszarów oraz ewentualnie występujące w pobliżu ujęcia wody i ich strefy ochronne,
- wpływu na wody powierzchniowe, małą retencję uwzględniając rowy melioracyjne w zakresie ochrony podniesienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego,
- problemu zagospodarowania odpadów, szczególnie w zakresie segregacji wg ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach,⁶²
- wpływu na powietrze atmosferyczne uwzględniając rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008r., w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu,⁶³
- wpływu odnawialnych źródeł energii, w tym elektrowni wiatrowych na prawidłowe funkcjonowanie migracji gatunków ptaków i innych gatunków w korytarzach ekologicznych,
- wpływu planowanych zalesień na przyrodę (w szczególności siedliska przyrodnicze na teren obszarów Natura 2000 oraz siedliska nieleśne).

Zgodnie z wymogami ustawy przeanalizowano możliwość zastosowania rozwiązań alternatywnych do zawartych w projekcie Programu.

Całościowa analiza materiału zawartego w projekcie aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” pozwoliła stwierdzić, że projekt Programu nie ma istotnych braków informacyjnych i analitycznych, które ograniczałyby możliwości dokonania niniejszej prognozy – wykazano jedynie niedostatek wynikający z braku planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.

Realizacja Programu nie spowoduje transgranicznych oddziaływań. W niniejszej prognozie zaproponowano system monitoringu skutków realizacji projektu Programu, wynikający z obligatoryjnego systemu raportowania programów ochrony środowiska, funkcjonowania systemu Państwowego Monitoringu Środowiska, dobrych praktyk prowadzonych przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska w zakresie zbierania danych odnośnie realizowanych na terenie województwa inwestycji, systemu raportowania dla programów pomocowych UE a także systemu monitoringu hałasu komunikacyjnego prowadzonego przez zarządzających drogami.

⁶¹ Dz. U. z 2006r. Nr 137, poz. 984

⁶² Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251 ze zm.

⁶³ Dz. U. z 2008r. Nr 47, poz. 281